

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBORG

1948

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBORG

1948

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
UNDER REDAKTION AF
E. J. BORUP OG
C. P. O. CHRISTIANSEN

HILLERØD

FREDERIKSBORG AMTS AVIS' BOGTRYKKERI

FREDERIK LANGE BEGRUP

PAA Sommerskolens sidste Dag stedtes Frederik Begtrup til Hvile paa vor lille Kirkegaard, der næsten ligger som en Del af Skolens store Have. Frederik Begtrup var vendt hjem til det Sted, som han maa-ske var mere knyttet til end noget andet Menneske, dér, hvor han har levet Barndommens glade Dage og Ungdommens stærke Udviklingsaar, og hvor han i ni Aar kæmpede i Højskolernes Krisetid omkring 1930 for at bevare Frederiksborg Højskole.

Naar jeg tænker tilbage paa Frederik er der navnlig tre Billeder af ham, som staar tydeligt for mig.

Det første er Studenten i dette Ords egentlige Betydning. Hans Studium Kemien havde jeg ikke Forudsætninger til at tale med ham om, men det var vanskeligt for os andre at fors'aa, at det ikke var Litteratur, der var hans Hovedfag. Naar vi drøftede Emner, som laa indenfor vort Hovedarbejde, mødte vi hos ham en personlig Indlevelse i Digtning og Filosofi af en mærkelig Dybde og Rigdom, saa vi syntes, at vi selv arbejdede overfladisk dermed. Vi mærkede den Tanketræning, der blev opøvet gennem Fagstudiet, og det personlige Behov, han havde efter at fordybe sig i de inholdstungeste Digtværker. Naar Holger Begtrup saa paa ham og med næsten skælvende Varme sagde: „Min anden Ungdom“, forstod vi, at han gensaa sit eget rigt bevægede Liv i de tilsvarende Aar.

Mit andet Minde er Frederik, da han kom tilbage fra Amerika, og vi personligt blev endnu mere knyttet til ham, da han giftede sig med Pips

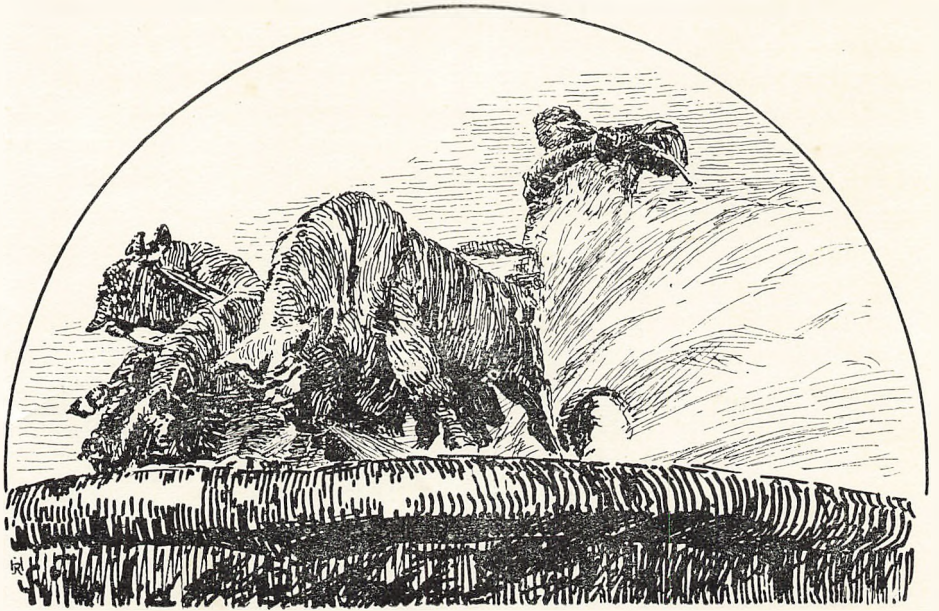

nie nissen-foto

„Søster“, Anna Kirstine Appel. I Amerika havde han faaet fuld Tilfredsstillelse i sit faglige Arbejde, men hjemme laa Skolen, den vidunderlige Have, hvor han kendte hvert Træ og hver Busk. Der var der Brug for at arbejde med den Digtning, som optog ham saa stærkt, og som vor Tids unge netop maatte have Brug for. Han havde jo i USA set den moderne Tid rulle frem med langt stærkere Kraft end herhjemme. Hans Far var stadig paa sin Højde, men trængte til Støtte og Aflastning. Det er uden Tvivl rigtigt som Frederiks Kompagnon, Ingeniør Fich, udtrykte det ved hans Begravelse, at der i Frederiks Sind var to Verdener, der begge drog ham: den faglige, naturvidenskabelige og Højskolelivet og Arbejdet med Livsproblemerne, som de viser sig i Digtningen. Under gunstigere Tidsforhold og lettere økonomiske Vilkaar, vilde denne Dobbeltstrenghed være blevet til Inspiration og Fornylse i Højskolen — men nu stod vi i en Periode, hvor alle ydre Forhold gav Modgang, hvor Skoler gik under eller maatte overlades til andre. Det var tragisk for os, der kendte de rige Evner, som baade Frederik og Søster havde, at se, at de ikke kunde komme til fuld Udfoldelse og bevares for Højskolen. Jeg tænker særlig paa den Forstaaelse af Byens Problemer, som han havde vundet i sine Studieaar i København og Amerika, og paa hans store Fortrolighed med Dostojewskis og Tolstois Digtning. Derved havde han Betingelser for at fortsætte sin Fars Forbindelse med de engelske Arbejdere og Thomas Bredsdorffs med de københavnske, og at give moderne indstillede unge en Hjælp i deres Problemer. Selv om Højskolens Forsøg med de arbejdsløse ofte blev en Skuffelse, mindes vi med Tak de Mænd og Kvinder, som med dyb Alvor gik ind for denne vanskelige Opgave. Frederik og Søster var blandt dem.

Mit tredie Billede af Frederik er fra den Dag, da han og Søster i 1934 forlod Skolen, og han vendte tilbage til Kemien. Han havde aldrig lagt dette Arbejde helt til Side. Hvor Frederik var, maatte der være et Laboratorium, og i det gjorde han sine Planteforsøg, og her anlagde han det store Æblespalier, som vi nu har saa megen Glæde af. For Frederik var det nye Arbejde mere beslægtet med Højskolegerningen, end vi straks kunde se. Holger Schrøder og Ingeniør Fich fortæller i „Ingeniøren“ 1948, hvordan Frederik kunde glæde sig over Forsøgsmarkerne og sige: „Hvor er det et dejligt Arbejde, vi har faaet, at beskytte Plantelivet mod dets Fjender“. Det lykkedes Frederik at gøre et grundlæggende Arbejde paa sit nye Omraade, saa han, da han nu uventet gik bort, ramt af et Hjerteslag, stod ved Begyndelsen til en selvstændig Virksomhed.

Her paa Frederiksborg vil vi altid mindes, at det var Frederik og Søster, der bar Byrderne i de vanskeligste Aar, som Frederiksborg Højskole, maaske hele den danske Højskole, har gennemlevet. C. P. O. C.

LIVSANGST OG FREMTIDSHAAB

AGE Møller har i sin Bog om Nordens Myter givet en Skildring af, hvordan Sorgløshed greb Nordens Guder, da de havde faaet Sikkerhed for, at intet kunde skade deres elskede Balder. Overmodigt leger de med Faren og skyder til Maals efter ham — og Ulykken staar pludseligt iblandt dem. Fra ældgammel Tid møder vi Sorgløshed i Fredens Tid som et Kendemærke for de nordiske Folk, mens Romerne og Preusserne sikrede sig Freden og Magten over alle andre ved midt i Freden at have den kommende Krig for Øje.

Skønt Sorgløshed og falsk Tryghed endnu behersker den største Del af vort Folk, har Angsten for Fremtiden meldt sig som en Magt i vaagne Sind, en Magt, som vi maa regne med, om vi skal forstaa vor Tid. Angsten, mener mange, er den drivende Kraft bag Sovjetunionens Politik. I Selvforsvar udvider den sit „Beskyttelsessystem“ til Elben og holder femte Kolonner hele Verden rundt. Af Angst ruster Vestverdenen op, af Angst for sin egen og Finlands Skæbne vover Sverige ikke at slutte sig til Vest- og Atlanterhavsunionen — overalt i de store Forhold møder vi Angsten. Mest maaske inde i os selv. Bevidst eller ubevidst er den altid

hos os, saa sandt vi har noget kært. Kun den, der intet elsker, kender ingen Frygt.

Angsten er i disse Aar over alle levende Mennesker, men den fører os ad forskellige Veje. Den kan ødelægge vort Forhold til Fremtiden: „Lad os leve i Dag og i Nat, for snart kommer Syndfloden“. „Vi ved, hvad vi har, vi ved ikke, hvad vi faar“. Efterkrigtidens uhyre Alkoholforbrug og den voldsomme Seksualitet skal stamme herfra. Øjeblikket bliver almægtigt, for man tør ikke tænke paa Fremtiden, ja, regner maaske slet ikke med en Fremtid.

Men Angsten kan ogsaa have en ganske anden Virkning. Den kan rive os ud af „Vanedvalen“, af Selvtilfredsheden, af den Tilstand, hvori vi betragter alt, hvad vi ejer som Selvfølgeligheder og os selv som berettigede til at nyde den rige Arv, som Fædrene i de haardeste Kampe har kæmpet sig frem til. „Evigst ejes kun det tabte“, siger Henrik Ibsen. Stærkest fatter vi Værdien af det, vi er ved at miste. Enhver kender det, naar ens nærmeste ligger syg eller for Døden. Danmark har aldrig været elsket som i 1864 og i 1940—45. England aldrig som under Slaget om London. Det var Dødsangsten for Danmark, der gjorde A. D. Jørgensen til vor største folkelige Historiker.

Denne Angst er *den levendegørende Angst*. Den tvinger til *Selverkendelse* og til et vaagent Vidsyn. Med Faren for Øje tvinges man til at vedgaa sin *Magtesløshed*, til at kalde sine sidste Reserver frem og søge Hjælp, hvor Hjælp kan faas. Det er denne Sjæleproces, som Jesus tænker paa, naar han taler om de raske, der ikke har Læge behov, og naar han altid søger hen til de fattige og fortvivlede, dem, der ikke kan selv.

Skal Angsten virke levendegørende paa os nu i 1948—49, kan det ske i to Planer, i det ydre og det indre. Lykkelig den, der i begge Planer bliver tvunget ind i den nye Styrke, ind i et Liv med nyt Haab og med ny Tro. Ind i helt nye Baner. Mindre gør det ikke. for Tiden, vi løber ind i, er helt ny.

I det ydre Livs Plan, det politiske og udenrigspolitiske, er Danmarks nye Vej ganske klar: Den gaar gennem en radikal Erkendelse af, at et isoleret dansk Forsvar er fuldkommen haabløst, selv om vi 10-doblede de 242 Millioner, vi nu tænker paa at give. Et isoleret nordisk Fællesforsvar er lige saa haabløst. I den nye Verden, vi med 1940—45 er traadt ind i, er der ingen anden Frelse for Danmark og Norden end i Atlanterhavsunionen, hvori vi maa opfatte os selv som „den nordre Fløj“ i den vesteuropæiske Folkeverdens Forsvarsberedskab mod USSR, der saa længe den marxistiske Aand hersker her, ingen Grænser kender for sin Verdensrevolution —.

I det indre Livs Plan ligger Forholdene for vore egne og vort Folks

Fremtidskaar ganske parallelt. Vejen frem gaar gennem en tilsvarende Erkendelse af vor fuldkomne Magtesløshed, blot at Følelsen af Magtesløshed her bliver til en social og personlig Syndserkendelse. Vi, der har skabt Vestverdenens Kapitalisme, Liberalisme og Socialisme, maa sammen med de store og mindre Revsere af vor vesteuropæiske Kultur — Dostojewski, Berdjajev, Carlyle, Kjær Petersen, Einar Thomassen og Arne Sørensen — aabent vedgaa vor Samfundssynd og Folkesynd, at Vestens Samfundsliv trods al teknisk Fremgang er primitivt, er behersket af nedarvet Ulighed og nyskabt Uretfærdighed. Med Berdjajev maa vi forstaa, at Kommunismen er en følgerigtig Reaktion mod det 19. Aarhundredes storkapitalistiske og nationalistiske Vesteuropa, der staar i den mest aabenbare Modstrid med kristent Samfundssyn. Denne altfor sene europæiske Syndserkendelse maa blive Indledning til et Op-gør med det 19. Aarhundredes herskende Tanker og med hele det anti-kristne Menneskesyn, der under en officiel kris'en Façade har besjælet — eller rettere afsjælet — vor Verdensdel i det mest materialistiske af alle Aarhundreder, i Adam Smiths og Karl Marxs' Aarhundrede.

Angst føder Selverkendelse. Selverkendelse føder Syndserkendelse, denne igen en Vilje til Nyskabelse, men hvorfra skal Kraften hertil komme? Fra os selv kan den ikke komme, da vor Verden, baade den i Vest og i Øst, er, som vi selv er. Den er et ydre Billede af vort indre Menneske. At vi uendeligt langt foretrækker Vestverdenen — vi, der har det godt i den — fremfor Østverdenen, forandrer intet i denne Dom over os selv og vort Samfund. I Nyliberalismen og i Socialdemokratiet er der store konstruktive Tanker og Viljer i Arbejde. Her er et nyt Europa under Opbygning, men skal det ikke som Kommunismen udarte og afspores i sit Vrængbillede som alle tidligere Samfundssystemer, maa et helt nyt Menneskesyn sejre, et helt nyt Forhold mellem Menneske og Menneske. For mig ligger dette nye gemt i Kristendommen, men ikke i den Kristendom, der forkyndes i Dag, for den har mistet sin folkelige og medmenneskelige, sin universelle Aktionsradius. En Kristendom maa det være, der vokser frem i Lønkamrene, i Missionshusene og Kirkerne, men herfra gaar ud i det nationale, politiske og sociale Liv med en ny og dog gammel Forkyndelse og Kraftmeddelelse af Kristus og af Kristi Vilje med Mennesket som Søster og Broder og Næste til alle Medskabninger — en ny folkelig og medmenneskelig Kristendom. *Et nyt kristent Historie- og Samfundssyn er det store Haab, som Angsten har tvunget frem i mit og mange andres Sind.*

C. P. O. C.

SPURVEN OG LYKKEN

Sælges ikke to spurve for en penning? — Og ikke een af dem falder til jorden uden jeres Fader. Men paa jer er endog alle hovedhaar talte. Frygt derfor ikke; I er mere værd end mange spurve. — Math. 10,29—31.

„Vi anser disse sandheder for selvindlysende, at alle mennesker skabes lige, at de af deres skaber udstyres med bestemte, umistelige rettigheder, at liv, frihed og jagten efter lykke er blandt disse”.

De amerikanske fristaters uafhængighedserklæring, 4. Juli 1776.

DET være langt fra mig at kaste smuds på den amerikanske uafhængighedserklæring, hvoraf det berømteste og vigtigste afsnit ovenfor er citeret. Den er ganske givet en milepæl, og een af de vigtigste milepæle, på frihedens ofte smalle og trange vej ned gennem historien, og den er nervecentret i alt amerikansk demokrati, for hvis sundhed og styrke, ja, for hvis blotte eksistens vi i dag må være inderligt taknemlige.

Men den er også et stykke teologi. Den siger noget fundamentalt om forholdet mellem mennesket og dets skaber. Det er imidlertid falsk teologi, fordi udgangspunktet er mennesket og ikke dets skaber. Derfor har jeg stillet den sammen med tre vers fra Mathæusevangeliet, som også handler om mennesket og dets skaber, men det er ægte teologi. Der er udgangspunktet skaberen og ikke mennesket. Og det, som jeg gerne vil i det følgende, er at vise, at det ikke er et ligegyldigt, teoretisk og spidsfindigt spørgsmål, om udgangspunktet er det ene eller det andet, men noget, som har de alvorligste følger i vort daglige praktiske liv. Måske kan der ligefrem trækkes en linie fra dette falske udgangspunkt til svagheden i Marshallplanen og hele Amerikas politiske stilling i dag, men det er nu ikke på den måde, jeg vil gøre det. For m. h. t. det falske

udgangspunkt er vi såmænd allesammen amerikanere. Den tilgrundliggende tankegang er importeret fra Europa, men den har i uafhængighedserklæringen fået et overordentlig klart og praktisk udtryk, som i en bestemt situation fik verdenshistorisk betydning, og som æres og hædres den dag i dag ikke blot i Amerika, men over hele verden.

Hvad står der da i denne moderne trosbekendelse? For det første, at der er noget, der er *selvindlysende*. Der er noget, som vi ikke har fået at vide, men som vi selv ved. Der er *sandheden*, evige sandheder, evige i den forstand, at ethvert menneske til enhver tid kan indse dem, ikke blot de klogeste af os, filosoferne, kan forstå dem, men alle mennesker. I de tre vers fra Mathæusevangeliet begynder Jesus også med noget som hans tilhørere ved i forvejen, nemlig at spurve er billige. Det er også en sandhed. Men den er ikke evig. Den gælder kun på et bestemt s'ed og til en bestemt tid. Det er en *praktisk erfaring*, som hans tilhørere selv havde gjort. Uafhængighedserklæringen begynder med teoretiske, selvindlysende sandheder: ethvert menneske har del i noget højt og fint, noget overmenneskeligt, teoretisk, som kan stå alene, og som der kan bygges på, og det er ikke noget, som det har fået af sin skaber. Han er endnu ikke nævnt, og han har ikke noget at gøre i denne sammenhæng. Tværtimod. Disse teoretiske sandheder, som vi selv kan indse, handler netop om skabelsen, som vi altså på forhånd er i stand til at gennemskue og forstå indholdet af. Hvorfor? Jo, skabelsen, og hvad der ligger i den, er *selvindlysende*. Gud har ikke gjort andet, end vi fra de teoretiske, selvindlysende sandheders høje stade kan indse, at han naturligvis maatte gøre. Der er altså ingen grund til taknemlighed, heller ikke til frygt. Det er selvindlysende. Og hvad er da skabelsens Indhold? Jo, at der er orden i tingene: alle mennesker er lige, de har visse rettigheder: *liv, frihed og lykke*, nej, forresten ikke lykke, den har mange jo faktisk ikke, men *jagten efter lykke* har alle da i det mindste lov og ret til at tage del i. Forholdet er i virkeligheden det, at det lige akkurat indrømmes, at mennesket er skabt. Så snart det er sket, forsvinder skaberen ud af billedet — hvis han overhovedet har været der — problemet er kun at ordne deres indbyrdes forhold og ikke deres forhold til skaberen. Han har udstyret dem med visse rettigheder og derefter omgående trukket sig tilbage. Han nævnes i virkeligheden kun i forbigående, han er ganske underordnet mennesket, indordnet i dets rettighedssystem. Finder han sig i det? Javist, han smiler, nej, han brøler af latter, så bjergene rokkes og skælver. Atombomben er et af hans latterbrøl.

Hvor helt anderledes hos Jesus. Han begynder også med noget, de ved i forvejen, en lille dagligdags ting: spurve er billige. Og så kommer der noget, som en jøde havde svært ved at komme udenom, fordi han

troede på en *levende* Gud: Skabelsen betyder, at skaberen er hos spurven hele tiden, også når det urimelige sker, at den falder til jorden. Spurve er i almindelighed lykkelige. De lever deres spurveliv og fylder deres spurvebestemmelse fuldt ud og er glade for det. Det er ikke til at tage fejl af, når man hører deres kvidder. Hænder det til tider, at en spurv må „sidde stum bag kvist“, bliver den til gengæld til andre tider budt „med duen til julegilde“. Men det tænker den ikke på. Det er det rene overskud. Den har ingen problemer. End ikke det urimelige, at den en skønne dag falder til jorden. Den er kun en spurv. Og dog er skaberen hos den. Den sælges — d. v. s. ikke en gang den, men sammen med sin medspurv sælges den — for een penning. Og dog er skaberen hos den. Det er noget, som en jøde har svært ved at nægte, for han tror nemlig ikke paa abstrakte, teoretiske sandheder, men på den levende Gud, som aldrig lader sin skabning alene. Hvordan skulde det være muligt, at han, som har skabt os, ikke har talt vore hovedhår? Han må dog vide, hvor mange der er, når han selv har lavet dem. Kort sagt: det eneste, der betyder noget, er, at han er vor skaber, at han er hos os og over os hele tiden. Vi er mere værd end mange spurve. Ja, der går ca. 2000 penninge på 30 sølvpenge, som var prisen for en slave! Men det er dog ikke den forskel, der er den afgørende. Den afgørende forskel er den mellem den amerikanske uafhængighedserklæring og Mathæusversene, mellem om Gud er underordnet mennesket og indordnet i dets rettighedssystem, som er selvindlysende, eller han er hos og over ikke bare os, men enhver spurv.

Den amerikanske uafhængighedserklæring er en uafhængighedserklæring overfor England, og som sådan var den fuldt ud berettiget, men i sin teologiske begrundelse for sin ret og vilje til frihed bliver den uden at ville det midt i de frommeste fraser en uafhængighedserklæring overfor Gud. Det siges ikke ligeud. Det ligger mellem linierne, det er en stiltiende forudsætning, og vi deler den i Europa, den var importeret herfra. Derfor kommer den os ved, derfor skal vi være med til at tage den tilbage. Vi må over hos spurvene igen. Kun der kan vi blive befriet for frygten for at falde ned og for al anden frygt — også frygten for atombomben.

Det vi skal lære hos spurven, det er jo ikke at lade være at falde ned, for det kan den ikke, men at det er ligegyldigt, om man falder ned eller ej, når bare Gud er hos een. Det vil vi ikke gå med til. Hvorfor ikke? Næh, for vi har „bestemte, umistelige rettigheder“ og „blandt disse er liv, frihed og jagten efter lykke“. Og her bliver vi nødt til at erklære den amerikanske uafhængighedserklæring for løgn. Vi mennesker har nemlig ikke *ret* til *livet*, for nu at tage det vigtigste først. Livet er nemlig

en gave, og en gave er altid noget, som man ikke har ret til. Det kan også siges på den måde, at skabelsen ikke er selvindlysende, det er en nåde, en godhed fra guds side, og den er så langt fra selvindlysende, at den nærmest er uforståelig. Hvad grund skulle han dog have til at skabe os? Vi har i hvert fald ikke fortjent det. Er livet en gave, er friheden det også. Liv og frihed er eet, er det blevet sagt i frihedskampens år. Friheden er en form for liv, en form uden hvilken livet mister sin værdi, men har vi ikke ret til livet selv, kan vi heller ikke have ret til dets form. Og endelig lykken, eller jagten efter lykke, skulde det virkelig være en umistelig ret, som Skaberen har udstyret os med? Mig forekommer det at være en forbandelse, som ødelægger alt menneskeliv, en trældom, som fornædtrer os, en troldom, som synes umulig at hæve. Jagt efter lykke er, såvidt jeg kan se, egoisme i renkultur, og det er så sandelig ikke det, vi er skabt til. Det er tværtimod noget, vi er faldet til, og faldet bestod, paradoksalt nok, i at vi ophøjede os selv og vilde være Guds lige. Vi vilde ikke lære af spurvene og være glade, hvad der så end sker, blot han er hos og over os, nej, vi fløj op over ham, op i de selvindlysende sandheders tynde luft. Og var det så bare teori og tanke-spind, fik det endda være, men samtidig med at livet blev en ret og ikke en gave, gik der trolldom i det, det blev lutter selvisk stræb, jagt efter lykken. Enhver lykke er en ligeså stor ulykke, ethvert fremskridt er et ligeså stort tilbageskridt. Atombomben er ikke bare guds latterbrøl over vor tåbelighed, det er også en fuldmønt kerne i en høst, som ganske svarer til, hvad vi har sået.

Altså: lad os for Guds skyld opgive vore umistelige retttigheder til liv, frihed og jagt efter lykke, og lad os i stedet for være taknemmelige for alt, hvad der sker os, også hvis vi skulle falde til jorden. Det hænder jo ikke så sjældent og skal jo ske før eller siden. Gud er med i det, vore hovedhår er talte.

Men det er jo den rene selvopgivelse?

Ja, netop.

Den, som vil redde sit Liv, han skal miste det, men . . .

Vilh. Nielsen.

HØJSKOLEÅNDEN BAG FÆNGSELSMURE

*To gamle Frederiksborglærere fortæller her om, hvor Højskole-
tanken har en ny og vigtig Arbejdsmark i vort Folk.*

KAN der drives højskole i et fængsel — med fængselsfanger som elever?

For at besvare dette spørgsmål er det nødvendigt med et par ord først at gøre sig klart, hvad højskole er, og hvor vidt dens forpligtelse går. Dernæst at søge fangerne placeret menneskeligt og samfundsmæssigt.

Om højskolens opgave siger Grundtvig: „— hvad højskolen må arbejde på er, at enhver kan vende tilbage til sin dont med fornyet lyst, med klaret blik over de menneskelige og borgerlige forhold . . . og med en oplevelse af det folkelige fællesskab, der gør dem delagtige i alt det store og gode, der hidtil blev og herefter skal udrettes af folket, man tilhører.“

Gennem det levende ord skal eleverne gives sand livsoplysning både om det åndelige og det timelige. Svinger man det ene til fordel for det andet, fører det til isoleret åndsliv eller fagidioti — begge dele til lige stor skade for det sandt menneskelige.

Men nu fængselsfanger, har de ikke netop sat sig uden for det folkelige fællesskab gennem deres forbrydelse? Vil ikke det levende ord være „spildte ord på Balle-Lars“ over for sådanne folk — tyve, bedragerere og sortbørsfolk?

Ud af mit kendskab til de unge lovbrydere (20—30 år, idømt indtil

2 års fængsel) vi har her på fængselsafdelingen Renbæk, vil jeg hellere stille Spørgsmålet således: Kan det tænkes, at højskolen, hvis den i tide havde fået disse unge i tale, kunne have reddet dem fra forbrydelse og straf?

Hvis der nemlig er hold i den tanke, indebærer den en tung anklage mod højskolen, fordi denne hidtil stort set kun har henvendt sig til ungdommen fra et skarpt afgrænset miljø — som måske endda var den del af vort folk, der mindst trængte dertil — og aldrig påtog sig ansvar for de unge, som ifølge opvækst og miljø i uhyggelig grad er prædetermineret for vore fængsler. Når Grundtvig talte om folkehøjskolen, så mente han altid en højskole for hele folket — man har i stedet gjort den til en skole for landboudomsten.

Men det forunderlige er, at højskolens ånd og metode, på trods af højskolefolks isolationstendenser, stadig er så aktuel som for 100 år siden. Når talen er om oprettelse af skoler for unge arbejdsløse eller for fanger i et fængsel, så vender man sig til højskolen og henter idéer og inspiration derfra, og vi, der deltager i dette pionerarbejde — for endnu er det hele i støbeskeen, venter på sin endelige form — vi er taknemmelige for den kilde til tro på menneskets muligheder, som højskolen gav os.

For også mennesker, der har forbrudt sig mod loven, har muligheder. Mennesket er et guddommeligt eksperiment, siger Grundtvig, og eksperimentet er ikke afsluttet ved dom og straf, måske begynder det da først.

Det kan være ganske sundt at gøre sig klart, at forskellen på mennesker indenfor og udenfor fængslets mure ikke er så stor endda. Lad os ikke glemme, at vi alle har de tilskyndelser i os, som kan føre til forbrydelse og straf, men nogen af os — heldigvis de fleste — har gennem vort hjem, skole, omgangskreds o. s. v. modtaget kærlig hjælp til at holde vore dårligste tilskyndelser nede. Mange af os lever i et miljø, hvor fristelsen til at begå lovovertrædelser er yderst ringe.

Men et forfærdende stort antal af vore medmennesker vokser op under forhold, hvor de er ganske uden moralsk hjælp og støtte, hvor de dårligste instinkter så langt fra at holdes nede tværtimod tilskyndes til fri udfoldelse.

Dette er et faktum, som ikke kan afvises med ord som overdreven eller misforstået humanisme e. l.

Hver uge deltager jeg i et møde, hvor fængselsledelsen drøfter fangerens forhold og muligheder, og jeg kan forsikre, at de opvækstkår, man her får kendskab til, ikke giver anledning til at slå sig for brystet i selvgodhed over ikke at være som de andre. Tværtimod fyldes man af taknemmelighed over, at et nådigt forsyn har skærmet en mod ople-

velser af den art, som flertallet af vore fanger har været udsat for, ofte fra de begyndte at kunne sanse og forstå.

Det er fristende her at nævne eksempler, men det tillader rammen for denne artikel ikke. Men prøv at forestille jer, hvad det vil sige aldrig at have kendt et hjem eller virkelig kærlighed og forståelse, at være opvokset på et opdragelsehjem, hvor rutinebehandling og reglementets kulde skal erstatte et hjems kærlighed og varme. Eller forestil jer, hvad det vil sige at vokse op i en lille overfyldt lejlighed i en af vore storbyers baggårde (Jnf. Kate Fleuron: Afsporet Ungdom). Og lad os så huske, at der i hvert eneste menneske bor en oprindelig trang til at modtage og give kærlighed igen, og at denne trang, om ikke den bliver naturligt tilfredsstillet, lægges øde og kan forandres til bitterhed og fjendskab mod de mennesker og det samfund, der giver sine børn og unge så dårlige livsbetingelser. Så vil I kunne forstå, hvordan og hvorfor folk kan blive forbrydere.

Det er helt galt at tro, at fanger i et fængsel fra naturens hånd er mere onde eller har dårligere instinkter end vi, der klarer at holde os udenfor murene. Forbrydere med sygelige tilbøjeligheder, psykopaterne, er ret sjældne. De fleste såkaldte forbrydere er folk, der under opvæksten ikke har modtaget naturlig hjælp til karakterdannelse. Ofte kan hele deres skæve indstilling føres tilbage til en ganske bestemt oplevelse, der har sat sig i sindet som en blodig uret. Det kan være en tilsyneladende ubetydelig hændelse, som gennem kærlige forældres forståelse med et par ord kunne være fjernet fra barnets eller den unges sind. Nu har hændelsen sat sig som en sygdom i sindet, der ikke giver plads for andet end hårdhed og kulde, måske had.

Men er det hele så ikke for sent? Formår det levende ord at trænge igennem dette panser af mistro og bitterhed?

Hvis man tror på mennesket og de muligheder, der er nedlagt i det, er det aldrig for sent.

Under et 14 dages besøg på Nyborg statsfængsel, hvor fanger med de længste straffe afsoner, overværede jeg en gymnastiktime med fængslets elitehold. Eleverne var i små sorte, altså uden fangedragt. Læreren var ung og meget dygtig, hans undervisningsform og hele tone over for eleverne var sådan, at man godt kunne tro sig hensat til en gymnastiktime på Frederiksborg højskole. Gymnasternes glæde og oplagthed under øvelserne var umiddelbar og naturlig. Hvis man ikke udtrykkelig vidste det, vilde man have forsvoret, at flere af disse gymnaster var idømt indtil 15 års straf for røveri. Oplevelsen satte sit præg på deres ansigter, de blev åbne og modtagelige som en flok højskoleelevers under et foredrag.

Vi har en del fanger her, som bruger heste ved landbrugsarbejdet. Det er et ret eftertragtet job, og kuskene omfatter altid deres hestespand med stor omsorg, ja, ofte kærlighed. Vi havde en fange, som delte sin ugeration af chokolade med sine heste.

En aften sad jeg og spillede skak i fangernes fritidslokale. Jeg blev opmærksom på en fange, som sad ved samme bord og med et henrevet udtryk skrev noder i et hefte, døv og blind for uroen fra 100 kammerater omkring ham. Det viste sig, han komponerede en slow-fox, og vi fik en lang samtale om musik, hvor jeg ikke var den, der lærte mindst.

For en tid siden havde vi blandt fangerne en ung kunstmaler med store evner. Han fik lov at dyrke sin kunst og frembragte flere aldeles gode ting.

Disse eksempler er anført for at belyse to ting. For det første at fangerne ikke er en grå ensartet flok med skulende blikke og alt det der, men består af enkeltindivider hver med sine muligheder, som de måske aldrig har haft lejlighed til at udnytte. For det andet, at pansret af hårdhed og kulde i reglen ikke er uigennemtrængeligt, at trangen til at give ømhed og kærlighed altid er til stede og ikke længere borte, end et umælende dyr kan kalde den frem i lyset.

En af mine kolleger, landbrugslederen på et andet fængsel, har engang sagt: Giv mig et spand heste til hver fange, og jeg skal love, at de kommer på ret køl igen!

Lad nu det være en grov generalisering, udtalelsen rummer dog det rigtige, at kunne hver fange behandles individuelt, så var der meget store muligheder for at gøre dem til nyttige medborgere. Tillige er der det rigtige deri, at selve landbrugsarbejdet rummer så mange muligheder for heldig påvirkning, dels ved at vække interessen for planter og dyr gennem samtaler, som naturligt opstår under arbejdet, og dels derved at der under arbejdets tilrettelægning og udførelse direkte kan appelleres til fangernes ansvarsbevidsthed, hvad der er noget meget væsentligt ved det genopbygningsarbejde, som gerne skulle finde sted i et fængsel.

Verden over arbejdes der for tiden på nye fængselsreformer, der alle synes at tage sigte paa den individuelle behandling, og udviklingen synes da også at gå i heldig retning af mindre og mindre fængselsenheder. Den nuværende sammenklumpning af fanger er da også i modstrid med alt, hvad vi teoretisk og erfaringsmæssigt ved om nødvendige ydre forhold for opdragelse. Derfor må det hilses med glæde, at man nu synes at være inde på mere positive spor. For mig er der da heller ingen tvivl om, at man ved den kommende fængselsreform ikke kommer uden om højskolens ånd og undervisningsform. Det må da håbes, at der blandt de bedste højskolelærere må findes folk, som ikke anser det for

mindre fortjenstfuldt at undervise fanger i et fængsel, som ikke viger tilbage for det pionerarbejde, som genopbygning altid må være, folk som vil være med til at udvide højskolens område og forpligtelse og gøre den til en kæmpende skole. For højskolens opgave er ikke løst med hvert år at henvende sig til nogle få tusinde unge fra solide landbohjem. Den har en forpligtelse også og måske mest for de unge arbejdsløse fra byerne og for de vanskeligst stillede af alle unge: de i vore fængsler.

Mere end nogen sinde før er der brug for en virkelig folkehøjskole.

Hønninggård pr. Arrild, i Oktober 1948.

Højstrup Jensen.

FÆNGSLERNES GENREJSNINGSARBEJDE

C. P. O. har anmodet mig om et Stykke til Aarsskriftet om mit Arbejde som Fængselslærer — og selv om det falder lidt vanskeligt at give udenforstaaende et Indtryk af Livet i vore Fængsler, skal jeg her gøre et Forsøg derpaa.

Det var i Efteraaret 1946, da jeg havde forladt Brøderup Højskole, at jeg blev knyttet til Fængselsvæsenet som Lærer. Den første Tid var jeg Lærer for Landssvigerne i Lejren ved Nyborg. Det var unægtelig en stor Forandring at gaa fra Folkehøjskolens frie Arbejdsmark til Fængslernes og Fangelejrenes lukkede Verden. Man har talt om et Højskolearbejde i vore Fængsler og om at Højskoleaanden skulde ind i Fængselsarbejdet; lad mig sige med det samme: dette anser jeg for udelukket; men jeg vil gerne have Lov til at vente med Begrundelsen til senere hen i Artiklen.

Angaaende Landssvigerne er der talt og skrevet meget — alt for meget — om Skyldsspørgsmaalet, om Strafadmaalingen, om Eftergivelse af Straffe, om Amnesti og Benaadninger o. s. v. — Naar man har været disse Folk paa nærmere Hold, forstaar man ikke ret meget af al denne Snak: Bortset fra ganske enkelte var der ingen, uden de havde fortjent deres Straf, som de alle burde have afsonet uafkortet. Der var kun ganske faa af dem, der havde en virkelig Erkendelse; de fleste af dem barikaderede sig bag en lang Række Undskyldninger. Iøvrigt blev Undervisningen af dem og Samtalerne med dem langt mere interessant, end jeg paa Forhaand havde regnet med; de var stort set glade og taknemlige for Undervisningen; den var frivillig og omfattede Historie, Dansk, Samfundslære, Sang og Gymnastik; Diskussionerne med dem var ofte baade livlige og langvarige.

Efter at have været hos Landssvigerne godt et halvt Aar fik jeg mit Arbejde blandt de kriminelle Fanger paa Statsfængslet i Nyborg. — Det

var tydeligt at mærke Forskellen mellem de kriminelle Fanger og Landssvigerne; hos de kriminelle er Erkendelsen over 90 pCt., og man tager i Regelen Straffen med en vis Forstaaelse; Landssvigerne var i stadig Opposition overfor Straffen.

Det er næppe kendt for de fleste, at noget af det første, der sker, naar en Mand kommer i Fængsel, er, at han bliver sat til at arbejde. I Fængslet er der en 8—9 Timers Arbejdsdag, og Fangerne er beskæftiget med mange forskellige Ting: Skrædderarbejde, Bogbinderi, Bogtryk, Snedkeri etc. Fangerne faar en mindre Dusør for det Arbejde, de udfører, og de er glade for at bestille noget; Arbejdet er et vigtigt Led i deres Genrejsning — mange af dem har aldrig været holdt fast ved regelmæssigt Arbejde, dette er en væsentlig Grund til deres Ulykke. Det andet vigtige Led i Fangebehandlingen er Skolearbejdet, dette er for de kriminelle Fanger obligatorisk; det omfatter de allerede nævnte Fag plus Arbejdsteknik, Sprog og Studiekredse (f. Eks. i Samfundslære eller Litteratur). Et Bibliotek paa 10,000—11,000 Bind benyttes flittigt; man regner med, at hver Fange gennemsnitlig benytter ca. 100 Bøger om Aaret.

Formaalet med Lærernes Arbejde, der ikke blot omfatter Undervisning, men ogsaa i meget høj Grad Samtaler paa Cellen, er foruden den almindelige Genrejsning, at vække *Interesser*; det er jo levende Mennesker, og de skal møde nogle Problemer, som bringer dem til at tænke over Tingene — de skal møde Tidsproblemer, Samfundsproblemer og sætte deres egen Person i Forhold til alt dette. De fleste af vore Fanger mangler *Interesser*, eller de har maaske slet ikke noget at leve paa; her er det Genrejsningsarbejdet skal sætte ind — baade arbejdsmæssigt og skolemæssigt i Fangebehandlingen.

Arbejdet med Fanger er i mange Henseender et meget interessant Arbejde, og til Tider et ret krævende Arbejde — navnlig stiller det Krav til Læreren om et godt Humør og en ikke ringe Taalmodighed — dertil kommer, at han Gang paa Gang maa væbne sit Sind overfor de altfor mange Skuffelser, der melder sig i dette Genrejsningsarbejde, hvor Tilbagefaldsprocenten er saa utrolig høj — mellem 50 og 60 pCt.; af og til møder der os dog ogsaa visse Glæder, naar taknemlige Fanger direkte eller indirekte lader os møde deres Taknemlighed. Fængselsarbejdet er for dets Udøvere, og ikke mindst for os Lærere, en bestandig Skole i Selvbeherskelse, Taalmodighed og Menneskekundskab. Kaarene for vort Arbejde er sommetider de taknemmeligst mulige og til andre Tider saa temmelig ublide.

Muligheden for et virkeligt Højskolearbejde — d. v. s., et Arbejde for gennem et levende Ord paa Modersmaalet i Foredrag, Undervisning

eller Samtale at vække til dansk og kristent Menneskeliv og Folkeliv, er saa forfærdende ringe. Dette skyldes dels, at Klientellet i den Henseende har meget svært ved virkeligt *at høre, at lytte*, dels at Modpaa-virkningerne fra Medfanger og gennem Breve ofte er saa utrolig negative — og endelig maa man erindre, at Opholdet i Skolen paa Fængslet er i højeste Grad tvungen og derfor ikke sjældent mødes med Modvilje — d. v. s. der mødes tit med den daarligst mulige Forudsætning for i det hele taget at faa noget positivt ud af Skolegangen. For at sige det kort: Selv de mest primære Forudsætninger for en Højskolegerning fattes.

Det amoralske og det asociale Element er saa stærkt i adskillige af disse Menneskers Sind, at man til Tider kan blive ganske mistrøstig derved; til Gengæld kan man til andre Tider møde en rørende primitiv Menneskelighed, som man aldrig glemmer.

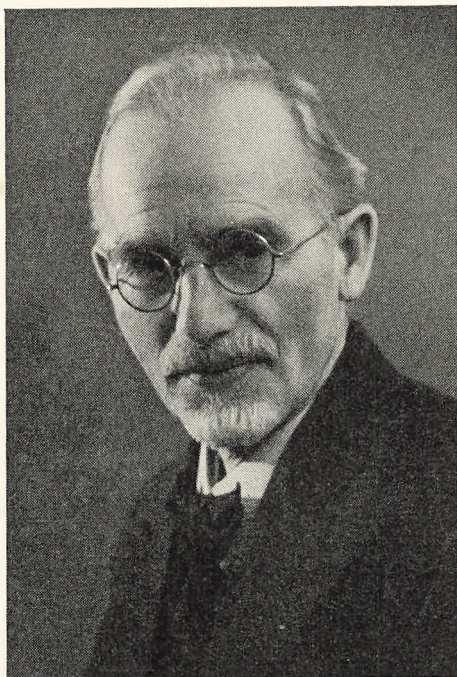
Vort Formaal er, som det flere Gange er sagt, Genrejningsarbejde af Fangerne udfra rent humane og sociale Synspunkter, et Genrejningsarbejde som f. Eks. Røde Kors er det; vi Fængselsfolk arbejder paa det psykiske Omraade, ofte med meget ringe Held — Røde Kors arbejder paa det fysiske Omraade, ofte med langt større Held.

Endelig blot et Par Ting endnu. For det første dette: Det er uhyre vigtigt, om Samfundet kan forstaa, at naar en Mand har udstaaet sin Straf, saa er han færdig med det. Hans Medborgere bør vise ham Tillid og tage ham paa sædvanlig Maade, som naar man kommer andre Mennesker i Møde; Samfundet kan ikke hjælpe Fængselsvæsnet paa bedre Maade — og hvad mere er, det hjælper ogsaa derved de Mennesker, der har været Genstand for Fangebehandlingens Genrejningsarbejde. — Og for det andet, noget rent personligt: Fængselsarbejdet betyder for mig dette, at det daglig uddyber mit Livssyn og mit Menneskesyn; jeg oplever her stadig den menneskelige Armod og bliver mere og mere overbevist om, at hvis Mennesker kunde møde noget af det i deres Liv, som jeg har mødt, saa vilde det gaa dem bedre. Eller for at sige det paa en anden Maade: Jeg faar daglig mit Kendskab til Mennesker udvidet, mit eget Forhold til Livet prøvet derigennem, og derved føler jeg, at mit Livssyn bærer saa stærkt som nogensinde før. Det er ingen Sag at leve og virke ud fra et folkeligt og kristeligt Livssyn, naar man er paa en Højskole, men det er nu, hvor jeg ikke til Stadighed er med i Højskolens daglige Liv, at det skal prøves om der er noget ved det, om det kan bære. Det har jeg oplevet, at det kan.

E. Juhre.

JENS R. HEDEGAARD

1866—1948

DEN 21. Juni 1948 døde fhv. Højskolelærer, Kunstmaler *Jens R. Hedegaard*, næsten 82 Aar gammel. Det var en Blodprop, der gjorde Ende paa hans Liv. Han var kun syg et Par Timer, før det var forbi.

Ved dette Dødsfald har Frederiksborg Frimenighed, Grundtvigs Højskole og vi alle hver især mistet noget værdifuldt. Alene det at møde Hedegaard paa Vejen eller under Forbifarten se ham pusle i sin Have, var der Opmuntring i. Man følte sig bedre tilpas bagefter end før. Kom man i Samtale med ham, opdagede man Gang paa Gang, at han ejede et rigt Indre. Han var levende, trofast, udholdende.

Jens Rasmussen Hedegaard var Vestjyde, født paa Melhedegaard — efter hvilken han fik sit Efternavn — i Vemb den 2. Juli 1866. Hans Fader, der var Fynbo, døde tidligt, men hans Moder, der senere blev gift igen, fik en meget stor Indflydelse paa ham. Der var tre Ting, Hedegaard fik i Arv fra dette Hjem, det var Arbejdsomhed, Nøjsomhed og Guds frygt. Han kunde takke sin Moder for alle disse Ting. At han har gjort det, vidner et af hans bedste Billeder om. Det er et større Lærred med Titel: En stille Time. Man ser her en ældre Kone en Søndag Eftermiddag sidde ved Bordet i sin tarvelige

Stue og læse i sin Bibel. Konen er Hedegaards Mor. Der er megen Følelse i det Billede, en egen sønlig Æmhed.

Jens var en opvakt Dreng, han vilde gerne læse, men Kaarene var smaa, og i de Aar, han blev voksen — i Firserne — havde Landbruget tilmed svære Kaar, saa nogen videre Hjælp fra Hjemmet var ikke at vente. 16 Aar gammel kom han paa Staby Vinterlærerseminarium, hvor han blandt sine Kammerater fandt Jeppe Aakjær. Efter to Aars Ophold paa Staby var han kommet saa vidt, at han som saa mange andre opvakte vestjydske Knøse kunde bestride et Vinterlærerembede. Dermed gik et Par Aar, men de gik ikke smertefrit. Hedegaard fik Benedder i en Finger, men fandt samtidig Støtte i et Præstehjem, hvor Præstefruen forbandt hans syge Finger, mens Præsten læste med ham og bragte ham saa vidt, at han kunde drage til København og bestaa Præliminæreksamen ved Universitetet.

Herefter kom han til Nordsjælland, hvor han blev Lærer ved Tjæreby Friskole ved Hillerød. Her var han fra 1887 til 1894, og her vandt han sig Venner for Livet. Højskoletanken var han meget optaget af, og han fik bl. a. den allerede landskendte Foredragsholder Holger Begtrup, der var Lærer paa Askov Højskole, til at holde Foredrag i Friskolen.

Indtægten var ikke stor i de Aar. Det var den forøvrigt aldrig for Hedegaards Vedkommende. Men han kunde leve af grumme lidt, og han led ikke derved. Nøjsomhed — den yderste Nøjsomhed, som Folk slet ikke kender nu om Dage — var ikke for ham en Anstrengelse, det var noget naturligt. Man *skulde* spare, og alle havde godt af at leve af lidt, mente han. Det mente jeg nu ikke, og det gav senere hen Anledning til store Diskussioner os imellem. Men rent personlig havde Hedegaard Ret, thi for ham var Sparsommelighed en Idé. Han forstod blot ikke, at ikke alle var skaaret over samme Læst.

I Efteraaret 1894 forlod Hedegaard Tjæreby og drog paa Askov Højskole, hvor han tilbragte Vinteren. Her blev Forbindelsen med Begtrup nøjere uddybet.

Hedegaards Hu stod til Ungdomsarbejdet, og efter Askovopholdet blev han Lærer hos Jens Nielsen paa Klank Højskole. Men den Trang, han ejede til flere Kundskaber og mere Uddannelse i det hele, drev ham et Par Aar efter til København, hvor han deltog i Statens eetaarige Lærerkursus og samtidig gik paa Krøyers Malerskole. Allerede i Tjærebytiden havde Hedegaard følt Trang til at sysle med Malerpenslen. Han søgte nu videre Uddannelse paa dette Omraade, og det blev baade ham og andre til megen Glæde. Efter Københavnsaaret drog han tilbage til Klank, hvor han var i 6 Aar. Men i Aaret 1901 flyttede han Teltpælene til Nordsjælland og blev Lærer paa Frederiksborg Højskole, som Holger Begtrup

havde oprettet i 1895. Her var han i en lang Aarrække. Han underviste i Dansk, Tegning og flerstemmig Sang — han var meget musikalsk — og han fortalte Kunsthistorie. Der var intet blændende ved Hedegaard, men han ejede en dyb Menneskelighed, en Tro paa det godes bærende Kraft i det enkelte Menneske. Man kan godt sige, at hans Menneskelighed var usædvanlig.

I disse Aar kom en Kvinde ind i hans Liv. Det var Skolens Sygeplejerske, *Andrea Margrethe Pedersen*. Hun var Fynbo, født 16. Marts 1873 paa en lille Gaard paa Ullerslev Mark, der hed Lervad. Hun fik Uddannelse som Sygeplejerske, og i en Aarrække virkede hun i Skamstrup, hvor hun kom meget hos Stedets Sognepræst Provst Borup, der iøvrigt var Svigerfader til Maleren Viggo Pedersen, som boede i Hillerød. Samme Viggo Pedersen har malet det store Billede af Isaks Aftenbøn, som findes paa Grundtvigs Højskole. For saa vidt er dette Skrifts Læsere ham alle Tak skyldige.

Dette var et lille Sidespring. I Efteraaret 1902 blev Margrethe Pedersen Sygeplejerske paa Frederiksborg Højskole; i Løbet af nogle Aar begyndte den stiltfærdige Vestjyde og Margrethe at se venligt til hinanden, og 1906 blev de gift. De byggede sig et Hus, „Solbrink“, der laa mellem Skolen og Ullerød Brugsforening. De fik efterhaanden fire Børn, hvoraf de senere havde den store Sorg at miste den ene, en 17-aarig velbegavet Søn, der gik i Frederiksborg Statsskole.

Hedegaard underviste om Vinteren og malede om Sommeren, ligesom han med baade Talent og Energi passede deres Have (endnu den sidste Aften, han levede, havde han været ude at vande Blomster). Som Maler tilhørte han den naturalistiske Skole. Han malede Naturen, som han saa den, og som andre genkendte den. Men nogen Publikumsmaler var han ikke. Hans Billeder var stiltfærdige, men redeligt malt, og ofte aandede der en dyb Kærlighed til Naturen ud af dem. Men hvis Hedegaard havde Valget imellem at male et Parti af Slottet, der var let sælgeligt, og en eller anden Grøft, der morede ham mere, saa valgte han Grøften. I den Retning var han — man kan godt sige — baade ærlig og stædig.

Han naaede den Anerkendelse, som ligger i, at han et Par Gange fik Billeder optaget paa Foraarsudstillingen paa Charlottenborg. Iøvrigt udstillede han adskillige Gange sammen med to stedlige Malere, *Jakob Hansen* og *Th. Kjølner*, ved Paaskeudstillinger paa Teknisk Skole i Hillerød. Paa Højskolen findes af hans Arbejder to Kultegninger af Bredsdorff og Begtrup samt det store Lærred Asser Rig (efter Lorenz Frølich).

I 1943 ramtes Hedegaard af et haardt Slag, idet han den 3. September mistede sin Hustru. Hun havde trofast staaet ved hans Side, og selv

om hun var en helt anden Natur — mere festglad end sin spartanske Mand — fandt hun dog Lykke i at dele Kaar med ham. Flittig, stræbsom, gudfrygtig og hjælpsom var Margrethe Hedegaard.

Tabet ramte den ellers saa ligevægtige Mand haardt, men Livet skulde jo leves, og han levede videre, i flere Aar boede han alene. Men Hjertet blev svagt, og han maatte en Tur paa Sygehuset. Her tilbragte han — det lyder maaske mærkeligt, men det er sandt — lykkelige Dage. Sangglad, som han var, overtalte han de andre Patienter paa den 8 Sengs Stue til at synge Aftensang, og det gjorde de hver Aften, saa længe han var der. Hedegaards Aandsliv var aktivt.

Siden dette Sygehusophold havde Hedegaard Husbestyrerinde, i de sidste tre Aar den trofaste *Karen Mathiesen*.

Hedegaard havde altid travlt. Der var altid mere, han skulde have gjort, end han kunde overkomme. Men hvor travlt han end havde, saa blev Morgen- og Aftenandagt med Sang og Læsning aldrig forsømt, selv om han nu og da var ene om det. Jeg har set den Bog, han læste i den sidste Aften, han levede, det var V. J. Hoff: *Fra Kirken og Lønkammeret*, og i den stod der et Navn: A. M. Pedersen. 1902. Det var et kært Minde. Den havde tilhørt hans Kone.

Dengang Hedegaard var død, var der et stilfærdigt Menneske, der sagde til mig: „Hvis nogen kommer i Himlen, maa det være Hedegaard.“ Jeg maatte give hende Ret.

Hedegaard havde i alle de mange Aar siden 1909 været Kirkesanger i Frederiksborg Frimenighedskirke. Fra denne Kirke blev han begravet, og Pastor emer. *Johs. Christiansen*, tidligere Tjæreby, talte smukt om ham som en af de stille i Landet, der er Menighedens Støtter.

Den myreflittige Mand, der nu havde lukket sine Øjne, efterlod sig et stort Antal Malerier og Skitser, hvoraf de tre Børn — en er Civilingeniør i Aalborg, en, der er Gartner, udvandrede kort efter til Sydamerika, og Datteren er Leder af en fotografisk Virksomhed i Stockholm — fik hver sin Part, men der var endnu ca. 300 tilovers, og Arvingerne fik da den smukke Tanke at skænke alle disse Billeder til en Legatkapital for uformuende Vinterelever paa Grundtvigs Højskole. Dette foregaar paa den Maade, at der afholdes en Række Udstillinger, Efteraarsmødet 1948, Elevmødet 1949 o. s. v., og her kan de besøgende til en meget billig Pris erhverve et Billede, hvorved de baade faar et Minde om den afdøde Kunstner og samtidig støtter Legatet, idet hele Nettoudbyttet tilfalder dette. Det er at haabe, at mange af Højskolens Venner baade blandt ældre og yngre vil føle Trang til at støtte denne gode Sag.

Legatets Bestyrelse bestaar af tre Mænd: Civilingeniør *Knud Hede-*

gaard, Aalborg (Formand), Højskoleforstander *C. P. O. Christiansen* og Overbibliotekar *Anders Uhrskov*.

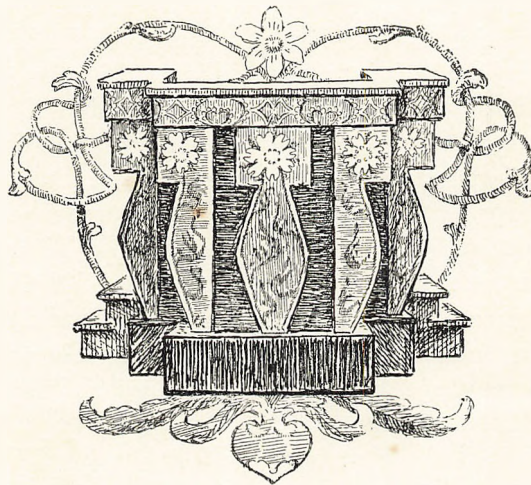
Ved Efteraarsmødet 15.—17. Oktober udstilles der 132 Malerier. Den tekniske Leder af Udstillingen er Kunstmaler *Th. Kjølnær*. Det er mit Haab, at der ikke bliver mange tilbage. Sagen er god, og den er vor afdøde Ven værdig.

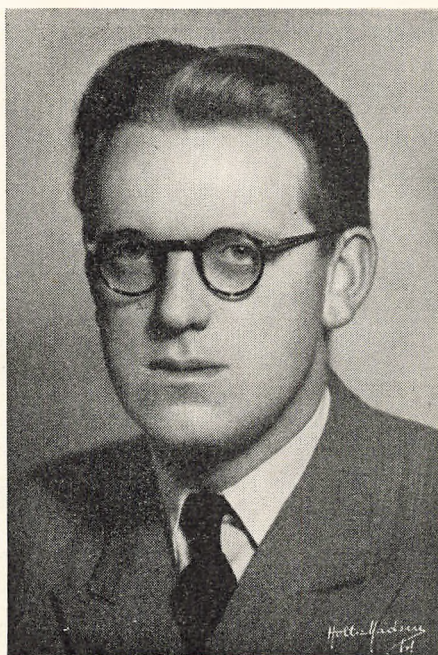
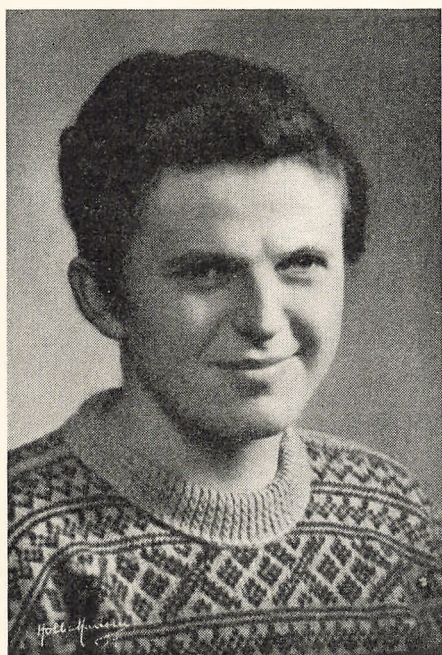
Anders Uhrskov.

*

PAA Skolens Vegne takker vi *Jens Hedegaard* for hans Læretgerning her, for hans mange Arbejder paa Skolens Vægge, for Tegningerne i Aarsskriftet og for Arbejdet som Elevforeningens Sekretær. Vi takker hans Arvinger, især Ingeniør *Knud Hedegaard*, Aalborg, for den meget store Gave til Skolens fremtidige Elever, og *Anders Uhrskov* og Kunstmaler *Kjølnær* for Arbejdet med Udstillingen. Det er os en Glæde at kunne meddele, at der allerede er solgt for henved 7000 Kr., og vi haaber paa fortsat Salg ved kommende Elevfester og Efteraarsmøder. Mindelegatet er som et varmt Haandtryk til vor Skole, en god Handling, der styrker vort Mod og vor Tro paa Gerningen.

Margrethe og C. P. O. Christiansen.

INGER OG EMIL

FOR 7 AAR SIDEN kom Emil hertil som en stilfærdig, lidt ubestemt virkende, drømmende Yngling — han kunde vel nok passe de Dansk- og Regnetimer, som skulde besættes. Og nu maa vi begræde Tabet af en virkelig Kraft i vort Arbejde, netop ud fra de Egenskaber, der virkede uberegneligt, naar man ikke kendte ham.

Der er blevet sagt, at vi paa Frederiksborg havde to Omraader, hvor der ydedes noget genialt: Rigmors Gymnastik og Emils Kunst. I begge Tilfælde er det kunstneriske Evner, som har forenet sig med personlig Grebthed og en Pædagogik, der gør det muligt at meddele sin Oplevelse til alle, som er nærværende. Emil har altid tegnet og malet. Han havde Mulighederne, da han kom. Nu er der noget, han vil udtrykke, nu kan Muligheden udløses. Som Skuespiller fik han sit Gennembrud i „En Fallit“, hvor han maatte overtage Sagførerens Rolle, som var hans Natur helt modsat. Da opdagede vi hans Evne til Indlevelse i de forskelligste Menneskesind, hvordan smaa Ting kan udtrykke de største Perspektiver, og at han altid kan se Skikkelserne saadan indefra, at der ogsaa i de

ondskabsfulde Figurer (gamle Storm i „Poul Lange og Thora Parsberg“) er den Forstaaelsens Varme, som alene kan gøre Skikkelsen sand.

Af de mange Fag, som Emil har undervist i, er de mest uerstattelige ogsaa de Timer, der har med Kunst at gøre. Hans Literaturtimer ligner ikke andres. Han gaar i lang Tid besværet rundt med sin Digter og kan ikke faa Hul paa ham, men saa en Dag er han forvandlet til en nyslaaet Toskilling, og saa ved vi, at han har fundet den lille Garnende, som kan rulle hele Nøglet op — aldrig paa den Maade, vi andre vilde have gjort det, men saadan at der staar et kunstnerisk afrundet Billede og et levende Menneske for os, naar Foredraget umærkeligt hurtigt er Slut.

Paa lignende Maade har Emil kunnet aabne Kunstens Verden for de Elever, som valgte Særholdet: „Kunsten og Vi“. Livet og Kunsten er for ham selv to uadskillelige Ting, som staar i stadig Vekselvirkning. Derfor blev Kunsten for ham det rette Højskolefag.

Det var egentlig *Inger*, der først sendte Emil hertil. Hun kendte os fra Askov. Hvis to Mennesker supplerer hinanden, maa det være de to. Mens Emils Virke vokser ud af et drømmende Kunstnersind, har *Inger*, den tavse og stille, virket ikke mindre stærkt imellem os ved sin etiske Kraft, den uafviselige Ansvarfølelse, som udspringer af et dybt bevæget Sind og Forstaaelsen af, at en Skole som vor maa være en Enhed. Med sine tre smaa Børn har hun ikke kunnet overkomme saa meget Lærerindearbejde, hvad der har været et Tab, da hun har store Evner i Skolestuen, men hun har skabt et Hjem, som har givet Lærerne en Erstatning for, hvad vort Hjem ikke kan give dem af personligt Hjemliv, Hygge og Skønhed. Det er en Lykke for en Skole, naar de gifte Læreres Hjem er Tilflugtssteder paa en saadan Maade, at de styrker Skolens Helhed.

Vi har derfor meget at sige Tak for, og vi vil savne de to og ikke mindre de smaa, af os alle elskede Unger, som kvidrer i Huset og lader os genopleve Barndommens undrende Opdagelse af Havens Vidundere.

Vi har kun een Trøst og eet Haab. Det er mærkeligt for os at opleve, hvor rigt den ene Lærer efter den anden her er vokset og har udfoldet sine Muligheder, saa de blev stærke nok til at gaa ind under den Livsgerning, de var kommet til at se som deres Maal.

Kan vi da ikke have Lov at haabe, at dette vil blive ved at ske med nye, unge Kræfter ved Skolen.

Margrethe Christiansen.

Kære alle sammen!

DET er jo nu som »forhenværende«, jeg skriver til alle jer, der ogsaa er gamle Frederiksborgere. Men det bliver i Aar kun til en lille Hilsen, for først nu er vi ved at falde til Ro efter Flytningen og Overgangen til vor nye Tilværelse

med det nye Arbejde og de helt anderledes Forhold, det er at leve under i et lille Hus for sig selv end i et stort Skolehjem.

Hvad var saa jeres og min Højskoletids Oplevelse? Sandsynligvis mange Ting og ogsaa for hver enkelt noget meget sammensat. Men alligevel er det ikke bare ved Vold og Magt jeg mener at kunne trække en Linje i det, Aarene derude kom til at betyde for mig og forhaabentlig kommer til at betyde.

Da jeg var ganske ung, i de graa Aar i Trediverne, syntes jeg tit, at Tilværelsen ikke alene maatte tegne sig temmeligt underligt for en — det synes jeg stadig — men at Livet var vanskeligt — i den uhyggelige Betydning af Ordet — næsten dømt til at mislykkes, saa store Farerne var. Der var maaske endda en vis Tilfredsstillelse at hente ved at slaa fast, at saadan var det.

I min første Tid som Højskolelærer oplevede jeg noget nyt, at Tilværelsen ikke bare var underlig; men at den var vidunderlig, at Livet ogsaa er rigt og fuldt af Skønhed og Farvenuancer, flere end jeg nogen Sinde havde tænkt mig. Og mon I ikke har det paa samme Maade? Kan I ikke ogsaa tænke tilbage paa jeres Højskoletid som en Periode, hvori der skete en Udvidelse for jer hen imod de lyse og festlige Farver i Tilværelsen? Det var denne Udvidelse, vi saa blive større og større for hver Dag, der fik os til at vaagne forventningsfulde og spændte foran hver kostbar Dag af de fem Vintermaaneder eller af de altfor korte tre Maaneder om Sommeren. Hvad skulde vi ikke opleve netop den Dag, om alt gik vel, og det vidste vi paa Forhaand, at det vilde. — Timerne — Kammeraterne — Festen om Aftenen. Eller var der Instruktion af Skuespil, hvor man maaske skulde faa Held til at blive lidt mere dus med den Skikkelse, man skulde fremstille eller hjælpe andre til at faa frem.

Selv om disse smaa Oplevelser ikke paa nogen Maade hver for sig greb afgørende ind i vort Liv, blev de dog — taget under et, til en stor Oplevelse, for nogen maaske kun en Bekræftelse af, at Livet er større end som saa, ogsaa paa den Maade, at det er mere rigt paa Muligheder og gode Overraskelser, end man havde troet.

Jeg tror, det er dette, den vide Horisont til begge sider, der gør det saa dejligt at være sammen med Folk, der har været paa Højskole.

Kan saa denne Indstilling holde? Hvad sker der, naar det, man plejer at kalde Realiteterne, melder sig? Lukkes der saa for bestandigt af for et stort Stykke af Horisonten?

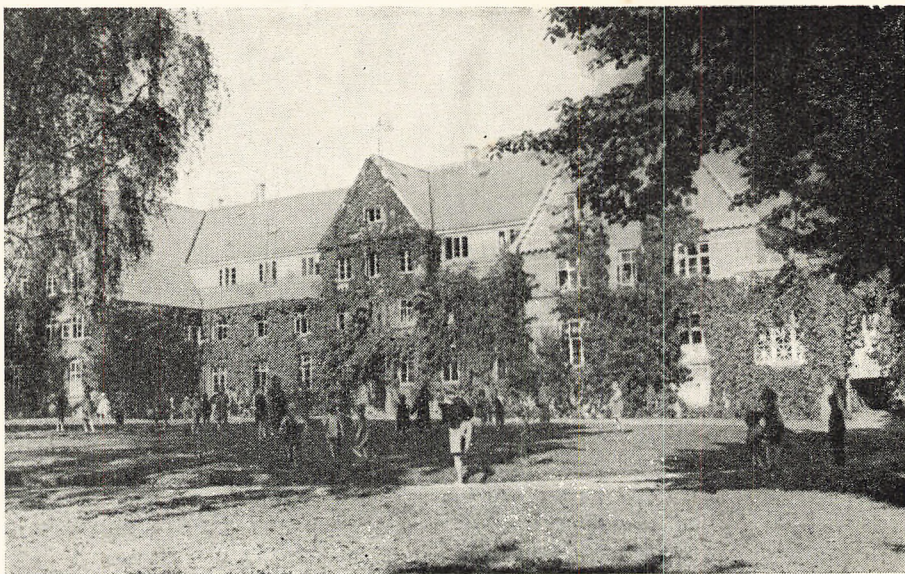
Maaske er det netop det Spørgsmaal, der er det værdifuldeste, som Højskolen kan faa sine Elever til at stille.

Den fører dem med alle sine Hjælpemidler — hvoraf Foredraget er det største — med Vilje hen til det Sted, hvor de spørger, om Livet ikke foruden at være mærkeligt og vidunderligt ogsaa slet og ret er underligt — i den gamle Betydning af Ordet — underfuldt.

Naar en dertil, at han ser, at det er det, da tror jeg ikke, han vil fortvivle, fordi Horisonten formørkes og indsnævres. Da vil han vist ikke gaa i Rette med Livet, heller ikke bøje sig for det, men vide, at han har hjemme et Sted uden for det, hvorfra man altid vil være i Stand til at se hele Horisonten rundt, selv om den kan være formørket for vore Øjne.

Glædelig Jul alle sammen!

Inger og Emil.

VORE FEM BEDSTE BØGER

SOM de fem bedste Bøger, jeg har læst i de sidste Aar kan jeg nævne: 1) *Berdjajev: Tidsskifte* (Arne Sørensens Forlag). Læs den og tænk den igennem og I vil vist blive befriet fra gold nordisk og europæisk Selvgodhed. 2) *Einar Thomassens Bog: Russisk Litteratur gennem 200 Aar*, en Bog om Rusland bag Stalins Rusland, om „det johannæiske Rusland, der engang vil sejre. 3) Læs *Alf Ahlberg „De två fronterna”*, en Bog om „Menneskeriget i Gudsrigets Tegn”, en Samling brændende aktuelle Foredrag om Tidens Problemer. 4) *Sven Stolpe: Geijer* (Wahlström och Widström) og I vil lære Grundtvigs store svenske Aandsbroder at kende og forstaa Glimt af Historien bag Historien, af det indre Liv bag det ydre. Læs *Elisabeth Bergstrand-Poulsen: „Høg, laan mig dine Vinger”*, den skønneste Ægteskabs-skildring jeg kender, og af gamle Bøger de altid lige levende: Dostojewski: *Brødrene Karamassov* og *Thomas Hardy: „Tess of the d'Urberville”*.

C. P. O. C.

*

Michael Tejns bøger handler om unge menneskers søgen efter et ståsted i en forvirret og vanskelig tid. I bøgerne stifter vi bekendtskab med en mængde personer, mest unge, vi følger deres kamp for at forene sociale, økonomiske, politiske og menneskelige problemer i et klart livssyn. Jeg kender ingen forfatter, der mere ærligt og hensynsløst gør op med gamle, udlevede fordomme og falske idealer. Han viser os tilbage til de oprindelige og livsnære værdier i tilværelsen.

Arthur Koestler: *Tyve i Natten* giver i romanform en mængde fakta om et af vor tids mest brændende storpolitiske problemer: Palæstinspørgsmålet.

Så vidt man kan skønne, er det en helt igennem troværdig fremstilling, som man absolut bør læse.

Laura Z. Hobson: *Mand og Mand imellem* behandler „den lille Antisemitisme” og er et brændende indlæg mod den mistænkeliggørelse af jøderne, som nu — 3 år efter Hitlers angivelige død — igen stikker hovedet frem i en række lande — deriblandt Amerika.

Albert Maltz: *Korset og Pilen* giver en skildring af, hvordan en tysk arbejder efterhånden modnes til modstand mod Hitlerstyret. Den giver et vægtigt bidrag til forståelse af, hvorfor den tyske arbejder gik med Hitler — og hvad han måtte betale derfor!

O. Højstrup Jensen.

*

1. Christopher Dawson: „Nationerne under Dom”.
2. Richard Hillary: „Den sidste Fjende”.
3. Graham Greene: „Magten og Æren”.
4. „Folkelige Grundtanker” af Christoffer Bruun.
5. Broby Johansen: „Vore middelalderlige Kalkmalerier”.

Skal jeg nævne fem gode Bøger, jeg har læst i den sidste Tid, maa det blive ovennævnte, og det er rimeligt at tage dem i den Rækkefølge.

Engländeren Dawsons Bog er en historisk Analyse af Grunden til den Krise i Kulturen, der ligger bag al den ydre Uro og Utryghed. Forfatteren lægger i 1. Del af Bogen al Vægten paa at vise, at Tidens Ulykke bunder i altings Verdsliggørelse, i Adskillelsen mellem Kultur og Civilisation og Religion. Denne Adskillelse fastslaaer han, er nu dybere end nogensinde tidligere, men han nøjes ikke med at paavise det, han opstiller nemlig nogle Punkter, en Slags grundlæggende Menneskerettigheder, og uddyber nærmere, hvor meget det vil betyde, om man samler Opmærksomheden om denne. Det er da hans to store Krav, at Mennesket maa have Frihed til at slutte sig til et Fællesskab ud over sin egen Nation, og at Mennesket maa have Frihed til at tage sin Livsgerning som et Kald, kun da arbejder det under personligt Ansvar.

Den anden Bog er ogsaa af en Engländer, den unge Krigsflyver Richard Hillary. Han var en ung Overklassefyr, Elev paa et af de store Universiteter, Sportsmand til Fingerspidserne, og som saadan var det, han sammen med sine Kammerater meldte sig som frivillig i Krigen. I Slaget om London blev han skudt ned og frygtelig forbrændt, derefter skrev han sin Bog. Men han vilde flyve igen, og til Trods for sine Lemlæstelser lykkedes det ham at komme paa Vingerne, han blev igen skudt ned og denne Gang dræbt. Han fortæller om Livet blandt Kammeraterne paa Skolen og under Uddannelsen og om de første Kampe, om Nedstyrtningen og Sygelejet.

Han fremstiller ikke sig selv som nogen Helt, han har ikke noget at kæmpe for eller imod, for det gode eller det onde, er det ikke ligesom man tager det? Og kan man kæmpe sammen? Er Mennesket ikke i alt en ensom Skabning, der bare maa se at faa saa megen Glæde og Spænding ud af Livet som muligt?

Han oplever imidlertid, at hans Syn paa disse Ting saa smaat ændres. Som Rekonvalescent oplever han — nede paa Gaden — et Bombeangreb, og han ser, at Krig er andet end Sportskampe, at den er noget absolut andet.

Og han oplever, at Menneskene hænger sammen. De døde Kammeraters

Tal vokser rivende hurtigt, og han mærker, at de — til Trods for at de er døde — ikke slipper deres Tag i ham.

Hvorfor vilde han paa Vingerne igen? Havde han ogsaa fundet noget, der var hele hans Indsats værd, og var han kommet til at holde af Menneskene?

„Magten og Æren” er en spændende „haardkogt” Roman fra en — maaske opdigtet mellemamerikansk Stat, hvor det nye hedenske Livssyn har faaet Magten i Form af den autoritære Stat. En Præst, den sidste i Landet, jages som et Dyr, mens han i afsides Landsbyer forretter sin Pligt, hører Skrifte og tager Folk til Alters. Han kan synes uværdig til dette og ogsaa til den megen Staahej, der er om hans Person, for han er slet ingen Helt, oven i Købet et saare brøstfældigt Menneske. Forfatteren har ikke sparet paa Midlerne for at sætte sin Hovedperson paa Plads som et syndigt Menneske, men netop derved kommer det frem, at det, der fylder ham og giver ham Kraft, ikke er hans eget, det er i hans specielle Tilfælde den Vielse, han engang har faaet som Præst, og som gør hans Person temmelig underordnet, han er virkelig til Trods for alt i Stand til at give de andre Guds Legeme.

Højskolen — hvad er dens Maal, hvordan skal den arbejde? Det er selvfølgelig de stadige Spørgsmaal for dem, der arbejder i den eller ud fra den. Dette findes maaske klarest belyst i den gamle norske Præst og Højskolemand, Christoffer Bruuns „Folkelige Grundtanker.” Jeg husker fra den især Foredraget om det menneskelige og dets Plads, og mon ikke det hænger sammen med Tankerne i de Bøger, jeg har nævnt allerede? Der citerer Chr. Bruun Pauli Ord til Raadet i Athen: „Vi er af Guddommens Slægt”. Det er ogsaa Dawsons Hovedtanke, det er den, Hillary maaske naaede til, og det er den, den arme katolske Præst handler ud fra. Svælget mellem Himmel og Jord er dog til at se over.

Vi har glemt det, men de gamle vidste det, det forstaar man endnu bedre end før, naar man læser og kikker i Broby Johansens dejlige Billedbibel, hvortil Illustrationerne er taget fra de middelalderlige Kalkmalerier rundt om i Kirkerne.

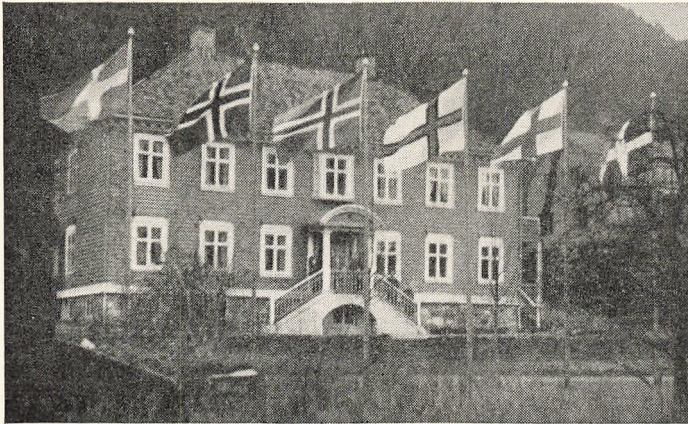
Der er jo paa Kirkevæggene alle de Skikkelser, de gode og de onde, som de gamle følte sig omgivet af og kunde finde Bistand hos eller frygte.

Emil.

Emil tegner.

HILSEN FRA KUNGÄLV

Atter er et Aar gaaet, C. P. O. og Aarsskriftet kalder: Om de største Indtryk fra den første Vinter her og fra en Maanedes Rejse i Finland i Sommer.

Men hvad er stort, og hvad er smaat af den Oplevelsernes Mangfoldighed, der har fæstet sig i Sindet? Tilsammen danner de en Helhed, hvorfra man kun kan give Glimt:

Der er Inspektion paa Skolen, vor første og afgørende, aktuel Time. Märta Palsdatter fra Færøerne fortæller om, hvad Dagen i Dag, d. 1. April, betyder for hendes Folk. Glad peger hun paa det nu fuldt anerkendte Flag, og alle mærker vi, hvor intensiv og stærk Kampen for national og folkelig Frihed har været paa de smaa Atlanterhavsøer med deres maalbevidste Befolkning, der gennem Aarhundrederne er blevet mærkede og formede ved den sejge Kamp med Havet. -- Nu staar en Finlands-svensker og fortæller om Krisen i Finland i Anledning af Tilbudet om Venskabspagt med den store Nabo i Øst. Alvorlig lyder hans Tale, for Afgørelserne er skæbnesvangre, men med et lille Smil slutter han: „Vi har været gennem værre Storme, og jeg har Indtrykket af, at Nervøsiteten i Reglen er større i Stockholm og København end i Hälsingfors!” Saa har en Dansker Ordet, og lune-fuldt fortæller han om den store nordiske Begivenhed: Danmark har ladt de store Bogstaver i Stikken. Og endelig giver en Svensker en Oversigt over Begivenhederne ude i Verden. Saa er Dobbelttimen slut, vi naaede ikke Raden rundt, men Fortsættelse følger om Aftenen under kammeratlig Samvær, hvor vi endnu bedre kan uddybe det gensidige Kendskab, udveksle Meninger og søge Forstaaelse og Afklaring.

Sprogforstaaelsen? Vanskeligt var det naturligvis i Begyndelsen, nu bagfter hører vi, at en af Eleverne efter et Par Dage besluttede at holde ud en Maaned, men saa heller ikke længere, han blev de seks ud -- og lærte at forstaa uden „Forbistring”. En Finlandssvensker var til at begynde med helt fortvivlet over Dansk, kunde slet ikke forstaa undertegnede. Da C. P. O.

i April, efter at have fortalt en af sine Legender, spurgte, om de nu ogsaa havde forstaaet ham, havde samme Elev slet ikke tænkt over, at han talte Dansk!

Og saa kom den sidste Dag. d. 30. April, en Vemodens og en Glædens Dag. vi skulde skilles fra det første Elevhold, men -- det var lykkedes, den første Vinter var gennemført. Land for Land træder Eleverne frem: De otte fra Danmark og lige saa mange fra Finland, Færing, Islændinge, de tre Nordmænd og tolv Svenskere, alle danner vi en Kreds, lille er den, men vi føler vist alle stærkt det Fællesskab, som en af Finlænderne just har talt om, det der har skabt Baand, som intet Jerntæppe kan overhugge.

Det samme følte vi, da vi paa Rejse i Finland traf gamle Frederiksborgvenner, Linnea Ahola og Mary Haikarainen i Frederikshamn, Kerttu Sihvonen paa Niitylahti Folkehøjskole, gift med Forfatteren, Dr. Unto Kupiainen, og Else Lindberg i Vasa. Mange Minder blev opfrisket, og nye rige blev til, lad ogsaa her et Par Glimt tale for Helheden:

Vi sejler paa Saima, et af de store Søsystemer med Tusinder af skovklædte Øer og Holme, tunge Regnskyer driver lavt og sender den ene Byge efter den anden ned over os. Men vi sidder lunt i Kaptajns Kahyt, vores Pladsbestilling var ikke i Orden, men naturligvis skulde vi med. Kaptajnen, en gammel Søulk, der har befaret mange Have, men nu er havnet i Indsøfarten, er glad over vores Begejstring for Finland, men idet han peger paa Kahyttens slidte Udstyr og omtaler de fine og veludrustede Skadeserstatningsskibe, siger han: „Finland är fattigt --” og følger stille til: „Men vi gråter inte!”

Nej, det gør de ikke, de arbejder og synger. Sct. Hansaften er vi paa Itä-Karjalan Folkehøjskole, Østkarelen F., hos Rektor Kuusamo. Fra Impilahti i det afstaaede Karelen er Skolen flyttet her til det skønne Punkaharju, Finlands Krone. Som høje, slanke Søjler staar Skovfyrren paa de smalle Aase og Holme, overalt med Søernes Spejlflade glitrende frem. Om Aftenen ror vi over til en lille Ø til Koko-elol (Sct. Hansbaalet) paa et lille Skær. Da Baalet flammer, lyder fra de karelske Sommerpiger: „Du gamla, du fria” og ved anden Lejlighed: „Der er et yndigt Land”, Ordene kender de ikke, men de forstaar Indholdet, og i Sangen føler vi Fællesskabet om de Værdier, som man her nær Nordens Østgrænse har kæmpet saa haardt for.

Faa Dage senere er vi sammen med Else Lindberg paa Vasa Stadion, hvor ca. 2000 østerbottniske Sangere hilser deres Frænder fra den anden Side Bottnviken med en straalende Sangfest. Et broget og festlig Skue er det, de er i Folkedragter, næsten alle, -- og synge kan de. En Tale lyder om det Norden, -- der ikke er Geografi, men en Del af vort inderste Væsen”. Nu reciteres et Festsdigt:

*Stig, sång ur vår själ, över blommande jord
i sommarens vänaste tid,
och bär i dina toner och ord
ett budskap, en bön om frid.
Den frihet, som fostrats i Norden
högt älskad och ärad, av ingen förrådd,
må älskas och äras kring jorden,
i sin syftnings renhet förstådd.*

(J. Rundt)

Og saa lyder det svenske „Modersmålets sång”, som kun Østerbottnin-

ger kan synge den: „— han tröst i sorgen bringer, han skärper sinnets stål”. Den lyder i en, naar man nu tænker tilbage paa de rige Dage i Finland, Landet, der efter haarde Krigsaar under vanskelige Vilkaar har faaet lagt en haard Arbejdsbyrde paa sig, men er i Fremgang og ser det lysne forude, om det maatte leve i Fred.

Maatte vi alle det!

Carin og Carl Guldagger.

SOM ELEV PAA »DEN SAMNORDISKE«

HVORDAN kom jeg paa den Tanke at rejse derover? Ja, i ethvert ungt Menneskes Liv opstaar der vel før eller senere en naturlig Trang til at rejse ud for ligesom at faa mere Luft under Vingerne. Det kan skyldes mange forskellige Ting, men nok om det. En Dag i Eftersommeren slog det ned i mig, at jeg vilde derover. Jeg skrev straks til Guldagger, og heldigvis var Skolen ikke fuldt besat den Gang, saa jeg var blandt de heldige, der fik Lov at være med paa det første Elevhold. Det er jeg taknemlig for nu.

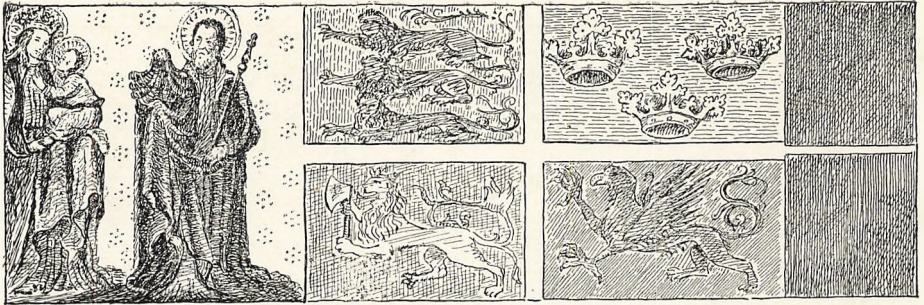
Den 2. November havde vi Indvielse af Skolen, hvor blandt andet den danske Generalkonsul i Gøteborg var til Stede. Han trykkede enhver af os Danskere i Haanden og vilde have at vide, hvor vi kom fra.

Nu skriver C. P. O. til mig, at jeg skal fortælle om, hvad jeg lærte, om Studiekredsarbejdet, om det nordiske Kammeratskab, om hvad jeg syntes om de svenske, norske, finske, færøske og islandske Elever, om Carin og Guldagger, om Olav og det altsammen derovre. Jeg kan svare paa det hele under eet, med een eneste svensk Sætning: „*Det var bra allt i hop!*” baade Undervisningen, Kammeraterne, Naboerne, Rektor og Lærerne og ikke mindst vor Madmor, Rektors Frue, der paa mere end det ernæringsmæssige Omraade tog sig af hver enkelt af os med moderlig Kærlighed. Alle de hyggelige Hjemmeaftener hos Guldaggers, hvor man følte sig hensat til Slaraffenland, Turene i Naturen, baade om Vinteren, da Sneen laa som et hvidt Lagen over Skoven og de stejle Klipper, naar Isen havde lukket Elvens Vand og der var Ishockey og Pjæksdans paa svarte Mosen, eller i April, da Birken sprang ud og alle de forskellige Vaarblomster myldrede op af hver en Revne. Jeg tror ikke, jeg noget Steds har set en saadan Blomsterrigdom som i Kungälv i Maj. Roturene paa Elven var ogsaa en stor Oplevelse for en Landkrabbe som mig.

Angaaende det nordiske Kammeratskab tror jeg ikke, der paa nogen anden Skole er knyttet stærkere Venskabsbaand end paa Skolen i Kungälv. Det blev man maaske først rigtig klar over den Dag, vi skulde skilles, næsten alle Flickorna stortudede og mange af os store Mandfolk maatte ogsaa knibe Øjenlaagene sammen om noget vaadt!

Hvad har denne Skole da givet os Elever af blivende Værdi? At det er meget, er jeg ikke i Tvivl om, men jeg er ikke i Stand til at fremhæve noget enkelt Punkt frem for det andet, men jeg kan fuldt ud tilslutte mig det, een af mine Kammerater derovrefra skrev i min Erindringsbog: „Denne Skole har for mig været een eneste stor Oplevelse af Mennesket”.

Kristian Jakobsen.

Ældste Dannebrogslag, Mariakirken i Lübeck.

SANKELMARK HØJSKOLE

DET tilkommer ikke mig at sige Tak til alle de mange, som med deres Bidrag har villet hjælpe med til at muliggøre Oprettelsen af en dansk Højskole i Sydslesvig. Men derfor kan man naturligvis godt være endda særdeles taknemlig over, at Opgaven har faaet saa god en Støtte i danske Højskolekredse, som den har. Forstaaelsen for den Betydning, et dansk Højskolearbejde vil have Syd for Grænsen, er lykkeligvis en Realitet hos de mange, mange gamle Højskoleelever, der har givet de Penge, der er nødvendige til Højskolens Rejsning.

Ogsaa hos den dansksindede, sydslesvigske Ungdom er der levende Interesse for den kommende Højskole. Overalt, hvor man mødes med unge hernede, kommer Sagen paa Tale. „Bliver det snart til noget med vores Højskole?“ „Har Tyskerne ikke givet Lov til at rejse den?“ „Forhindrer de den alligevel?“ „De ligner sig selv stadigvæk.“ Ofte faar Harmen endda lidt kraftigere Udtryk.

Forleden fik jeg en Hilsen fra den aarlige Delegeretforsamling i Flensborg Amts Ungdomsforeninger: „... Og dog ser vi Fremtiden fortrøstningsfuldt i møde. — — Vi mener, og vi tror fuldt og fast paa, at vor Højskole en skønne Dag vil ligge ved Sankelmark Sø. — — Du skal vide, og det utvetydigt, at den danske Ungdom i Flensborg Amt fuldt og helt støtter de Krav, du har prøvet at gennemføre, fordi det er vore Krav. Vi trænger til en dansk Højskole og vil have den, og vi faar den“.

Udover disse Ønsker og Bestræbelser hos dansk Ungdom Nord og Syd for Grænsen er der imidlertid slet ikke saa meget glædeligt at melde om Arbejdet paa Oprettelsen af den danske Højskole i Sydslesvig. Vanskelighederne er naurligvis store, og det var vi paa Forhaand indstillede paa. Men oprigtig talt, den Form for Modstand, vi i det sidste $\frac{3}{4}$ Aar har mødt fra tysk Side, havde vi alligevel ikke regnet med. Maa-

ske burde vi have gjort det. Stabler af Papir er det foreløbig blevet til. Ansøgning efter Ansøgning, med Skoleplaner, Tegninger, Beregninger, Lister saa lange som onde Aar, Rejser og Forhandlinger til Stadighed under Sagens Gang. Og stadig sidder vi med næsten tomme Hænder. Taalmodighed, Taalmodighed, en Posefuld pr. Dag!

Da jeg kom herved i Efteraaret 1946, var det endnu Englænderne, der administrerede Skolevæsenet med tysk Bistand. Vi var saa nogenlunde klare over, hvor vi kunde ønske at lægge Højskolen, og Dansk Skoleforening, Flensborg, indgav derfor i Februar 1947 en detaljeret Ansøgning til den britiske Militærregering i Kiel om Tilladelse til at oprette en dansk Højskole i Oversø Sogn, Flensborg Amt.

Vi, d. v. s. Udvalget Syd for Grænsen med Skoledirektør Bernhard Hansen og Vandrelærer Niels Kjems Harreslev, i Spidsen og Udvalget Nord for Grænsen med Forstanderne Hans Lund, Rødding, J. Th. Arnfred, Askov, og Johs. Dons Christensen, Ladelund, som Forretningsudvalg, var blevet enige om, at Skolen helst skulde ligge paa disse Kanter. Vi havde flere Grunde. For det første laa den danske Ungdomsskole, der holdt længst ud i Sønderjylland efter 1864, i Oversø Sogn. Det var Aagaard Landbrugsskole, hvor Forstander Tofte lige til 1890 kunde samle dansksindet Ungdom paa smaa Hold. Den gamle Skolebygning staar der endnu nogle km Øst for Oversø. For det andet er Oversø Sogn rigt paa danske historiske Minder. For det tredje er der gode Trafikforhold til alle Sider, baade ad Jernbane og Landvej. Og endelig for det fjerde vil en Skole i denne Egn kunne støtte sig til gamle danske Familier, hvoraf mange selv har været paa dansk Højskole. Ikke mindst dette Rygstød i en ubruds Danskhed i dansktalende Hjem maatte faa Betydning for en kommende Højskole. Ja, vi har allerede mærket, hvad det vil komme til at betyde for den Skole, vi ønsker rejst.

En Maanedes Tid efter, at Ansøgningen var gaaet til Englænderne i Kiel, kom der Svar. Hele det danske Skolevæsen skulde nyorganiseres ved engelsk—tysk—danske Forhandlinger, og vi maatte afvente deres Udfald. Men paa Foraaret strandede imidlertid disse Forhandlinger paa overdrevne tyske Krav, bl. a. om indgribende Kontrol med Tilgangen til danske Skoler. Englænderne udstedte da selv den 23. Maj en Forordning om danske „SSF-Skoler“, som de nu skulde hedde, og hvori der ogsaa gives Ret til Oprettelse af danske Skoler, hvis Undervisning rækker ud over Folkeskolens. En tilsvarende Bestemmelse indgik i den af Englænderne krævede tyske Forordning, der udstedtes 1. August 1947.

Det var Englændernes Hensigt, at den tyske Landsregering i Kiel nu selv skulde administrere ogsaa Skolevæsenet. Alle Bestemmelser om

Oprettelse af nye danske Skoler skulde derefter træffes af Landsministeren for Folkeopdragelse (Volksbildung), Kuklinski. Fra 1. Januar 1948 var Skolevæsenet i hele „Landet Schleswig-Holstein“ under tysk Styre. Vi fik dertil at vide, at der maatte ansøges paany om alle de Skoler, der endnu ikke var godkendte, ogsaa om Højskolen.

I Løbet af Sommeren 1947 havde Niels Kjems og jeg fundet et godt Sted til Skolen ved den sydvestlige Bred af Sankelmark Sø, og 2 ha Jord, et Næs ud i Søen, var blevet lejet af en Gaardejer i Sankelmark, og den engelske „Property Control Officer“ i Flensborg havde godkendt Lejemaalet. Køb af Jord er det saa godt som umuligt at faa i Stand, saalænge Pengeforholdene er saa usikre, som de er.

Den nye Ansøgning om Tilladelse til Oprettelse af en dansksproget Højskole under Navn af „Sankelmark Folkehøjskole“ afgik til Landsministeriet i Kiel den 2. Februar 1948, og Svaret kom kun godt en Maaned efter. Det var underskrevet af den i Tinglev fødte Departementschef, Landesdirektor Jens Nydahl, og indeholdt en principiel Godkendelse af Skolen med mig som dens Leder. Vi fik ogsaa Besked paa at indsende Oplysning om de Lærere, der skulde virke ved Skolen, og om Lærebøger, der skulde bruges. Det var næsten for godt til at være sandt. Vi antog, at Jens Nydahls Navn betød en ny Kurs i Kiel.

Omgaende gik der igen en Ansøgning af Sted. Denne Gang om Tilladelse til at sætte de 3 Barakker op paa Grunden ved Sankelmark Sø. Stykket blev opmaalt, og Tegningerne til Planeringsarbejdet og Grundudgravningen blev gjort færdige i de følgende Maaneder. Men saa begyndte en vis Ængstelse at melde sig. Byggekontoret for Flensborg Amt, „Kreishochbauamt“, gav os stadig intet Svar, kunde blot meddele, hver Gang vi spurgte, at der endnu ingen Afgørelse var truffet om vores Ansøgning.

Den engelske Indførelstilladelse for Barakkerne, Byggematerialer og Inventar, alt remset op til de mindste Enkeltheder, kom i Juli. Men indtil Byggetilladelsen forelaa, maatte alle de gode Ting blive liggende i Danmark, dels hos Gdr. Brummer paa Olmers Toft i Padborg og dels i Askov.

Allerede sidst i Maj var vi begyndt at forstaa, hvorfor der ingen Byggetilladelse kom. Normalt skulde den have foreligget paa et Par Maaneder, saa vi kunde have bygget og indrettet os i Løbet af Sommertiden og aabnet Skolen nu til November. I Stedet tonede en voldsom Modstand vore Skoleplaner efterhaanden frem, tilrettelagt af den højeste Embedsmand i Flensborg Amt, Landraad Lübke, Aagaard, Nabo til den gamle danske Skole. Han udtalte sidst i Maj til Berl. Tid., at Tyskerne selv vilde opføre et stort Skole- og Sportsanlæg ved Sankelmark Sø, og

at der skulde samles Penge ind dertil i hele Tyskland. I Juni meddelte han en dansk Kredsmand, Rektor Bøgh Andersen, at vort Sted var historisk Omraade, som vi ikke kunde lægge en Skole paa. Det hindrede dog ikke Kredsdagen i at bevilge Oversø tyske Sportsforening Grund til Sportsplads ved den modsatte Ende af Søen lige i Nærheden af det østrigske Mindesmærke ved Landevejen. Dernæst fremsatte Landraaden overfor Bøgh Andersen og mig sidst i Juni den Paastand, at vor Lejekontrakt var ugyldig, idet Lejesummen, omend den skulde betales i Mark, bestemtes af den offentlige Notering paa 50 Ctr. Rug pr. ha. Dette skulde stride mod en engelsk Forordning om Affattelse af Kontrakter. Landraaden endte dog Samtalen med at ville godkende Kontrakten, hvis vi til Gengæld vilde sørge for, at den tyske Højskole i Tinglev blev genaabnet! Et Forslag fra min Side om, at vi netop ved at have baade en tysk og en dansk Højskole ved den gamle Kampplads kunde virke til Højnelse af den kulturelle Grænsekamp, blev meget bestemt afslaaet. Spørgsmaalet om den tyske Højskole i Tinglev maatte naturligvis være en Sag mellem det tyske Mindretal og den danske Regering. Jeg udtalte som min personlige Mening, at Hjemmetyskerne bør have deres Højskole igen, hvis de ønsker det og kan magte det, men hidtil har de ikke ansøgt derom. Initiativet maatte dog de og ikke vi have.

Noget officielt Afslag fra Kreishochbauamt kom der alligevel ikke, og vi besluttede derfor, at en Sagfører skulde rykke for Svar. Den 26. August kom det da, og fra Hr. Lübke personlig: „Byggetilladelsen — — blev ikke givet (wurde nicht erteilt), fordi Købet af Grunden ikke er kommet i Stand“. Det lød mærkeligt. 8 danske Skoler havde tidligere faaet Byggetilladelse paa lejet Jord i Flensborg Amt. Landraaden havde tilmed sidst i Juni faaet udfærdiget en lang juridisk Skrivelse om Lejekontraktens Ugyldighed, som han senere lod tilstille mig ad en Omvej. Nu var det Købet, der ikke var i Orden. Yderligere fik vi oplyst, at vor Ansøgning af 13. Marts paa det Tidspunkt, da Hr. Lübke skrev sit Afslag, endnu ikke havde været forelagt Kredsens Byggeudvalg til Behandling.

Kort Tid efter bevilgede Englænderne Toldfrihed ved Indførselen af bl. a. alle Sager til Højskolen, og Landraaden holdt i Anledning af de forestaaende Valg en Tale i Bredsted ude vesterpaa, hvori han bl. a. sagde: „Jeg er stolt over, at jeg, selvom der fra andre Instanser var givet Tilladelse dertil, har kunnet forhindre Oprettelsen af en dansk Højskole ved Sankelmark Sø paa tysk historisk Jord. Nu vil vi i Stedet rejse en tysk Højskole, men mangler endnu Pengene til det“. Der var Klapsalver efter første Del af denne Udtalelse. De tyske paa Mødet var mest Flygtninge.

Endelig kom Sagen den 8. Oktober for i Byggeudvalget og blev naturligtvis afslaaet mod den ene danske Stemme. Næste Træk fra Landraad Lübkes Side var at bringe Sagen frem i selve Kredsagen for aabent Tæppe, antagelig til en „demokratisk“ Afgørelse. Det skete den 16. Oktober.

Landraaden fremkom her med en længere Redegørelse, der drejede sig om Lejekontraktens Ugyldighed, men dertil kom ogsaa politiske Grunde, at en dansk Skole ikke kunde ligge paa tysk historisk Jord, at en saadan Skole vilde være ligesaa unaturlig som en tysk Skole paa Dybbøl (vor Grund ligger 2 km fra Kamppladsen ved Sankelmark Sø ved Søens modsatte Ende), og at man, før der kunde gives Tilladelse til en dansk Højskole et andet Sted i Amtet, maatte have Sikkerhed for, at den tyske Højskole i Tinglev blev genoprettet, hvilket de danske Myndigheder efter Hr. Lübkes vidende ikke var villige til (Hr. Lübke er vidende om, at det tyske Mindretal endnu ikke har stillet Andragende om en Højskole). Rektor Bøgh Andersen imødegik Landraaden med en juridisk Erklæring om Lejekontraktens Gyldighed, benægtede, at det var særlig „tysk Jord“ derude ved Sankelmark, snarere var det østrigsk og dansk, ønskede baade en tysk og en dansk Højskole ved den fordums Valplads og sluttede med at spørge: „Hvilken Ret har Flensborg Kredsagen til at forbyde Oprettelsen af en dansk Folkehøjskole ved Sankelmark Sø, dersom de retslige Forudsætninger er til Stede?“ Hertil svarede Landraad Lübke: „Vi er endnu saa meget Herrer i vort eget Land, at vi aldrig vil tillade Opførelsen af en dansk Højskole ved Sankelmark Sø. De vil paadrage Dem hele Befolkningens Vrede i Sydslesvig, dersom De opførte en saadan Skole der. Denne Plads er nemlig bestemt for os, og derfra vil vi ikke lade os forjage!“ Alle mod de 4 danske stemte for Afvisning af Byggeansøgningen.

Saa stærkt mente Landraaden sig altsaa berettiget til at lægge Sagen op netop lige før Valgene den 24. Oktober. De tyske Ledere brugte i disse Uger alle Muligheder for at skabe Valgstemming hos den tysksindede Del af Sydslesvigerne og ikke mindst hos de mange Flygtninge i Landsdelen. Sankelmarksagen skulde rimeligvis ogsaa være med til at vise den faste tyske Holdning overfor Nydanskheden. Samme Formaal tjente vel ogsaa Genindvielsen af den tyske Højskole i Læk den 17. Oktober, Dagen efter, at den danske Højskole var stemt ned i Kredsagen. Begivenheden var fremskyndet stærkt og skete over en Maaned, før Eleverne skulde komme. En Del af Indvielsen formede sig faktisk som et Vælgermøde under de blaa-hvid-røde Faner.

— — Kort sagt: Den lokale Administration i Flensborg Amt, støttet af et tysk politisk Flertal, har til i Dag kunnet forhindre Bygningen af

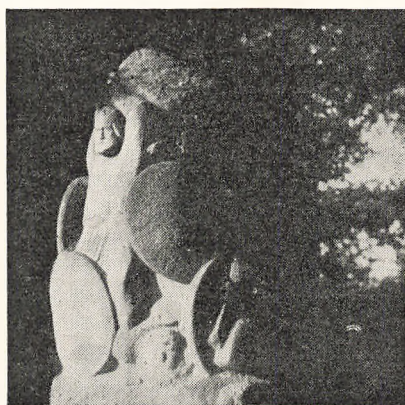

den „Sankelmark Folkehøjskole“, som Landsregeringen i Kiel har givet sin Godkendelse. Og vi har faaet et meget tydeligt Bevis paa, at administrative Beføjelser stadig kan bruges — eller misbruges om man vil — i nationalpolitiske Formaals Tjeneste.

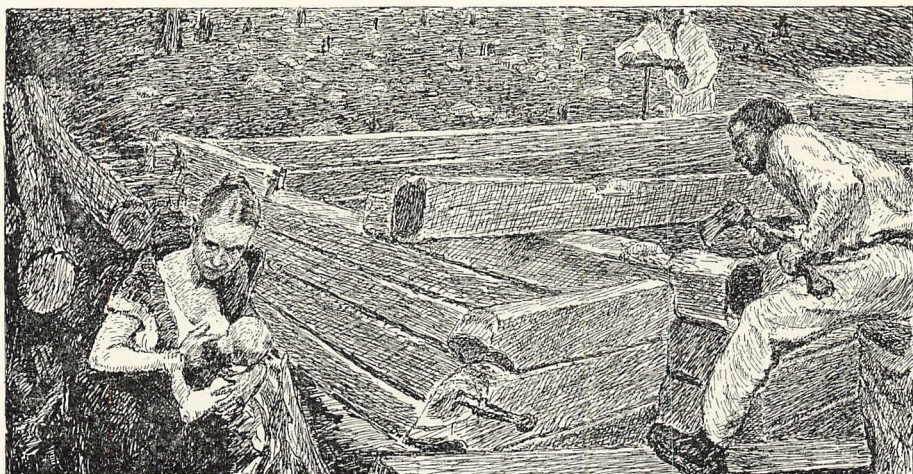
Vi fik det officielle Afslag fra Landkredsforvaltningen under 8. November med en fornyet Forklaring af vor Lejekontrakts Ugyldighed og Byggespørgsmaalets deraf følgende Bortfald, men uden Omtale af den politiske Nedstemning af Byggeansøgningen i Kredsdagen. Nu er der saa protesteret af Skoleforeningens Sagfører mod en Afgørelse, der efter vor Mening hviler paa urigtigt Grundlag. Sankelmarkskolen vil ikke blive opgivet lige med det samme. Har vi Retten paa vor Side, maa den kunne føres igennem — eller blive stillet overfor et afgørende Magtbud.

Saadan stiller Sagen sig altsaa i Øjeblikket. Der er ikke megen Plads at finde for letkøbt Romantik om et dansk Højskolearbejdes Fremtid hernede. Højskolens Skæbne er endnu uvis, og dens Arbejdsvilkaar, naar den engang kommer — for naturligvis vil den komme engang — bør man næppe drømme sig altfor rosenrøde. Der skal nok melde sig nye Vanskeligheder igen og igen. Derfor er det godt at vide, at dansk Ungdom baade Nord og Syd for Skelbækken staar med Ønsket om at faa en dansk Højskole i Gang hernede og ogsaa vil gøre noget for dets Virkeliggørelse. Dér giver I Penge, her vil vi lægge Spade og Skovl og Arbejdskraft til . . . Det kommer der en folkelig Ret ud af, som ikke kan kues, naar den hviler paa Kærlighed til eget Folk og Land og Sprog. Under Bøn og Arbejde faar vi vel da Lov at se Værket lykkes.

Jørgen Jessen.

Magnussten

FRA UNGDOMSFRONTEN

SCHWEIZISK OG DANSK UNGDOMSARBEJDE

JEG har i Sommer levet og arbejdet sammen med schweizisk Landbounndom, og det har givet Anledning til nogle Tanker over Ungdommen i Danmark, den danske Ungdoms Muligheder og disses Udnyttelse.

I Schweiz lever Landbounndommen mere enkelt end i Danmark, fra Sol staar op til Sol gaar ned er man optaget af Arbejdet, tænker ikke paa saa meget andet, og naar Dagværket er endt, har man ikke saa megen Lyst til Fritidssysler, men gaar tidiigt til Ro. Ungdomsarbejde findes der ikke saa meget af. Skydning er det vigtigste, den tager alle, unge og gamle Del i, desuden findes en Del Sangkor, Brydning og Gymnastik dyrkes ogsaa, men ikke i ret stor Udstrækning. Tager man fri fra Arbejdet en Dag, tænker man ikke paa at dygtiggøre sig, nej, man drager ud i den skønne Natur, nyder den i fulde Drag, glemmer Hverdagen for en kort Tid, og vender saa tilbage til Arbejdet, godt fornøjet, og tager fat uden større Spekulationer. Ungdommens Nationalfølelse er meget stærk, men ganske enkel. »Fædrelandet er skønt og maa forsvares«, siger man. En saadan Nationalfølelse er god for Landet som Helhed, den bunder i Virkeligheden, og er, om man saa kan sige, til at tage og føle paa. Der kan være delte Meninger om et saadant Liv for Ungdommen, men man maa erkende, at det vigtigste, Fædrelandskærlighed og Arbejdsglæde, findes i stor Udstrækning.

I Danmark lever Ungdommen, som alle jo ved, noget anderledes. Saa snart Skoletiden er forbi, kommer man med i Ungdomsarbejde, mere eller mindre, en Del forskelligt fra Egn til Egn. Der er for de fleste rigelig Fritid og god Mulighed for at pleje Fritidsinteresser. En stor Del af Ungdommen kommer paa Efterskole og senere paa Højskole, faar der Øjnene lukket op for meget godt, faar Indblik i mange Ting og faar mange gode Kammerater.

Men efter Højskoleopholdet bliver Tilværelsen mere kompliceret for mange, det kniber med at komme ind i de gamle Gænger igen, Kammeraterne savnes, og

Ungdomsarbejdet, der jo ikke alle Steder kan være saa alsidigt som paa en Skole, kan ikke rigtig tilfredsstille Ønskerne og optage Fritiden fuldt ud.

Det er meget vanskeligt at opstille nogen Formel, der kan afhjælpe noget af den Tomhed og de utilfredse Følelser, der for nogles Vedkommende gør sig gældende efter et Skoleophold, thi det er meget individuelt, hvad der hjælper, og de fleste finder sig vel ogsaa til Rette i de gamle Forhold før eller senere.

Den, der i Dag vil følge med i Verdensudviklingen, finde ud af, hvad der sker i Dag, og hvad der vil ske i Morgen, eller maaske om et Aar, kan næsten ikke undgaa at faa store Spekulationer, aldrig har Verden vel været i et saadant Kaos som nu, og aldrig har Fremtiden været saa usikker som i Dag.

Men saa er det ogsaa, at Skoleopholdets fulde Betydning kommer og kan være til stor Hjælp.

Man skal ikke hænge sig alt for meget i alle de modstridende Telegrammer, der strømmer ind Dag efter Dag og spredes i Presse og Radio. Denne Verdenssituation kan man ikke ændre, kun gøre sig klart, at saadant er det, og saa maa man finde sin Plads, hellige sig Arbejdet, det rent legemlige, og det, der findes i Form af Ungdoms- og Gymnastikforeninger.

Man skal være klar over, at hele Danmark ikke kan være een Højskole og ikke skal være det, men selv mangelfuldt Ungdomsarbejde kan have stor Betydning, ja, maaske gaar det bedst, hvor det ikke er alt for alsidigt, blot Ungdommen samles en Gang imellem, faar gode Interesser og bliver klar over, hvor meget godt, der findes i Danmark, og hvad der er værd at værne om. Og ikke mindst i det daglige Arbejde er der en Opgave for Højskoleungdom, thi det er ikke godt naar Fritidsinteresserne, selv de bedst mulige, kommer i Forgrunden og Arbejdet bliver Nr. 2. Det er dog i Arbejdet, man tjener baade Landet og sig selv bedst, det er dog paa det Omraade vi skal hævde os overfor Udlandet, og i Arbejdsglæden finder vi den bedste Tilfredsstillelse for os selv. Paa den Maade holder vi os mest sunde overfor alt det farlige og usikre, der er i vores hektiske Tidsalder, en enkel Tilværelse, hvor vi gør, hvad vi kan, følger med i hvad der sker, men gør os klart, hvad vi kan ændre, og hvad vi kun kan tage til Efterretning.

Jens Thomsen.

GYMNASTISK OG INTERNATIONALT SAMARBEJDE

EN Idealists Tilværelse er ofte fuld af Skuffelser, men forhaabentlig ikke værdiløs. Man maa blot ikke forveksle Begrebet Idealisme med Fanatisme. Desværre maa det indrømmes, at Ordet »Kynisme« bedre udtrykker de Følelser, der bestaar mellem Mennesker i Dag.

Er der Mulighed for en gunstig Løsning af de bestaaende Forhold? Jeg baade haaber og tror det. Ved en saglig Bedømmelse af Situationen øjnes en Redningsflaade, som kan bære os gennem Tidens Malstrøm. Idrætten er een af Flaadens Planker, men skal den bevare sin Bæreevne, maa vi ikke gaa paa Akkord.

Et »Giv Agt« er paakrævet. Der er for mig at se ingen Grund til at fetere en professionel Idrætsdyrker. Denne er — til Skade ikke blot for ham selv, men i endnu højere Grad for Idrætsaanden — belemret med en Popularitet, som bedst kan sammenlignes med den Klapsalve, der gives en Vinder i et Hestevæddeløb. En Idrætsyder bør være et Menneske, hvis Hjerne formaar mere, end at sende Impulser til størst mulig Muskelvirksomhed.

Som et Led i at dygtiggøre os er Konkurrencen baade uundværlig og uundgaelig, men hvordan staaer det til. Hændelser af den Art, som tildrog sig et Sted som St. Moritz 1948, højner ikke den saakaldte olympiske Aand.

Naar du i din Klub gennem Idrætten lærer Samarbejdets Betydning for at danne den sammentømrede Enhed, som gør Holdet stærkt, vil det være lettere for dig at se Samarbejdets Værdi i Hverdagen mellem dig og hvem som helst anden, som vil ærligt Samarbejde.

Dette Hverdagens Samarbejde og Samarbejdet mellem Nationerne er to Paralleler. Hvis det førstnævnte bliver ærligt og uden lumpne Bagtanker, vil de to Linier løbe nær hinanden, og Broen vi skal bygge, for at faa en sikker Vej i Samarbejdet, vil ikke være saa uoverskuelig stor, som den synes i Dag.

Vi har olympiske Lege og Verdensudstillinger for, ved en sund Konkurrence, at sammenligne vor Position paa de forskellige Felter. Konkurrencen kan og skal hjælpe os til at korrigere vore Linier. *Vi vil lære hinanden at kende og agte hinanden for udstavt Dygtighed og Vilje til Samarbejde, for at skabe noget bedre.*

Verner Knudsen, Strynø.

EN SVENSK TOMANDS STUDIEKREDS

Jag kommer ihåg en av våra sista uppgifter på studiehållet i vinter. Det var vår stil över Albert Schweitzers liv och tänkande. I främsta rummet arbetade vi med hans lilla skrift „Kristendomen och världsreligionerna”. Naturligtvis fick vi en fragmentarisk insikt i hans tankevärld. Men detta gjorde kanske, att många av oss efter vinterkursens slut åter tog fatt på Albert Schweitzer. För min del blev det så.

När jag kom hem till Värmland, fann jag, att min kamrat hade skaffat sig Schweitzers arbete „Kultur och etik”. Vi bestämde oss för att gemensamt studera igenom boken. Och därefter följde många intressanta och givande kvällar.

Jag kan säga, att vi bildade en tvåmans studiekrets. Först läste vi båda igenom boken var för sig och gjorde naturligtvis små anteckningar här och var. Sedan träffades vi sådär två eller tre gånger i veckan under helt gemyntliga förhållanden. Vi svävade inte högre i luften än att vi varje gång kunde börja med att dricka kaffe, te eller någon annan oskyldig dryck. När vi stillat vår materiella hunger, ägnade vi oss åt problemen.

Självva studiet började vi med, att en av oss läste upp ett kapitel ur boken. Alltemellanåt stannade vi vid någon mening för att diskutera för eller mot innehållet. Vanligtvis blev det också en längre diskussion efter uppläsningen.

En sådan liten studiekrets på två man har onekligen många nackdelar. För det första kan den ju lätt slappna, emedan den fordrar ett större intresse än vad en vanlig studiekrets gör. Sedan kan tankeutbytet bli något ensidigt när diskussionen förs av endast två stycken. Men det är ändå en givande form av studiekrets i flera avseenden. Man måste arbeta hårdare. Detta gör, att det personliga resultatet blir större. Man måste även för att bortarbeta den ensidiga diskussionen läsa ett antal böcker, som rör sig om samma ämne, men som är skrivna ut från en annan ståndpunkt. Man ställs på så vis mycket starkare inför ett val, och man väljer onekligen med större övertygelse.

Det finns säkert många som läser och studerar på ett sådant sätt. Natur-

ligtvis är det en arbetsmetod som icke märks så mycket. Den registreras ej av något folkbildningsförbund. Men utan tvivel ger den resultat, som är av stort värde.

Den bok vi läste — Kultur og etik — är en exposé över etikens historia. Schweitzers söker här visa upp, att det problem, som filosoferna i alla tider förgäves kämpat med, får sin lösning genom hans moralteori. Många gånger får man det intrycket, att det historiska materialet blir tillrättalagt för hans moralteoris bästa. Men tack vara denna fasta utgångspunkt, blir de etiska teorierna belysta på ett positivt sätt.

Den västerländska etikens historia visar upp ett ständigt misslyckande, anser Schweitzer, därför att det rått dissonans mellan verklighetsuppfattningen och den etiska optimismen. Det västerländska tänkandet har sökt skapa en harmoni av denna dissonans genom att tolka världen på ett optimistiskt-etiskt sätt. „Men tar man världen sådan den är”, säger Schweitzer, kan man omöjligt tillskriva den en mening, som låter även människans och mänsklighetens handlande och syftemål framstå som meningsfulla. Det går inte att upptäcka i världsförloppet en meningsfull evolution, som skulle göra våra handlingar betydelsefulla. Lika litet kunna vi däri upptäcka något etiskt”.

Det blir på den livskänsla människan känner i sitt inre, som Schweitzer bygger upp sin tro på människans uppgift i världen. Kunskapen om världen får ge vika för människan livsvilja. Schweitzers världsåskådning uppkommer ur hans livsåskådning. Tidigare inom filosofien har det varit tvärtom.

Nu kan man fråga sig, om etiken får en starkare grund, då den bygges upp på någonting, som är motsäggande vår kunskap om verkligheten.

Det var inte min mening att skriva något om själva boken utan bara berätta litet om en tvåmans studiekrets. Men boken är värd att omnämnas, ty den ger en verkligt god kritik över det västerländska tänkandet. Dessutom kommer den med en ny positiv formel — Vördnaden för livet.

„Vördnaden för livet är den formel vari såväl världs- og livsbejakelsen som etiken är inneslutna”, säger Schweitzer. Och hele hans livsgärning är en storslagen bild av vördnaden för livet. Onekligen rymmer denna princip en väsentlig del av den kristna kärleken.

Reidar Nordenberg.

NI AAR SOM SOLDATERPIGE

JEG rejste til England i 1939, lige en uge før krigen brød ud. Den Søndag morgen, da premierminister Neville Chamberlain erklærede over radioen for hele Verden, at Storbritannien nu måtte regnes for at være i krig med Tyskland, var en meget bevæget time at opleve. Med eet slag blev hele folket til eet. I Danmark ville man have sagt, at Holger Danske var vågnet og var kampklar. Her må jeg lige nævne, at der, indtil slutningen af 1939 ikke var almindelig værnepligt i England. Det var en æres- og samvittighedssag at melde sig, når der var brug for en. Senere blev der værnepligt for både mænd og kvinder i alderen 17½—45. Soldater fra den forrige krig meldte sig til deres gamle regiment, unge mænd og piger, der frivilligt havde ladet sig uddanne i sin fritid, meldte sig til tjeneste.

Jeg fik valget mellem hæren, flåden eller flyvevåbnet, men bestemte mig til at beholde begge ben på jorden, det mente jeg også var det hurtigste at blive optaget i.

Jeg var i City i 5 år og oplevede altsaa bombardementerne. I grunden var det ikke så skrækindgydende, som man havde ventet. Omkring november 1940 begyndte man at regne ganske automatisk med, at der blev luftalarm så snart det blev mørkt, og at den ikke blev afblæst før ved syvtiden næste morgen.

Der var efterhånden kommet mange flere fag, som A. T. S. kunne være med i, og de fleste af holdets medlemmer var taget afsted for at uddannes i nye fag. I selve England var det mest spændende nye fag antiluftskytset. Det var et vanskeligt fag at lære, men de fleste, der ellers havde de fysiske muligheder, magtede det lige saa godt som mændene. De både fandt tyskeren ved søgelys og andre instrumenter og indstillede kanonen, det eneste, de aldrig fik lov til, var selve af-fyringen, det skulle en mand gøre. For det første skal der kræfter til at futte saadan en kanon af, og for det andet er der en grænse, hvor kvindens job ender og mandens begynder. Kvinden er skabt til at give liv, ikke til at tage det. Det kan måske lyde lidt parodisk, når hun alligevel er så nær grænsen. Ned langs Englands syd- og øst-kyst var der mange batterier bemandet med 11 piger og een mand, eller blandede i flæng. Der kunne være udrykning når som helst, nat eller dag. Jeg var flere gange på kursus sammen med A. A.-piger, og det var ganske fantastisk så hurtigt de kunne komme i tøjlet.

Da de flyvende bomber (V1) kom, var pigerne med til ved radar at finde bombens kurs og advare det distrikt, der var i skudlinien. Det varede jo temmelig længe før man fandt et våben, der kunne skyde lavt nok til at træffe V1'erne, de fløj umådelig lavt. Ved krigens slutning var der 65 fag indenfor hvilke A. T. S. kunne gøre gavn. Der var A. T. S. i alle de lande, der førte krig, men dog ikke for nær fronten. Meningen var den, at hvor en pige kunne gøre jobbet lige så godt som en mand, skulle hun også have lov at gøre det, saa han kunne tage sig noget mere håndgribeligt for. Det samme gjaldt indenfor alle tre våbenarter.

Efter krigens afslutning blev jeg forflyttet til en lejr i Slough, hvor pigerne udelukkende havde med reparation af tanks og pakning af våben at gøre. Der var jo stadig brug for våben i Østen, og de sørgelige rester måtte nu lappes sammen og sendes derud. Amerikanerne kom, som bekendt, og satte punktum med et par atombomber.

Jeg blev hjemsendt i Juli i år, og jeg må sige, at det har været en stor oplevelse at få lov at være med. Ligesom man har erfaret herhjemme, oplevede jeg et fantastisk sammenhold og et godt kammeratskab, som jeg sent vil glemme.

UD SKAL VI, UD –

BREVAFSNITTET fra Krigstiden: „OVER NORDENS LUKKEDE GRÆNSER“ har faaet et nyt Navn. Opgaven er nu ikke at lade Brevene slaa Bro mellem en Ungdom, der var bunden hver i sit Land, men nu er det Opgaven at vække Lysten i alle Hjemmeføddinge til at tage ud paa Arbejde i Norden og tage aktiv Del i Arbejdet i Sydslesvig, der jo endnu er „Det lukkede Land“, skønt det af alle Lande staar os nærmest. Det bliver især sydslesvigske Breve — først fra de to, som Elevforeningen i Aar vil give en Hjælp til at blive Lærere dernede, det bliver finlandske Breve og schweiziske Breve, for I ved jo, at intet nordisk Land trænger til vort nordiske Haandslag som Finland, og intet har karaktermæssigt betydet saa meget for de unge som Finland. Schweizerfolket med dets Korsflag har vi jo altid regnet til den nordiske Folkegruppe, et Land, vi her paa Skolen af mange Grunde ser op til som et førende Demokrati og Hjemmeværnsland.

SYDSLESVIG KÆMPER

DET var med en dejlig Fornemmelse, vi Piger tog over Grænsen d. 17. Maj. Nogle frække Bemærkninger fra tyske Toldinspektører var den sidste Hilsen, inden vi vandrede over til den danske Side, hvor vi blev hilst af Dannebrog's røde og hvide Farver. Det var, som om jeg kunde trække Vejret mere frit, da jeg stod paa denne Side af Grænsen. Et lidt vemodigt Blik vandrede tilbage til min elskede Hjemstavn, som endnu ikke havde faaet Lov til at vende tilbage til sin Mor, Danmark. Den lille Cykletur fra Krusaa til Padborg gav mig et Indtryk af et dansk Landskabsbillede. Pæne, velholdte Huse og Gaarde laa i de dejligste Haver. Skove og Enge lyste i friske,

grønne Farver. Jeg hilste paa Landmænd, som gik ude paa Markerne; det var, som om jeg kendte Menneskene, jeg mødte.

Det var en dyb Fred, som hvilede over Naturen og Menneskene, en Fred, som vi dernede Syd for Grænsen ikke havde oplevet i mange Aar. Venlige Mennesker saa vi alle Steder, paa Padborg Station og i Togene. Nu kunde vi tale dansk uden at møde Flygtningenes grimme Blikke eller høre pøbelagtige Ord.

Jylland, Fyn — hurtig gik den nemme Rejse — saa sejlede vi over Storebælt. Vi kom til at snakke med nogle unge Mænd, som skulde til København for at være Soldat. Humør og Lune, Friskhed — Ungdommens Kraft og Styrke stod skrevet i deres Øjne. Vi blev Kammerater med det samme. Jeg kom til at tænke paa Tyskerne, paa tysk Ungdom, som ikke kan rive sig løs fra Etikette og overdreven Høflighed. Der er noget over de unge herhjemme, der udstråler Livsmod, der siger „Ja” til Livet; de er villige til at arbejde og kæmpe for deres Fædreland. Jeg kom igen til at sammenligne med de tyske Ansigter, enten tomme og intetsigende eller fanatiske og hadefulde, som jeg havde set saa mange af i Flensborg, voksede frem i min Erindring; en Ungdom, som intet ejer at holde sig til og kæmpe for, efter at deres Idealer er styrtet sammen; en Ungdom, som er nødt til at begynde heit forfra, men som kun har den Opgave at finde og gaa den Vej, Gud har bestemt dem til at gaa.

Jeg ønskede for alle unge i Sydslesvig, at de engang kunde faa Lov til at være sammen med dansk Ungdom, at opleve Kammeratskabet, som jeg gjorde i de tre Maaneder paa Grundtvigs Højskole.

Dansk Ungdom har stort set ikke lidt under hele Krigen; ingen Sultperioder og Luftalarmer har taget paa deres Kræfter. Det er dog somme Tider, at man møder unge, som tager altfor let paa Tingene, som ikke forstaar Nutidens Alvor. Vi vil gerne faa alle unge i Danmark til at kunne arbejde med Problemerne og se, hvad det drejer sig om. Især i Sydslesvig ønsker vi et Samarbejde med dansk Ungdom, for paa den Maade at kunne opleve dansk Aandsliv og Folkekarakter. Alle unge Syd for Grænsen vil gerne høre om Danmarks Historie, dansk Daad og Styrke og det danske Kongehus. Børnene i Skolen hører de gamle Kongesagn, de lytter, naar Læreren fortæller H. C. Andersens Eventyr, og de er lykkelige, naar de faar Lov til at synge danske Sange; Ingemanns Morgen- og Aftensange er vel snart de mest elskede. Sang, Folkedans og Gymnastik er de vigtigste Faktorer i vort Ungdomsarbejde. Gennem Ungdomsarbejdet bør Ungdommen ogsaa høre noget om dansk Litteratur, lære Danmarks Forfattere at kende, bl. a. høre noget om Wessel, Johs. Ewald, Jens Baggesen, Steen Steensen Blicher, Ingemann, H. C. Andersen, Hostrup, Goldschmidt og Johs. V. Jensen. Vi haaber, at Sankelmark Højskole snart kan bygges, saa Sydslesvigs Ungdom paa den Maade kan komme i nærmere Kontakt med dansk Folkeliv og Andsliv.

— — Jeg ved ikke, om du kan bruge noget af dette her, C.P.O. Du mener, at jeg ogsaa skal skrive noget om, hvordan jeg selv har oplevet det danske i Sydslesvig. — Jeg kan huske, at vi kom sammen med en dansk Familie, som ejer en Gaard Syd for Flensborg. Vi var altid hjertelig velkomne, naar vi kom derved; jeg mødte en Gæstfrihed, som man kun sjældent møder andre Steder end i Danmark. Gaarden var altid saa velholdt, saa fint kalket, man kunde se, at det var en dansk Gaard, den lignede dem, jeg havde set

paa vore mange Sejlture til Danmark. Familien talte plattysk til mig, men ellers talte de sønderjysk, et Sprog, jeg godt kunde lide, men dengang ikke forstod ret meget af. Jeg følte mig altid hjemme hos disse Mennesker, som jeg slet ikke er i Familie med.

Denne Gaard er een blandt de mange danske Gaarde, der ligger som Fæstninger Syd for Grænsen. — Og saa kom den Dag, da Danskheden i Sydslesvig vaagnede; da begyndte disse Menneskers Virksomhed: de arbejdede og kæmpede Dag og Nat for at fremme den danske Sag. Og det er disse ældgamle danske Slægter, der danner Grunden, som den danske Bevægelse i Sydslesvig er bygget op paa, og vi kan være sikker paa, at denne Undergrund staar fast og urokkeligt. — Jeg har oplevet det danske i Sydslesvig paa mange forskellige Maader, men det, jeg her har fortalt om, gjorde det dybeste Indtryk paa mig.

Jeres hengivne

Heinke.

MAN siger, at Ungdommen er vor Fremtid. For os Sydslesvigere betyder det: Skal Landet blive dansk igen, kan det kun ske med en dansk-sindet, maalbevidst Ungdom. Jeg har nu været Hjælpelærer ved en dansk Skole i omtrent et halvt Aar, og efter det, jeg har set og oplevet, dannet mig en Mening. I den Tid, der er gaaet, siden de fleste af Forældrene har sendt deres Børn i de danske Skoler, har de forandret sig en hel Del. Den Beslutning at tilkendegive deres Sindelag ved at sende deres Børn, der bærer deres Navn, i en dansk Skole, har væsentlig bidraget til at fremme det danske Sprog hernede. Tiden og Skolen har sat sit Præg paa Børnene. De har vist os, at det er muligt, at vi kan blive danske igen, og det i en forholdsvis kort Tid. Jeg er vis paa, at en modsat Prøve, d. v. s. at sende danske Børn i tyske Skoler, under samme Forhold vilde vise sig umulig.

Det har maaske ikke saa meget med Ungdomsarbejde at gøre, men næsten alle vore Lærere er unge og staar foruden i Skolen midt i Ungdomsarbejdet. Efter min Mening er det ogsaa her, nemlig i Skolen, at Ungdomsarbejdet skal begyndes. Derfor tilkommer der ogsaa Skolen den stærke Betydning, fordi den skal opdrage og lede en upaavirket og paa Liv og Sjæl sund Ungdom. I de fleste Tilfælde lykkes det ogsaa at samle de unge, naar de kommer ud af Skolen i Ungdoms- eller Gymnastikforeninger, saa at man kan sige, at i Sydslesvigs Ungdomsforeninger danner de unge indtil 18—19 Aar Kernen.

Det har vist sig, at særlig Højskolen formaar at vække disse unge. Flensborg Ungdomsskole blev startet med en Snes Stykker Elever, men naaede allerede efter kort Tid op til nogle Hundrede. Netop et Højskoleophold i Danmark har været Kilden til en stor Rejsning blandt de unge over 20 Aar. Det er her et Liv leves som forekommer os som noget usædvanligt godt og ideelt. Jeg vilde kun ønske, at saa mange som muligt kunde komme paa en Højskole i Danmark. Der er ikke saa faa hernede, som efter at have været paa Skole deroppe har ændret deres Fremtidsplaner og nu deltager i det kulturelle Arbejde her i Sydslesvig.

Men du har bedt mig skrive om Sorger og Glæder, og skal jeg være oprigtig, saa har vi nok, ogsaa af dem. I vor Tragten efter at faa alle med af den indfødte Befolkning, støder vi Gang paa Gang paa Vanskeligheder. Her er for det første Flygtningeproblemet. Et stort Problem, som rummer

mange Farer i sig. Selvopholdelsesdriften og en efterhaanden paatagen Ligegyldighed overfor deres Medmennesker fører til, at mange Tusinde ellers helt almindelige Mennesker truer vort Lands Fremtid. Ikke mindst Ungdommen staar her overfor en Fare, som i dens Rækkevidde næppe er gaaet op for den, men som ikke desto mindre er til Stede. At indgribe i et Menneskes primitiveste Rettigheder, nemlig at bestemme hans Kærlighed til et andet Menneske, vovede kun Nazismen; men Situationen i Dag kræver af os, at vi er klar over den Fare et saadant „blandet Ægteskab” indeholder. En velovervejede politisk Manøvre fra den tyske Landsregerings Side har kaldt Forhold frem, der umuliggør en fri kulturel Udvikling for den sydslesvigske Befolkning. Og ikke alene det, men hele Erhvervslivet bærer Byrden af de mange arbejdsløse. Det tvinger mange unge til at søge Arbejde andetsteds, f. Eks. i Frankrig, og, om der var Mulighed for det, vilde mange af dem vandre ud. Det kan ske, at der kommer Folk og spørger, om Danmark da ikke kunde hjælpe os med et Krav til de allierede, men det er jo en Ting, andre maa afgøre, og i Øjeblikket er Chancen vel kun ringe.

Verner, Christian, Nikolai og Ervin.

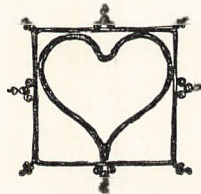
*

A TTER skal der lyde en Tak til jer kære i Danmark. Selv om der nu er gaaet en Tid, siden vi var paa Frederiksborg Højskole, staar Minderne klart for os og fortæller os om den dejlige, uforglemmelige Tid, som vi har tilbragt sammen med jer. Tak for den dejlige, uforglemmelige Vinter.

Ja, nu er det med Længsel ventede Aarsmøde forbi, og alle har vi kunnet vise Verden, at vi „holder ud”, at vi kæmper for en Sag, som er os kær, og som er ærlig ment. Mon det ikke nu skulde hjælpe til at bevise nogen af jer derovre i Danmark, at vi er saakaldt „ægte”. Nu er det jeres Tur til at tage det næste Skridt. Vi ved godt, at I hjælper os, hvor I kan.

Ja, vi fire har jo den store Glæde at have Vilhelm hernede hos os. I kan tro, jeg blev overrasket, da jeg saa Wilhelm, jeg vilde slet ikke tro mine egne Øjne, men da han gav mig Haanden, blev jeg nødt til det. Kære, I ved ikke, hvor stor en Glæde I har gjort os ved at sende en ned til os fra vor kære, gamle Skole. Det er jo bare trist, at C.P.O. ikke kunde holde en stor Brandtale for os. Men vi har faaet en lige saa god Reserve i Vilhelm. Ham er Ervin og jeg saa umaadelig glade for, og vi har prøvet paa at holde ham endnu længere, men det gaar ikke, siger han. Han skal hjem til sit Arbejde, men vi haaber jo at kunne gense jer engang, naar vi kommer til Danmark. Nu til Slut vil jeg bede jer om at hilse alle Venner og bekendte fra os fire Sydslesvigere. Men selv være I dog allermest hilset fra jeres

.....

SUOMI - FINLAND KALDER

KÆRE KAMMERATER! — Saa vældig meget jeg har at takke Danmark for. Ordene formaar ikke at udtrykke min Taknemlighed. Hvis jeg var Komponist, vilde jeg komponere en Lovsang til Danmarks Pris. Nu kan jeg bare sige: TAK eller KIITOS som det hedder paa finsk. Tak for alle glade og alvorlige Timer, dem I i Danmark saa lykkeligt kan blande med hinanden. Tro ikke, at jeg gik og længtes efter mit Hjem. Det har jeg jo ikke set siden 1940. Nej paa Frb. følte jeg mig som hjemme. Jeg anede ikke, at jeg vilde komme til at elske Danmark, som jeg kom til at gøre det. Der er Plads i et Hjerte til mere end eet Finland, selv om det jo har en stor Plads deri.

Alt var saa harmonisk i Danmark. Det eneste disharmoniske var jeg selv.

I ved, at jeg var paa „Fredsvennernes Arbejdslejr” i Finland i Sommeren 1947. Det var min første Berøring med de Danske og med Danmark, som jeg længe før havde interesseret mig for. I Lejren var der ni danske Piger og Dreng, som fire Maanedere igennem arbejdede meget haardt og uden Løn for det evakuerede finske Folk i Ødemarken. Mange af vore Børn havde fundet Hjem i Danmark under Krigen. Nu kom Ungdom fra dette Land for at hjælpe med til at bygge Finland op. Og hvilken Ungdom var det ikke! Saa flittige, saa venlige, saa offervillige hver eneste een af dem.

Jeg spurgte da mig selv: Hvordan ser det Land ud, som har en saadan Ungdom, og som jeg netop af disse unge har hørt saa meget om. Et lille, skovløst Land, et venligt smilende Folks Land.

Da vi nærmede os København med Skibet, forstod jeg, at Helsinki virkelig er „Nordens hvide Stad”, som man siger. København var saa mørk. Det var mit første Indtryk af Danmarks henrivende Hovedstad, af „Kongens By”, som først senere skulde vise mig sit glade, lyse Ansigt. For en, der aldrig har været udenfor Finland, virker alting i Danmark saa gammelt. Man ser straks, at jeres Kultur er meget ældre end vor. Vore Arkitekter er saa moderne. De danske saa konservative. Der er ligesom mere Idyl i danske Byer med de mange røde Teglstenshuse. Men naar samme Idyl ogsaa behersker Landsbyerne og Landet selv, bliver en Finne træt, Danmark virker overciviliseret; man kan ligesom se Mennesket paa Færde overalt. Da jeg var lille, læste jeg i et dansk Æventyr om en Mor og Datter, som skulde til Skovs, og som derfor tog deres hvide Søndagsdragter paa. Det har jeg aldrig kunnet glemme. Da jeg nu saa Sjællands smilende Natur, tænkte jeg, at det var en Søndagsnatur. Søndagsskove med Opslag alle Vegne: „Løse Hunde maa ikke medtages” — stakkels danske Hunde! Saadan synes jeg, Sjælland virker paa en Finne. Paa Skolens 100 Jyder forstod jeg, at Jylland er anderledes, at Jylland er det rigtige Danmark, men Jylland har jeg desværre ikke set.

Jeg var i Gaar paa Rejse herhjemme i Suomi. Hele Tiden kunde man gennem Vinduet se, hvordan der overalt rejses nye Huse. Man hører Hammerslag Nat og Dag, og Gang paa Gang faar en karelsk Familie sit eget Hjem efter aarelang Venten. Vildmark forvandles til Pløjemark. Jeg tænkte paa, hvor langt mere roligt det danske Landskab er. Alt er ligesom færdigt hos jer. Hos os staar alt i Begyndelsen.

En Ting undrede mig i de danske Bondegaarde. Man ser næsten aldrig Spor af Haandens Arbejde, hverken af Kvinders eller Mænds Haandarbejde. Civilisationen er nede hos jer gaaet for langt frem. En dansk Pige paa

Landet ser for første Gang Spinderokken, naar hun kommer paa Folke-museum! En finsk kender den fra sit Hjem, og hun spinder og væver i det ene Hjørne af Storstuen, mens Manden har sin Høvlebænk i det andet Hjørne. De danske Kvinders Arbejde møder man derimod i de herlige Haver. Jeg mærker endnu Duften derfra i mine Næsebor.

Paa den anden Side synes jeg dog, at de danske Piger er mere kvindelige end de finske. Det er vel Krigen, som har gjort de finske Kvinder mere selvstændige, tvunget os til at tage Opgaver paa os, som før kun hørte Mændene til, og tvunget os til at interessere os for almene Problemer. Det er svært at rigtig diskutere med en dansk Pige, som de er flest. For hende er Livet saa enkelt og klart. Hun lever og lader andre leve. Hun smiler og er saa vældig sød og rar. Men det slaar ikke mere til! Hun kan ikke forstaa, at en anden har Trang til at gaa *ensom* ud i Naturen om Aftnerne for at tænke paa og maaske gentage for sig selv, hvad Pip har sagt i sine indholdsrige og dybtgaaende Foredrag.

Ofte efter C.P.O.s Kaminstuepassiar tænkte jeg, naar vi gik i Seng: Gud ske Tak for, at vi i en Skole faar Lov til frit at diskutere Politik og alle andre farlige Spørgsmaal. En lykkelig Ungdom er den danske, som faar være fuldstændig fri, og som ikke staar overfor de tungest tænkelige Efterkrigs-tidsproblemer og som ikke misbruger Alkoholen. Men tro dog ikke, at jeg vilde bytte med jer! Danskerne er meget nationalbevidste. Det er vi ogsaa! Men vi har oplevet mere end de Danske, og ofte føler man, at det er en Værdi for os. Derom var vi Finner og Sydslesvigere enige. Det er godt, at ikke alle har været med i Krigen, men jeg vil ikke have undværet de Oplevelser, som den bragte mig ud i. Krigen ødelægger meget, men den har ogsaa skabende Kræfter i sig. Krigen gør Menneskene barbariske, men den kalder ogsaa det bedste frem i dem. Jeg vilde ønske, at kun det sidste vilde bevare sin Kraft.

Kærlige Hilsner!

Jeres Aira.

PAA FINLANDSK-SVENSK OG FINSK HØJSKOLE

I Deres brev spørger De bl. a. om mine motiver til at dele vinteren mellem en svensktalende og en finsktalende højskole. Den egentlige årsag til dette og til, at jeg i det hele taget søgte stipendiet til skoleopholdet i Finland, er de indtryk, jeg fik af det finske folk under vinterkrigen 1939—40. Hvor forunderligt at møde et så enigt og sammensvejet folk i kamp for sin ret til at leve frit og uafhængigt. Høj og lav, gammel og ung af begge køn, var aktivt med ved fronterne og paa posterne inde i landet. Samtidigt med denne ukuelige kampvilje blev den fremmede slået af den ydmyghed overfor Gud og den urokkelige tro på ham, som lyste ud af hele folkets færden såvel uden for som i kirken. Hvor fik folket denne åndelige kraft fra? Hvad var den dybere årsag til folkets ukuelige mod? Det var disse spørgsmål, jeg gerne vilde finde svar på, når engang der blev lejlighed til det. Krigen og besættelsen af Danmark satte en foreløbig stopper for mine rejseplaner til Finland. Først da jeg så en meddelelse i pressen i september 1947 om, at det nu var tid at søge det finske stipendium til højskoleopholdet på en finsk skole, besluttede jeg at gøre alvor af mine ønsker. Ansøgningen skulde stiles til foreningen „Norden”, og jeg var heldig at komme afsted.

Såsnart jeg fik meddelelsen om det tilstillede stipendium, tog jeg til den finske forening „Norden”s kontor i Helsingfors. Her spurgte man mig, om jeg havde nogen specielle ønsker med hensyn til valg af skole. Da var det, jeg fik ideen med at dele vinteren på to Skoler, forsåvidt der kunne træffes overenskomster skolerne imellem om delingen af stipendiet. Da foreningen „Norden” intet havde at indvende imod forslaget, blev det så bestemt, at jeg skulde til den finlands-svenske Kronoby Folkhögskola i det nordlige Österbotten. Så kunne rektor der forespørge på finske skoler senere på året.

.....
Efter to finlandsvenske måneder kommer jeg til Lathi. Hvilken forandring at komme fra et landsogn med 3000 indbyggere til en storby med 40,000 indbyggere. Hvilken forandring at komme fra Kronobyskolens spredtliggende træbygninger til en betonkolos på fem etager. Og hvilken forandring må det ikke blive at komme fra den lille intime familie på 60 elever i Kronoby til dette kompagni på 194 Elever. Jeg spørger om vej til rektors kontor og en elev følger mig derop. Rektor er en dame på ca. 70 år, enke efter skolens tidligere rektor. Sin alder til trods er hun i vigeur som en 30 eller 40 årig. Mage til energisk og temperamentsfuld dame i den alder findes ingen andre steder. Samtalen foregår nu på finsk.

I begyndelsen går jeg ganske planløst til det ene foredrag efter det andet. Det er mig om at gøre at høre så meget finsk som muligt. De første par uger eller tre kneb det lidt med at forstå foredragene, men så begyndte det at lette lidt. Den daglige dosis i finsk grammatik og samtalerne i samlingsstuen, spisesalen og på værelset gør sin virkning. Også her er både elever og lærer beredte til at hjælpe. På min anmodning korrigerer de mig med det samme, hvis jeg siger en fejl. Det gav anledning til pudsige situationer, for de omkringstående gerådede somme tider i indbyrdes diskussion om, hvad der var korrekt finsk eller mere eller mindre slang. Det gik efterhånden helt godt med at forstå det sagte og det skrevne. Værre var det, når jeg i timerne gerne vilde deltage i en eventuel diskussion om dette eller hint emne. Så kneb det med at få sat sætningen sammen i en fart. Som oftest måtte jeg afholde mig fra at diskutere, i bedste fald sige lidt på svensk, som læreren med større eller mindre besvær oversatte til finsk. Lettest gled samtalerne ved spisebordet og på værelset. Så var der tid til at spørge og korrigere uden at sinke nogen i arbejdet med undervisning eller læsen lektier. Jeg har så ofte hørt sige, at finnen er tungsindigere end de øvrige nordiske folk. Dette gjaldt i hvert fald ikke mine kammerater i Lahti. Jeg var ikke i stand til at mærke nogen forskel på dem og mine danske venner. De sprudlede af humor, var fulde af godt humør og kunde finde på lige så mange tøssestreger som enhver anden, der kommer på skolebænken, lige meget hvor gamle vi bliver. Også lærerne underviste ofte med at servere små, venlige stikpiller til en eller anden elev eller kom med humoristiske kommentarer til det omhandlede emne. Desværre er jeg endnu ikke så velbevandret i finsk, så jeg kan fatte pointet i al humor. Det er ganske udelukket, at der blandt så mange elever kan blive det intime forhold eleverne indbyrdes og mellem elever og lærere, som der var i Kronoby. Kun i studiekredsene kom vi hinanden nær. Der var for eks. vor lærerinde i engelsk, en finsk-amerikansk enkefrue. Fin og elskelig af væsen. Vi var kun 7 elever på hendes hold. Hvor ofte brød hun ikke af i undervisningen, foranlediget af et eller andet i læsebogens tekst, og gav os del i sin livserfaring. Vi fik mange gode

råd med på livets vej, og ofte kunde hun få os til at erkende menneskets lidenhed og skaberens storhed. Rektors Søn var sin ungdom til trods fuld af visdom. Vi havde ham bl. a. til statsvidenskab, politisk historie og i den nordiske studiecirkel. Også han kan gå fra emnet og servere en god historie, en humoristisk eller satirisk bemærkning, men oftest var det påmindelsen om skaberens almagt over menneskets skæbne. Hvor han havde sin livserfaring fra, er jeg egentlig ikke helt klar over, for han var kun en ca. 30—35 år gammel. Men måske hans bogsamling i privaten forklarer en del. Der stod bind efter bind på finsk, svensk, dansk, engelsk, tysk og fransk. Når han så — efter eget og troværdigt udsagn — læste 14—16 timer i døgnet, saa kan der jo indhøstes en del erfaringer. Over os alle strålede dog 70-årige rektor Edla Kojonen som en funkende stjerne. Hun er ikke alene en streng og dygtig regent i sin skole, men er tillige som en mor og en ledestjerne for den ungdom, der søger til hendes skole. Hver morgen på slaget 10 min. i otte kom hun ind i den store skolesal, hvor vi alle samledes til en kort morgenandagt. Hvidhåret, men slank og rank af skikkelse og med et par øjne på en gang gnistrende af energi og dog så milde, stod hun foran os og indledede dagens arbejde med at prise Gud og med at bede for sit lands fremtid. Det var sådan set rutinearbejde hver morgen, og dog var hendes ord saa levende. På fortsættelseskursus'et havde vi rektor i astronomi og folkedigtning. To emner som hun gik op i med liv og sjæl. Læren om stjernerne på himlen er hendes hobby. Hvad rektor Kojonen ikke ved om stjerner, er ikke værd at vide. For os elever var de tal om stjernestørrelser, afstandene til dem og deres lyskraft rent ud fantastiske for ikke at sige utrolige. For hende var det kun legeværk, men hun fremsatte sin viden på en sådan måde, at man måtte gribes af det og prøve på at forstå noget af det. Men nelst fortalte rektor os om folkets digtere. Jeg glædede mig til hver time i folkedigtning. Levende og fængslende fortalte rektor os om de forskellige digteres liv og deres produktion af digte og sange. Kærest af alle var Elias Lönroth, digteren som genskabte Kalevala. I disse timer i folkedigtning blev rektor fyr og flamme. Hun forsøgte at vække de unges forståelse for, at et lands og et folks storhed ikke kan måles med den materielle målestok, med hvor mange kanoner og soldater og luksusvarer man kan stable på benene. Det kulturelle niveau, den åndelige og moralske styrke er af langt større værdi, og den tæller mest på dommens dag. Af rektors manende ord fornåm man med hvilken lidenskab hun elsker sit land og sit folk, og hvor stærkt det lå hende på sinde, at ungdommen vilde stå vagt om de kulturelle værdier, som Finland har skabt.

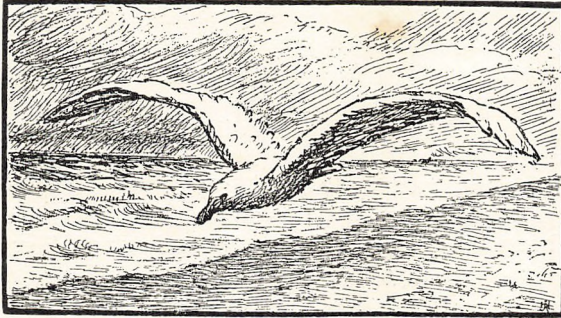
Hvis De vil spørge mig, hvad jeg har fået ud af mit vinterophold i Finland, så må jeg svare med dette, at på et halvt år lærer man ikke et folk at kende tilbunds. Navnlig når den væsentligste tid er gået med at lære finsk. Mine foreløbige indtryk er disse: at landets barske natur og de hårde prøvelser, som folket har været igennem helt op til vore dage, stemmer befolkningens sind til nøjsomhed og til trods. Og er det ikke også sådan her i livet, at modgang og trange kår gør menneskets sind ydmygt, tvinger mennesket til at søge trøst og hjælp det eneste sted, hvor disse to ting er at finde, nemlig hos den almægtige. Det tilkommer ikke mig at dømme om, hvad der holder det finske folks stærke og urokkelige tro på Gud oppe. Jeg kan kun konstatere, at finnerne er langt mere religiøse, end vi er det, og jeg vover den påstand, at denne kendsgerning er en af de væsentligste årsager til det

finske folks utrolige offervilje, udholdenhed og åndelige overlegenhed.

En anden faktor i folkets styrke er uden tvivl det stærke familieliv, som leves i Finland. Finnen — hvad enten han taler svensk eller finsk — elsker sin hjemstavn, sin fødeegn overalt på jord. Før den går han i kamp og giver gerne sit liv. Og syngende kan de. Det var min største glæde, når eleverne sang ved timernes begyndelse. Specielt i Lahti, fordi sang på finsk klinger så uendelig smukt. I hvert fald i mine øren. Den smukkeste af dem alle er sangen om Imatra, et sted på Karelen, hvor Saimaflodens før så stridende vande nu er bundet og omsættes til elektrisk kraft. I denne sang fornemmes noget af Suomis skønhed og folkets styrke. Lad mig slutte med at citere den danske version af sangen:

*Land, som prøves! Land, som røves!
Sejersang dig synger, Imatra;
du, mit land, som prøves, land, som røves,
sejersang dig synger, Imatra!
Saimas stille bølgeslag
tar i Vuoksen kæmpetag,
Så et folk med ånden vakt
bryder åg og trodser magt!*

Gamst Nielsen, Fredensborg.

FRA FREDENS OG ARBEJDETS SCHWEIZ

KENDER I Verset: „Dog er der en evig Tro, paa at den svage ikke altid vil falde som et Offer for enhver fræk, morderisk Handling. Selv i Mord og Rædselsgerninger er der noget i Retning af Retfærdighed, der virker og stræber for at opbygge sig et Rige, som har Jordens Fred som sit Maal.”

Let er det ikke nu i vore Dage at tro paa dette. Tordenskyerne over Europa bliver altid mørkere. Skal der virkelig komme en tredie Verdenskrig, spørger vi os selv? De fleste Mennesker er fast overbeviste om, at Krigen kommer. Ja, de vil tro paa Krigen som paa en uundgaaelig Skæbne.

Tro paa Freden! Nej, det er for besværligt, for Freden kommer ikke af sig selv. At ville Freden vil sige at kæmpe for Freden, at samle alle sine

Kræfter, at overvinde sig selv. Det vil sige, at løfte sin Tanke op over Massernes træge Tankegang for at svømme mod Strømmen. Nej, man synker hellere hen i Tilfredshedens bløde Puder, og tror ganske køligt paa Krigen for ikke at skulle arbejde for Freden. Krigen kommer nemlig ganske af sig selv. Man regner med selv at kunne smutte udenom den ved at bøje af i Tide. . Man tænker aldeles ikke paa, hvor frygtelig Krigen kan være, naar den kommer. Selvfølgelig foretrækker man Freden. Man beder maaske ogsaa flittigt for Fredens Sag. Det kan man gøre uden større Ulejlighed. Og skulde den længselsfuldt ventede Fred virkelig en Dag komme flyvende ned til os som en Due fra Himlen, vilde vi byde den hjertelig velkommen. Dog gøre sig en virkelig Anstrengelse for Fredens Sag, nej, det vilde være for meget forlangt! Det er langt lettere at regne med, at Krig har der altid været paa Jorden, og Krig vil her altid blive ved med at være. Ja, Krig hører med til Guds Verdensorden.

Det er den Grobund, hvoraf Krige vokser frem. Freden koster Offer, frivilligt Offer, det er det svære ved det.

Linard Barandun

Feldis, den 4. Juli 1948.

“Sydsol og Østsol og Solen af Nordvest — — — men Solen i vor egen Sjæl, den ler dog allerbedst”.

Ja, kære Pip og C.P.O., vi maa bruge megen Sol, for det har regnet og regnet og pludselig var det fygende Snevejr. Ja, sandelig! Jeg er kommen til det varme, solrige Syden.

Dog til trods for Solens Svig er her forunderlig skønt. Dagene her i Feldis fyldt med spændende Oplevelser. At sætte Kartofler i en Ager, som staar lodret, er lidt af et Problem, og faa stædige Køer til at trække Harve og Tromle er heller ikke altid lige let; men naar det komiske ved Situationen bliver aabenbart, ja, saa gaar det hele alligevel.

Mange, mange herlige Ture har jeg været med til og hvert Øjeblik maa jeg standse og beundre et nyt Under af Naturskønhed. Her gælder det, at:

*alle Jordens Mennesker og alle Kongebud
ej gøre kan en Sommerfugl, det kan alene Gud. —*

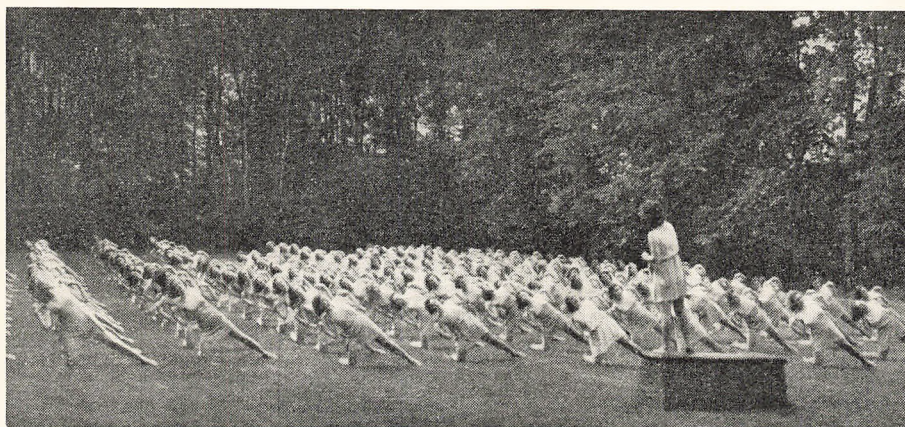
Linards Forældre er prægtige Mennesker, som jeg er meget, meget taknemlig for at lære at kende. — Særlig Moder B. er en beundringsværdig Kvinde. — Hun ligner dig Pip!! — En lille Præstedatter fra Dalen er kommet herop som Bondekone med tusinde besværlige Pligter, og alligevel er hun rank og mild. — For hende er det lige naturligt at tage paa en Salmebog som paa en Le eller en Harve i Ageren.

Hov! Jeg havde nær glemt, det er jo næste Søndag, der er Elevmøde. Hils alle, alle, alle fra Linard og mig. Og spørg, hvor „Amøben” og „Svalbard, Sydpol—retur” bliver af.

Tusind Hilsner fra

Hjördis — 46—47.

SKOLEAARET 1947-48

I Aar vil vi forsøge noget nyt. Vi vil til Afveksling tage *hele Skoleaaret under eet* og fortælle om stort og smaat, der er sket paa Frederiksborg i Aarets 12 Maaneder, idet vi som i Historieundervisningen følger de lange Linjers Princip og fortæller om Lærerne for sig, Undervisningen for sig, Skuespillene for sig o. s. v. Selv om I Elever hver kun oplever 5 Vintermaaneder eller 3 Sommermaaneder, saa er Skolen jo den samme Skole, der vil det samme i de kolde og mørke Vintermaaneder som i de lyse, korte Sommermaaneder, i Kursustiden og i Efteraarsmødedagene.

VERDENSBEGIVENHEDERNE OG SKOLENS LIV

DANSK-NORDISK HØJSKOLE kalder vi os. Det vil sige en Højskole, hvor det danske og sønderjydske, det nordiske og det medmenneskelige gennemtrænger hele Skolelivet og kommer til Orde Dag efter Dag i Undervisning og Samvær. Det, der er Kernen i det hele, er ret svært at udtrykke i en Aarsberetning som denne, der ikke maa være en Programartikkel. Men en enkelt Ting maa siges, som har gjort Vinteren og Sommeren til et stort, men ogsaa svært Skoleaar! De storpoltiske og indenrigspoltiske Begivenheder har været saa mange og betydningsfulde, at de har krævet en større Plads i Undervisningen end vanligt. Spændingen mellem Øst og Vest, Vestmagternes stigende Klarhed over Nødvendigheden af straks at finde sammen, Churchills Europakongres, Vestunionen, der fortsatte, hvor Benelux slap sit Værk, Atlanterhavsunionen, der kom paa Tale og fik Norden draget ind i Diskussionen mellem de store, Sveriges stejle isolerede Holdning — Valgene herhjemme, den sydslesvigske Krise, Hedtoft, der afløste Knud K. Dette og meget andet, ikke mindst Palæstina og endnu mere Sydslesvig maatte i høj Grad præge vor Skole, hvor vi jo betragter Historieundervisningen som Indføringen til en dybere Forstaaelse af de Tids- og Livsproblemer, I før eller senere maa tage Standpunkt til. Det var i Vinter meget svært at begrænse de daglige aktuelle 10 Minutter til — et Kvarter,

og „Kaminstuepassiaren” blev ofte lang og fyldt med Sprængstof, især Drøftelsen af Hjemmeværnet. Historieundervisningen blev især præget deraf, idet denne jo i Tider som disse maa forme sig som en historisk Klarlægelse af de to modstaaende Livssyn, det grundtvigske Skabelsessyn og den marxistiske Materialisme, af de to modstaaende politisk sociale og økonomiske Magtsystemer, Social-Liberalismens og Kommunismens, af det nynordiske Syn og af det sydslesvigske Problem. „Kun den, i hvem Fortiden er stuvet op, har Fragt ind i Fremtiden”, siger Johs. V. Jensen. Kun den, der har de historiske Perspektiver bag Nutidens Spændinger, de 1000-aarige eller 100-aarige Perspektiver, forstaar den Tid, de lever i, og lidt af den Tid, der kommer. Vi ved, at denne historisk-aktuelle Højskoleundervisning rummer store Farer, men vi kan ikke lade være med at løbe disse Farer, for vi tror, at der kan og skal tales om Tidens Spændinger, saaledes at det dybeste i Menneskelivet bliver berørt og de unge faar en Hjælp til at leve Livet i den Kamp, som for Grundtvig var Livets egentlige Mening og Indhold.

Som et nyt Led i den udvidede Undervisning vi giver, indbød vi de Elever, der havde Forudsætninger derfor, især de, der havde været paa Højskole før, til at være med paa et *Studiehold*, hvori vi gennemgik Tidstyper af den europæiske Aandshistorie: Det nye Syn paa Middelalderen, den hellige Birgitta, Renæssancen, J. J. Rousseau, Grundtvig, Ortega y Gasset's Bog om Massernes Tankeliv, Alf Ahlberg „Tankelivets Frigørelse” og Albert Schweitzer. Som paa Nordisk Hold var vi ogsaa her tre Lærere, Birgitta, Olav Strand og jeg, og vi oplevede her noget af det samme som paa Oldermannsholdet i 1942—43. Det var Selvarbejde og Samarbejde i Studiekredsform med Emner, der ofte laa i Overkanten af vor Fatteevne. Lidt for svære Emne tvinger ikke blot Kræfterne frem, men øger ofte Erkendelsen af, hvor lidt vi magter, og hvor store og svære Tanker, der ligger bag de historiske Tidsskifter.

En Bog, vi ikke fik gennemgaaet paa dette Hold, men som vi vil arbejde med paa 1948—49 Studieholdet, er *Berdjajevs Tidsskifte* i Arne Sørensens billige Folkeudgave, en af de tankerigste og dristigste Tidsanalyser, jeg har læst, og som jeg vil anbefale alle Frederiksborgere af Sværvægtsklassen, ikke mindst dem, der har været paa Studiehold og paa Askov, at gaa i Lag med.

Studieholdet i Sommer drejede sig om *Per Gynt* og om *Grundtvigs selvbiografiske Digte* — en Slags Parallelundervisning til Pips Gennemgang af Grundtvigs Liv.

En tredie Ting, jeg indledningsvis maa sige et Par Ord om, er *Aftenandagterne* i Isaksalen. I disse gennemgaar jeg Trosbekendelsen og Fadervor Led for Led for de Elever, der efter Aftensangen i Spisesalen vil være med. Det er min Overbevisning, at en saadan ganske central Kristendomsundervisning er tiltrængt for en Del af Eleverne. Det blev kun faa Uger i Vinter, men i Sommer blev det henvend en 30—40 Aftener, og et forholdsvis stort Antal af Pigerne var trofast med.

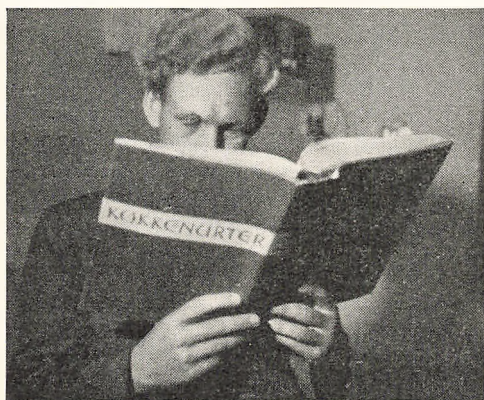
LÆRERSKIFTE

DET næste, vi har at fortælle jer, er noget, der gør ondt. Vi oplever nu Datter et Lærerskifte, ligesaa svært for os alle, som da Juhre og Herdis, Vagn og Karen-Helle, Hans og Anna, Carin og Guldagger rejste. Ef-

ter 7 Aars Samarbejde rejser *Inger* og *Emil* fra Frederiksborg. Læs herom andetsteds i Aarsskriftet. Ogsaa *Anton Mariegaard* maa vi af med. Det lykkedes os ikke i denne Omgang at erobre ham fra den Videnskab, der havde saa stærkt et Tag i ham, men det halve Aar, han var hos os, kom vi til at holde saa meget af ham, at det ikke er en Forbindelse, der brydes, nu da han er vendt tilbage til Kongens København. *Erik Rostbøll*, som var Vikar for *Mariegaard* i Vinter, er nu atter i København, i fuld Gang med sin videre Uddannelse. I Sommer har han haft Plads paa Slottet, og han afsluttede sit Arbejde derinde med en enestaaende Fest: Bryllup i Slotskirken, hvor det gamle Orgel klang, og *Elin* som en Æventyrbrud i „new look” passede straalende ind i de kongelige Omgivelser. Hvem anden end *Erik* kunde fejre et saadant Bryllup. Nu bor de i Havnegade 21. Hun er Gymnastiklærerinde i Kommunens Tjeneste og han forbereder sig til 2. Del af sin Faglærereksamen. I vil alle glæde jer over jeres storartede Vinterkammerats Lykke og vil som vi være forvissede om, at han nok igen skal finde sin Plads i Højskolearbejdet, naar han er færdig med sin Uddannelse.

Som nye Lærere faar vi Lærer *Boye Andersen* fra Nordborg Ungdomsskole og Lærerinde *Thyra Nellemann*. *Boye A.* har været paa Silkeborg Seminarium sammen med *Bent* og har i fem Aar været Lærer paa Nordborg. Han skal have Naturfagene efter *Mariegaard*, og vi har al Grund til at regne med, at vi i ham har faaet en værdifuld Medarbejder. Det samme tror vi om *Thyra Nellemann*, der er handelsskole- og gymnastikuddannet. Hun har faaet Haandarbejdsuddannelse paa Askov og har været Lærerinde paa Danebod en Aarrække. Da vi har vor lille Vinterpigeafdeling, mener vi, at det er rimeligt, at vi som alle svenske Højskoler har en Lærerinde — foruden *Pip*.

Sidste Aar nævnede vi den glædelige Forandring med Omlægningen af Græsplænen i Haven, og til Maj fik vi en udmærket Gartner *Ejner Degnbol*, Lærersøn fra Give og fuldt uddannet Gartner. Han er faldet udmærket til, og der er saa meget Arbejde med Brændslet, som stadig er det mest brændende Spørgsmaal og med mange andre Ting, at der er rigeligt at gøre for baade *Thorvald* og *Degnbol*. Hvad Køkkenet angaar, er vi kommet ind i roligt Farvand. Vi skal kun skifte een ud, og det er, fordi hun skal være Elev hos os.

SYDSLESVIG I VORT SKOLEAAR

NETOP fordi vi er en dansk-nordisk Skole maa Aarets sydslesvigske Indtryk komme først. Selv om man endnu ikke i Norge og Sverige forstaar det, er Sydslesvig et nordisk Spørgsmaal: *Nordens Grænseland*. Endnu kæmper vi Danske ene mod en overmægtig Fjendemagt, men vi gør det som Finland i Vinterkrigens Tid med en Tro paa, at vi kæmper paa Nordens Grænsevold, og Svenske og Nordmænd skal nok komme med, som Finlænderne allerede er det. En stor Hjælp i vort Arbejde for at Sydslesvig kan faa den rette Plads i Undervisningen er *vore sydslesvigske Elever*, og atter i Aar sker det, at et Par af dem vil fortsætte i Danmark med Læreruddannelsen for at tage et Arbejde op Syd for Grænsen. Det er vor Sommerpige *Heinke Rodewald* fra Kappel, der nu er paa Silkeborg, og *Ervin Christensen*, som i Vinter er Hjælpelærer i Flensborg, og som begynder paa Seminarium med næste Vinter.

Fra Ervin og tre af hans sydslesvigske Kammerater fik vi en Gave til Skolen, en meget smuk Model af Nørreport i Flensborg. Som den staar paa Klaveret i Foredragssalen eller ved festlige Lejligheder paa selve Kathedret er den som Symbol paa hele Sydslesvig. Paa Nordsiden har den det danske Kongevaaben, paa Sydsiden det holstenske Nældeblad. Gennem Porten gaar Vejen ned til Rensborg med en anden Port, der i sin Tid bar Indskriften: *Ejdereren, det romerske Riges Grænse*. Tak, I fire Sydslesvigere for den store Gave. Med Tanke paa Heinke og Ervin fik vi ved Elevforeningens Generalforsamling bevilget 1000 Kr. til Understøttelse af sydslesvigske Frederiksborgelevers Læreruddannelse. Ellers har Aaret hos os som paa alle danske Højskoler staaet i *Sankelmarkskolens Tegn*. Vi har fortsat Indsamlingen til den Højskole, vi haaber at faa rejst nær den gamle Valplads, og har naaet de 8000 Kr., som vi afslutter Indsamlingen med. Vi siger Tak til alle, der har givet Bidrag. De kom ind ved Auktioner, ved Indsamlinger paa Skolen, ved Gaver og Vandrebogsbøder og — 1000 Kr. blev givet af „Institutionen Grundtvigs Højskole.” En varm Tak for denne sidste Hjælp til Bestyrelsen og vor Formand, H. C. Henningsen. Vi fortsætter Arbejdet for Sydslesvig gennem Hjælpen til de vordende Lærere dernede.

— En sydslesvigsk Oplevelse var Vilhelm Nielsens Rejse til Aarsmødet i Flensborg og Husum. Vilhelm var en Uges Tid dernede, boede hos Ervin og fortalte ved Hjemkomsten om sine Indtryk. Ved Efteraarsmødet i Oktober fortalte Formanden for den dansk-frisiske Forening, Jørgen Hatting, om den frisiske Bevægelse og Jørgen Jessen om den dansk-sydslesvigske Bevægelse. Nu er Friserne jo kommet med som det 9. nordiske Folk. I husker jo, at det 7. Folk er det grønlandske og det 8. det samisk-lappiske Folk. Albrecht Johannsen, en af Frisernes Førere, besøgte os samtidig og gav os sit Digt til den nye Friserfane, et Korsflag, gult som Aftenhimlen og Anne Malenes Haar, blaat som Havet og hendes Øjne og rødt som Aftensolen og hendes Kinder — Nordens syvende Korsflag. Snart kommer det grønne Grønlandsflag med det hvide Kors.

DET NORDISKE ISLÆT

ET Hovedpunkt i det nordiske paa Frederiksborg er jo den norske og svenske Lærer. De har altid været Trækfugle, der kom, hjalp os og rejste hjem for hjemme at fortsætte i deres tidligere Gerning. Vi faar der-

ved altid et friskt og levende Pust fra Norden, og vi faar et stadigt voksende Antal af Venner deroppe, der vil arbejde for den nordiske Tankes Vækst i deres egne Lande. De nordiske Lærere i Vinter var fil. mag. *Birgitta Thermo-nænius* fra Lidingö udenfor Stockholm, svensk Højskolelærerinde og Askov-Elev, og Lærer *Karl Strand* fra Kabelvåg i Lofoten. Skønt Karl Strand vel er den af de nordiske Lærere, der har været ude for det største Milieuskifte — fra smaa Omgangskoler i Lofotfiskerbyer til vort kongelige Nordsjælland — fandt Strand sig forbavsende hurtigt til Rette og vandt Elevernes Interesse og Venskab. Han var maaske den af os Lærere, der havde det største Timetal, og han var ikke blot en udmærket Tegnelerer — selv var han Kunstner — men ogsaa ivrigt med i Sangundervisningen og havde sit eget Sangkor. Ogsaa han ønsker som Carin Cederblad, Ola Setrom og flere af de andre at gaa over i Ungdomskolen efter at have faaet Blod paa Tanden i Frederiksborgdagene, noget der altid glæder os, fordi Højskolen overalt i Norden trænger til ny, frisk Kraft, og fordi de, der har begyndt i Danmark, altid vil komme til at repræsentere en særlig nordisk Linie.

Birgitta blev her i Sommer og bliver her atter nu i Vinter. I hende har vi atter en Repræsentant for den kvindelige svenske Akademikerstand, som gennem Aarene har sendt saa mange straalende Lærerinder til Frederiksborg. Hun er ganske særligt litteraturinteresseret, men gaar med samme Energi i Lag med historiske Opgaver paa nordiske Hold. Der er Kraft og Myndighed i Birgittas Undervisning, og det har været en stor Hjælp, at hun ikke blot er højsvensk af Stamme, men har haft et saa stort Kendskab til dansk Højskoleungdom, før hun kom her. Vejen fra Askov til Frederiksborg er ikke ringere end den fra Frederiksborg til Askov. Naar vi mod Sædvane har bedt hende blive for tredie Gang hernede, er det fordi vi i hende har et fast Punkt mere i en Vinter, der ellers staar i Fornyelsens Tegn.

Sommeren 1948 kom *Olav Akerlie* tilbage til Frederiksborg fra Kungälv, hvor han har været norsk Lærer i Vinter, nu en helbefaren Sømand udi i de nordiske Farvande, vant til den højtliggende, udvidede Undervisning deroppe paa den „Samnordiske“, hvor Carin og Guldagger var hans Kolleger. Sommerens nordiske Hold var med ham og Birgitta i de bedste Hænder. Olav arbejder nu i Oslo paa at fuldende sit theologiske Studium.

Den nordiske Elever spændte i 1947-48 stedligt fra Luleå og Vasa til Schweiz, og fra Grønland og Klaksvik paa Færøerne til det karelske Næs. Fra Island maatte vi nøjes med et kært Besøg af Inga Thorkildsdottir fra 1937 og min islandske Askov-Kamemrat, Forfatteren Frede Asmundsson Brekkan, som sammen med sin svenskfødte Frue fejrede sin 60-Aars Dag hos os. Vi kan roligt sige, at de danske Elever fik et virkeligt Indtryk af de nordiske Lande gennem deres Kammerater. Studieopholdet oplevede gennem *Reidar Nordenberg* den svenske Højskoles forbilledlige Selvarbejde, og det nordiske

Hold naaede en sikrere Arbejdsform end før. — Selv om vi har været overordentlig glade for alle vore Elever i Aar, maa vi maaske særligt nævne *Færingerne*. De tropper nu atter op mandstærke — eller rettere kvindestærke — livlige begavede, udmærkede Kammerater, som kan give de Danske et Indtryk af de nye Frihedsstemninger i det færøske Folk. Og de *finlandske* Elever var gode Repræsentanter for „det Folk, der overvinder deres Sorg gennem Arbejdsglæde og faar Ødemarken til at blomstre.” Saadanne et Par finlandske Øjne som Aira Saikkonens kan være den store Hjælp for den, der staar paa Kathederet.

Som i Fjor var det *Wendelsberg-Frederiksborg-Udvekslingen*, der var den altoverskyggende nordiske Begivenhed. Til Forskel fra Aaret før var ogsaa Delingsførerne med i Aar, noget vi alle ikke noksom kan takke Rektor *Hallin* og Wendelsbergs Husmoder, *Elsa Nilsson*, for, at de gik med til. De fik jo derved mange flere at give Kost og Husrum end vi paa Frederiksborg. Men hvor var det godt, at Delingsførerne kom med! I Aar var det Rektor *Hallin*, der tog imod vore Flokke da Rektor Elgeskog i en — efter dansk Skik — altfor ung Alder er gaaet af, og Pip der var de Danskes Ledsager, medens Ingeniør *August Hamilton*, der nu har faaet sin egen Skole, var Wendelsbergs Gesandt hos os. Hvert Aar gør vi Erfaringer, der kan hjælpe os til at finde de bedste Former for dette Samarbejde, der er ligesaa krævende for alle Parter, som det er givende, og især forstaar vi stadig mere Nødvendigheden af den sproglige Forberedelse. Paa Frederiksborg blev et af Højdepunkterne Farbror August's Foredrag om Naturvidenskab og Livsanskuelse,

I Slutningen af Vinteren fik vi et kærkomment norsk Besøg af den store, nynorske Digter *Tarjei Vesaas*. Jardebjerg Krokann 1937—38 var netop hos os i den Tid, saa vi kunde forberede hans Besøg med et Foredrag af Pip om hans Digtning og med en Oplæsning af Jardebjerg. Vesaas valgte at læse for os et Afsnit af „Huset i Mørket”, som netop staar for os som et Symbol paa hele hans Digtning: Frihedskæmperen, der tager Stikkerens uskyldige Børn ved Haanden og fører dem tilbage til Livet og Fællesskabet. Det var en stor Ting for os at møde den Mand, hvis Værker betyder saa meget for os.

17. Maj-Festen blev en pragtfuld Norgesfest. Vi havde Besøg af to norske Ungdomsskoleforstandere, *Snorheim* fra Valdres, hvor Pip havde tilbragt April, og *Sørheim* fra Toten ved Mjøsen, begge med Fruer. Sammen med vor egen Olav havde vi da saa fyldig en 17. Maj-Talerskare, som vi kunde ønske os. Paa Tavlen prangede Emils Tegninger af det norske Flag- og Barnetog, og Taler og Digt gav Indtryk af, hvordan den gamle 17. Maj-Fest er blevet endnu fyldigere efter Krigstidens Oplevelser.

Til den 15. Juni havde „De danske Ungdomsforeninger” henlagt en Fest for deres „Nordiske Ungdomsuge” til Frederiksborg. Den Dag stod endelig de 6 Flagstænger rejst i den nyanlagte Have, anbragt saadan, at de ikke staar i en lige Linje, men overalt titter frem mellem det grønne Løv, selv om de kan ses over det meste af Haven. *Bukdahl* og *C. P. O.* glædede sig rigtigt over den nordiske Tilhørerskare, og om Aftenen læste *Ellen Malberg* op. Vi mindes særligt Digtet om Fuglemoderen og den baskende Unge, der skulde lære at flyve over den brusende Brændingskyst.

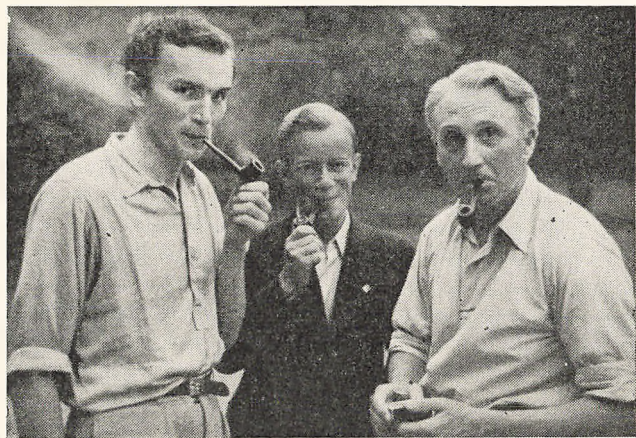
De svenske Folkehøjskoler „*Hvilan*” og „*Önnestad*” fra Skaane har i Aar besøgt os. Hvilænderne var oven i Købet en „Dag paa dansk Højskole” og tog det i strakt Arm. De er utroligt udholdende, altid paa Cykle, selv Rektor

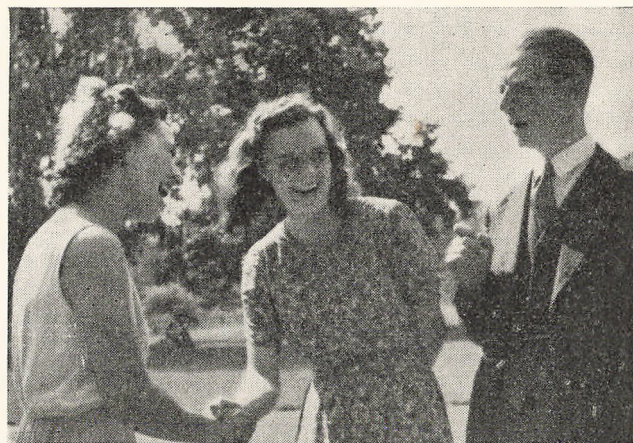
Ingeborg Appel og Knud Kristensen

Pip og vor Formand, H. C. Henningsen

Olav, Bent og Grytter

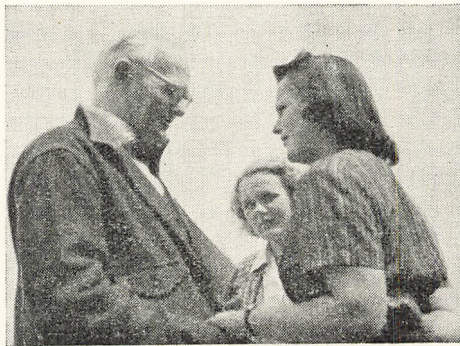

Rigmor og Elevforeningens Formand Ernst Borup

og Rektorska. Dem regner vi til Grundtvigs Højskoles Familie helt fra Rosendalernes Lyngbytid.

Den 30. Juli rejste Vilhelm og C. P. O. til Göteborgkursus i Ljungskile i Bohuslän og Pip tog imod „Nordiske Kvinders Samraad"s Sommerstævne under Ledelse af Fru Stella Kornerup. Fru Kornerup har allerede længe før Krigen med aldrig svækket Energi Aar for Aar samlet nordiske Kvinder til Stævne skiftevis i de nordiske Lande. For Tiden sparer de sammen til at komme til Island. Der var anmeldt flere, end Skolen kunde rumme, saa de boede ogsaa i Hillerød. Hillerød By viste sin nordiske Interesse ved at indbyde til en storslaaet Fest paa Hotel „København" med nordisk Orkester- og Solistkoncert og Kaffe paa Slotssøterrassen. Ugen gik ellers med Foredrag, Underholdninger og Ture i Nordsjælland. Alle de nordiske Lande var repræsenteret. En Aften havde vi endog en halv Snes Grønlændere. Vi havde fælles Bekendte med mange af Deltagerne, og en af de svenske Talere var Birgittas Søster. Vi har fortsat Bekendtskabet med de finlandske Deltagere under vort Besøg i Finland nu i Efteraaret.

Det aarlige Göteborgkursus, der jo er det højeste Udtryk for, hvad vi nordisk set vil paa Grundtvigs Højskole, var i Aar henlagt til Ljungskile i Bohuslän, 2 Timer nord for Göteborg. Her var Emnet „Menneskesyn og Historiesyn", og dette 4. Göteborgkursus blev maaske det, der gav det mest centrale Udtryk for Grundtvigs Göteborgtanke. Der var Foredragsholdere fra Sverige, Norge og Danmark, og henved 100 Deltagere. Vil I have nærmere Oplysninger herom og vil I med til det 5. Kursus i Borgå i Finland næste Aar i August, meld jer saa ind i „Nordisk Forbund for Grundtvigs Göteborgtanke" hos Poul Engberg, Askov, Vejen, og I vil faa tilsendt Oplysninger og Særtryk.

PIP PAA WENDELSBERG

LIGESOM hvert eneste Halvaar her hjemme bliver forskellige efter de skiftende Lærere og Elever, bliver Wendelsbergoplevelsen ogsaa ny for hvert enkelt Aar. Vi var taknemlige over, at Rektor Hallin vilde tage imod os nu, da Rektor Elgeskog, der havde sat det hele i Gang, var borte, og jeg kunde ikke dy mig efter alt, hvad Vilhelm havde fortalt i Fjor. Jeg maatte opleve Wendelsberg og Lærerne i deres Arbejde. Den stakkels C.P.O. kan jo

aldrig komme derop, for vi kan ikke være bekendt at vise Frederiksborg uden ham. Men nu har jeg Grethe Søndergaard og dermed Bevægelsesfriheden, og saa rejste jeg da derop som en anden Højskoleelev, ligesaa tosset af Spænding og Forventning.

Jeg kan ikke tænke mig, at det skulde blive sidste Gang. Mon I kan forestille jer, hvor vidunderligt det er for den, der ellers staar paa Kathederet, at faa Lov at være Elev og sidde og lære en Masse om et Land, man i Forvejen holder saa meget af, at dumpe ned i en hyggelig og utrolig gæstfri Lærerkreds, hvor det er en Hjælp at drøfte de fælles Problemer — og saa næsten det allerbedste: at blive sine egne Elevers Kammerat, at faa Lov at lade være med at være Pip med de mange Regnskaber og Planlæggelser, Pip, som altid skal være den strenge og altid sige Nej, og i Stedet for opleve en Masse nyt i Fællesskab med de andre, saa at sige paa lige Fod med dem, for d'Herrer Erik, Jens Herluf og Niels P. havde jo ligesaa stor Myndighed som jeg. Men jeg var dog ialt Fald den dygtigste til at tale svensk. Hvor var det morsomt, naar I kom ind paa mit Værelse, og vi i Hast skulde samle vore improviserede Underholdninger. Ak, Holger, tror du nogensinde, du kommer til at fremsige Digte saa skønt et Sted som ved Brasan i Wendelsberg Dagligstue. Det var ogsaa morsomt at møde Pigerne i et mere kvindeligt Arbejde, end vi ser dem i paa Frederiksborg, naar Fru Hamilton bød paa festlige Maaltider i Skolekøkkenet, hvor de danske havde faaet Lov til at gøre alt det morsomste Arbejde. Eller i Vævesalen, hvor I vævede den smukke „trasmatta“, som nu hænger paa Væggen paa Frederiksborg, fordi den er altfor køn til at træde paa. Med kærlig Betænksomhed havde Husmor og Lærerinder forberedt alt dette.

Faktisk vilde det være lettere, om den samme Lærer fulgte med Aar for Aar. Der var jo mange Ting i den første Uge, som jeg skulde have hjulpet jer bedre med, men som først lykkedes for mig i den anden Uge, da jeg var kendt, men vi maa jo skiftes, for at saa mange som muligt kan faa den Oplevelse.

Det blev ogsaa mig, som i særlig Grad fik en Hjælp gennem det Udbytte, som Rejsen havde givet os. Vore fælles Drøftelser førte nemlig til, at jeg for første Gang tog mine Grundtvigforedrag, saa snart vi var kommet hjem og mødte en Lydnørhed for dem ud over det almindelige. Det blev af stor Værdi for mig, men ogsaa for Resten af Vinteren, at det var muligt at gennemgaa de mange Spørgsmaal ud fra Grundtvigs Tanker saa tidligt. I havde Lyst til det paa det Tidspunkt. I forstod, der var Mening i det. I var fulde af Spørgsmaal — Ja, I hørte endog med Interesse paa de Sider af Sagen, som I selv sagde, at I endnu ikke var naaet frem til.

Dette festlige Samvær med jer og denne tidlige Grundtviggennemgang var saa værdifulde Oplevelser for mig, at de — alle tidligere gode Skoleoplevelser ufortalt — gjorde denne Vinter til den lykkeligste Arbejdsvinter, jeg har haft paa Frederiksborg.

Pip.

SKUESPILLENE 1947-48

Vi har altid, naar det gjaldt at finde et Skuespil til Vinterskolen, søgt efter et, der havde dette koncentrerende og intime, der har størst Mulighed for at virke indendørs. Og da kunde Pips Valg af Bjørnsons „Paul Lange og Thora Parsberg“ ikke have været heldigere.

Stykket er netop af den Slags, der tilsyneladende foregaar i en Stue ved Siden af — kun ved usynlige Vægge skilt fra Tilskuerne.

Men skal dette ogsaa komme til at virke saa enkelt, kræver det stor Indlevelse. Ingen Maskering, ingen Effekter af nogen Art kan støtte.

Det lykkedes med „Paul Lange”. Det skyldtes Pip, der instruerede, og af Personerne først og sidst de to Hovedroller Paul Lange og Thora Parsberg, Vilhelm og Birgitta. De tre havde arbejdet meget længe og grundigt med Indøvelsen, og først da kan det jo komme til at se ud, som om det hele foregaar for allerførste Gang.

Stykket er om en svag Mand, om hans Tyndhudethed og Finhed i en Verden, der ikke er tyndhudet, og om en oprindelig og frodig Kvinde, der søger at redde ham, fordi hun elsker ham.

At spille en Rolle er at forsvare den, og Paul Lange-Skikkelsen er vel ikke let at forsvare i Dag — selv ikke overfor vort ikke særligt haardkogte Publikum, men det lykkedes for Vilhelm, og det samme gjaldt Birgittas Fremstilling af Thoras Rolle, en Verdensdame paa Podiet i Spisesalen. Jo, min-sandten — det gik, og det gik overbevisende og straalende.

Begge to greb os hver Gang Stykket blev spillet, jeg følte det hver Gang, som havde jeg hørt et af de helt store Højskoleforedrag om Livets Grundforhold — iklædt klare og enkle Billeder.

Bent var en fortrinlig Kammerherre, saa og saa mange Haar til den ene Side i Skilningen — og ligesaa mange til den anden, saadan fra Top til Taa, men med noget friskfyragtigt og fandenivoldsk langt inde bag Jaketten.

Erik Rostbøll var Idealisten, Bjørnson selv, lidt tunge Tramp maaske, men alt vel af et rent Hjerte.

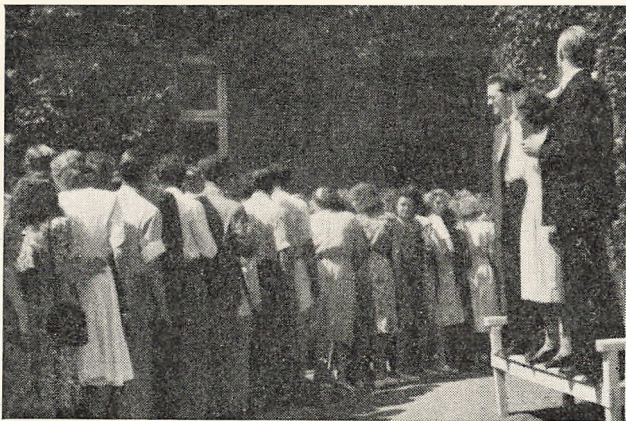
Og saa Østlie, Tjeneren, i Ervins Skikkelse, saa stille, men ikke den, det hele gik længst forbi.

En hel Flok var vi, der optraadte som en Række temmelig smaatskaarne Rigsdagsmænd; vi syntes, det var morsomt, og ikke mindst glædede vi os hver Gang over at se Karl Strand gaa helt op i sin Rolle som den lidenskabelige Piem.

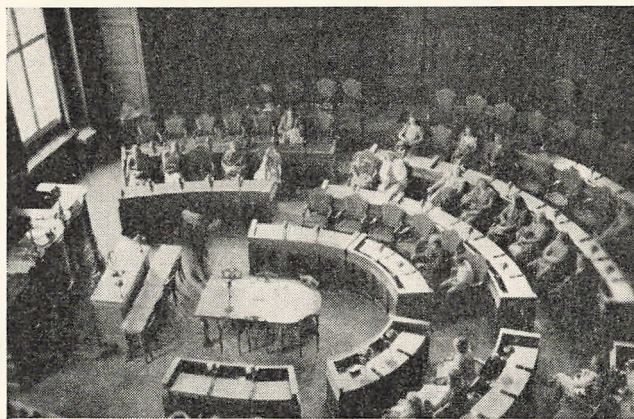
Vinterens andet Skuespil var af en helt anden Art, men ikke mindre egnet til vort Brug. Det var „Æ Bindstouw”, som Bent satte i Scene. Brug det, I Jyder, naar I skal underholde en Gang derhjemme. Et stort Bord, Tællelys og Garnet i Striber ned til de flittige Hænder, og saa gik Snakken om Oplevelserne i Felten, om de kære Dyr, og om, hvordan man engang narrede Herremanden, en Blanding af inderlig dansk Lune og dyb Alvor er dette jævne Stykke Digtning, og vi mærkede ikke, at en eneste „spillede Komedie”, større Ros kan vist ikke ydes.

I Sommer havde vi ikke mindre end tre Skuespil. „Paul Lange og Thora Parsberg” blev opført med de samme Hovedpersoner, men med nye i Birollerne, desuden opførte vi under Olav Akerlies Instruktion Kaj Munks „Fugl Fønix”. Som de „store” fra Versailleskonferencen optraadte Vilhelm som Wilson, Mariegaard som Lloyd George og Bent som Marchanel, der jo er lavet over Clemenceaus Skikkelse. Olav var selv Taberen, den tyske Kejser, der gaar amok i sin Fortvivlelse og forsøger at myrde den haardeste af de tre, den uforsonlige Marchanel.

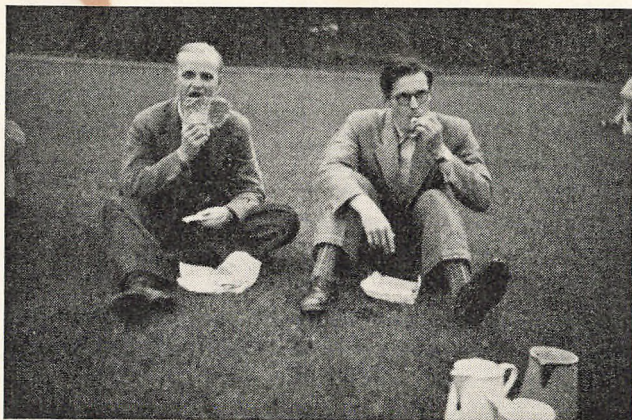
Stykket har nok en Art historisk Iklædning, men handler jo dybest set om Striden mellem Idealisten og Realisten — og det fik Vilhelm og Bent vældig godt frem, ogsaa her var Vilhelm den nervøse, finhudede Mand — sart,

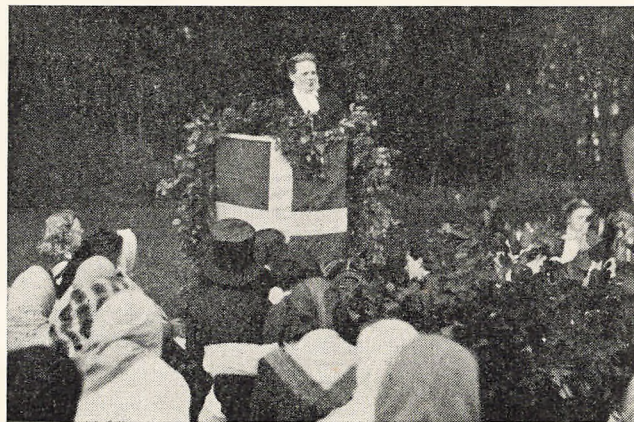
Elevmøde: Aargangene raibes op

Frederiksborgpigerne erobrer Folketinget

To Venner i det grønne

„Muldjord i Bryst, ser den Høje med Lyst . . .“

følsom indtil Sygelighed, og overfor ham sad saa Bent, urokkelig, den grangivelige „Tiger”, som Fransk mændene kaldte deres respekterede, men ikke elskede Førsteminister. Midt imellem dem, men uden virkelig at forstaa nogen af dem, sad den tredie, pjattende, lallende, smaa filosoferende, en Mand af mindre Støbning, uden den Hjertes Renhed, det er at ville eet, som de to andre havde. Mariegaard fik denne Skikkelse gjort helt troværdig, det er ellers ikke den letteste af Rollerne, for den gaar ikke til Yderpunkterne et eneste Sted.

Sommerens store Skuespil syntes vi skulde markere det stærke nationale og sønderjydske Islæt i Jubilæet 1848—1948, og saa skrev C. P. O. et Festspil, der viser Optakten til 48, Rejsningen i 40'erne og dens Kulmination, Mødet paa Skamlingsbanken i 1844. Mariegaard spillede den fine Chr. Flor, Bent den temperamentsfulde Peter Hjort Lorenzen, Katrine Schelde hans brave Kone, Tilla hans søde Datter. Rigmor var en fornem tysk Frue, Rostbøll den veltalende Laurids Skau. Karen Larsen, der var Skaus Kone, gjorde det Kunststykke at lære Rollen paa Sønderjysk ved Hjælp af Marie Mikselsen, Laurids Søster, men det var alligevel det mindste af det. Karen var Bondekonen, det var morsomt at iagttage Publikum, naar hun var inde, — Folk lavede op, smaalø, hende kunde man ikke undgaa at genkende.

Pip havde formet et pragtfuldt Slutningspotpourri, alle Sommerpigerne var med som Deltagerne i Skamlingsbankemødet som voksne — og som Børn, der legede i Græsset, og nu kom den unge Niels Jokum Termansen vandrende hjemmefra for at høre Grundtvig. Degnbøl havde den Rolle, og han illuderede fortræffeligt, og det gjorde Børge ogsaa, den brave Sjællænder, der alligevel ikke helt forstod saa megen aandelig Iver.

Og saa talte Laurids Skau og Peter Hjort og Grundtvig, og det hele sluttede med, at Faklerne tændtes under Bøgene, mens Grundtvig sagde et Par Vers af sin Fædrelandssalme, det passede godt i hele den Stemning af Optakt, som Stykket skulde give, naar han sagde til sidst:

„Muldjord i Bryst
ser den høje med Lyst,
her kan Solstraalen bo,
her kan Himmelbyg gro —”.

Emil Petersen.

FREMMEDE TALER, MØDER OG FESTER

VINTERENS Gæsteforedrag var i Aar noget færre end sidste Aar, men derfor ikke et mindre værdifuldt Tilskud til Skolens daglige Undervisning.

Det lykkedes som sædvanlig at gennemføre en Række meget interessante politiske Aftener, hvor en Mand fra hvert Parti fik Lejlighed til at redegøre for Programmet og iøvrigt maatte besvare et hvilket som helst Spørgsmaal, som rejstes. Fra Venstre kom som før *Knud Kristensen*, som jo iøvrigt er Medlem af Skolens Bestyrelse, fra de konservative Lektor *Karl Olsen*, fra Socialdemokraterne den unge og dygtige *Poul Hansen*, Kalundborg, fra de radikale den tidligere Sekretær for Husmandsforeningerne *Aage Fogh*, og endelig fra Retsforbundet den iltre og kyndige Dr. *Starcke*, alt i alt en Række interessante og værdifulde Aftener.

Desuden talte *Arne Sørensen* om nye Strømninger i Efterkrigstidens Europa, Oberstløjtnant *Bartholdy* om Forsvaret, og daværende Programsekretær, nuværende Foredragschef *K. B. Andersen* om Planøkonomi og Frihed.

Ingeniør *Holger Schröders* fire Foredrag blev som sædvanlig paahørt med stor Interesse og nogen Forstaaelse.

Ved Maanedsmødet i November talte Bibliotekskonsulent *Jørgen Banke*, og ved Julemødet Pastor *Harald Bredsdorff*. Endvidere havde Skolen i Vinterens Løb Besøg af Dr. *Fritz Wartenweiler*, der talte om Schweiz, og under Krogerup Højskoles Besøg holdt Professor *Hal Koch* et kristeligt Foredrag, som uden Tvivl hører til dem, der vil blive husket længst.

*

ELEVMOEDET 2. Søndag i Juli var begunstiget af et straalende Vejr. Det begyndte Lørdag Eftermiddag med Pips Foredrag.

Om Aftenen underholdt *Carin* og *Guldagger* om deres Rejse i Finland, som de netop var vendt hjem fra. Et blandet Kor af Elever og Lærere sang. Søndag Morgen begyndte vi med Gudstjeneste i Frimenighedskirken, hvor *Vilhelm* prædikede over Dagens Tekst Mt. 10, 24—31, derefter Gymnastikopvisning og Generalforsamling, Middag med Taler, Kaffe i Haven, og Kl. 4 C. P. O.'s Foredrag i Kirken udfra *Berdjajevs* Bog „Tidsskifte”. Saa *Delingsfører* opvisning, Aftensmad og Skuespil om Skamlingsbanken. Mandag var der først Gymnastik baade for Karle og Piger, og derefter en Dansktime ved *Emil* om *Johannes Ewald*, som man ikke ryster af sig igen.

*

VED *Elevforeningens Generalforsamling* meddelte Formanden i sin Beretning, at Foreningen havde ydet Kr. 600 i Understøttelse til 10 Elever, Kr. 100 til Hjælp til Lærernes Rejser til *Frederiksborgkredsmøder*, Kr. 50 til *Frederiksborgkredsen* i København, samt at Bestyrelsen havde vedtaget at yde Kr. 1000 til *Indsamlingen* til *Sankelmark Højskole*.

Bestyrelsens Forslag om fra næste Aar at yde Kr. 600 til *Elevunderstøttelser*, Kr. 100 til Hjælp til Lærernes Rejser, Kr. 100 til *Frederiksborgkredsen* i København og Kr. 500 til *sydslesvigske Elevers Videreuddannelse* godkendtes, idet det sidste Beløb dog forhøjedes til Kr. 1000.

Ligningsdirektør H. C. Henningsen meddelte, at Institutionen „*Grundtvigs Højskole*” vilde bevilge Kr. 1000 til *Sankelmark Højskole*.

Kontingentforhøjelsen fra Kr. 2,75 til Kr. 3,00 vedtoges.

Til Bestyrelsen genvalgte *Eva Jensen*, *Eva Hougaard*, *Lykke Petersen* (S 46), *Gunnar Jørgensen* (46—47), *Ellen M. Dons Jensen* (S 47), og *Jens Herluf Jensen* (47—48) for 2 Aar. Repræsentant for Sommeren 48 er: *Thyra Petersen*, *Lyngby*.

Vilh. Nielsen.

FREDERIKSBORGKREDSENE

DET er altid glædeligt at kunne fortælle om Fremskridt, og fremad gaar det med Frederiksborgkredsene. Fra Fyn gik vi til Sønderjylland for nogle Aar siden. Nu i Aar er vi gaaet til Østjylland og Nordjylland. Saa vi nu har fem Frederiksborgkredse, og der er Uro paa Sydhavsøerne, saa maaske hører vi snart Nyt derfra.

FREDERIKSBORG-KREDSEN FOR NORDJYLLAND

DA vi nu har prøvet at danne en Elevkreds for Nordjylland, kan jeg til Oplysning for dem, som ikke har hørt det tidligere og som maaske kan have Lyst og Interesse i at være med, oplyse, at vi den 5. September i Aar holdt Møde paa Hotel »Cecil« i Aalborg, hvor ca. 30 gamle Frederiksborgere havde en glimrende Eftermiddag sammen med Karen Larsen og Vilhelm Nielsen.

Det blev vedtaget at holde et Møde til Foraaret paa Hotel »Cecil«, antagelig Søndag den 24. April, hvor C. P. O. eller Pip vil besøge os. Kontingentet, som blev fastsat til 3 Kr., bedes medsendt Indmeldelsen til undertegnede. Medlemmerne vil faa tilsendt Indbydelser til Møderne. Kredsen vil endvidere indbyde gennem »Vendsyssel Tidende«, »Aalborg Amtstidende«, samt »Thisted Amtstidende«.

Knud Frandsen,
»Stensgaard«, Aggersund.

ØSTJYDSK FREDERIKSBORG-KREDS

DEN 12.-9. Kl. 14 samledes vi paa Østergades Hotel, Aarhus; der var mødt ialt af 332 indbudte Frederiksborgelever. Vilhelm lagde for med et Fordrag om Biskop Monrad. Saa var der fælles Kaffebord med paafølgende Generalforsamling. Det blev vedtaget, at Foreningens Navn skulde være: »Østjydske Frederiksborg-Kreds. Det almindelige Mødested skulde være Aarhus, dog fik Bestyrelsen Tilladelse til at efterkomme en Indbydelse fra Forstander Aksel Nielsen, »Gudenaadalens Ungdomsskole«, til at afholde Møde hos ham.

Derefter læste Karen Fortællinger og Digte af Bj. Bjørnson. Om Aftenen til Kl. 21 var der kammeratligt Samvær og Fællessang, og Vilhelm fortalte Nyt fra Frederiksborg.

Vi har anmodet Pip og C. P. O. om at komme til vort Foraarsmøde, og faaet

at vide, at vi foreløbig maa regne med *Søndag den 13. Marts*. Vi anmoder nu indtrængende enhver, der er interesseret i at faa nærmere Besked herom, om at meddele Navn og Adresse til: *Kirstine Madsen, Lindbjerg, Randers*. Indbydelseskort vil da blive tilsendt.

SYDJYDSK KREDS

SYDJYDSK FREDERIKSBORGKREDS afholdt sit Foraarsmøde paa Fjordvang Skolegaard efter Indbydelse fra Hans og Anna Bruun. Vi havde et Par dejlige Dage sammen med Pip deroppe. Søndag Eftermiddag var vi en Tur rundt om Ringkøbing Fjord pr. Rutebil, en Tur paa ca. 120 km.

Traditionen tro blev vort Efteraarsmøde afholdt paa Vojens Ungdomsskole, hvor Forstander Hagelsø og Frue som altid modtog os med stor Gæstfrihed. Guldagger og Vilhelm Nielsen var kommet herved. Det blev som ventet en interessant Dag.

Ved Generalforsamlingen blev Bent Møller, Knud pr. Fjelstrup, nyvalgt som Kasserer. Indmeld jer til ham næste Møde *Lørdag og Søndag den 23. og 24. April*.
C. P.

FREDERIKSBORGKREDSEN FOR FYN

DER har i det forløbne Aar været afholdt to Møder, et den 25.-4. og et den 24.-10., hver Gang i Odense. C. P. O. og Emil har ved begge Møder besøgt os. Tilslutningen har været ganske god, 60 ved Foraarsmødet og 55 ved Efteraarsmødet, hvilket maa betragtes som godt af et Medlemtal paa ca. 175.

Næste Møde Søndag den 24. April. Gl. Frederiksborgere kan henvende sig til

Hans Høite Hansen,
Ny Bjerreby, Svendborg.

FREDERIKSBORGKREDSEN I KØBENHAVN

ISæsonen 1947—48 holdt vi syv Møder i vort gamle Lokale i K.F.U.K., da ingen andre var til Disposition for os. Vi havde det hyggeligt sammen, var ved hvert Møde godt 30 Deltagere, som hørte Foredrag og opfriskede Minder fra Højskoletiden.

Nu har vi holdt Flyttedag og har til Huse i »Vartov« i et dejligt Lokale.

Altsaa Frederiksborgere, der er i eller kommer til Hovedstaden, husk den anden Torsdag i Maanederne Oktober—April i »Vartov«. Meld jer til Formanden, Sigurd Haugland, C. F. Riehsvej 122, Kbhvn. F eller til Anna Østergaard, Ulrikenborg Allé 35, Lyngby.

Poul Rohde.

SMAA MEDDELELSER

SOMMERSKOLEN 1947 var paa 155 Elever, deraf 5 fra Sydslesvig, 1 fra Grønland, 3 fra Færøerne, 1 fra Finland, 1 fra Norge og 1 fra Sverige.

Vinterskolen 1947—48 er paa 158 Elever, heraf 34 Piger, 5 fra Sydslesvig, 2 fra Færøerne, 3 fra Finland, 2 fra Norge, 4 fra Sverige, 2 fra Schweiz. Foreningsmæssigt fordeler Vinterskolen sig saaledes: Gymnastikforeningen 137, D. d. U. 61, D. N. U. 30, V. U. 97, K. U. 2, K. F. U. M. 1. — 72 har været paa Efter- eller Ungdomsskole — 126 har haft Far eller Mor eller Søskende paa Højskole — 50 har Kørekort.

Sommerskolen og den danske Brigade har vekslet Tanker ang. Soldaterlivets Betydning for de unge Mænds Opdragelse. »Brigadekureren« bragte i Eftersommeren en illustreret Artikel med Uddrag af Pigernes Stile om dette Spørgsmaal og med morsomme, lidt bidske Kommentarer dertil.

*

KUNGÄLVSKOLEN har i 1948—49 40 Elever, 14 svenske, 9 norske, 8 finland-ske, 7 danske, 1 islandsk og 1 Færing. Christian Petersens Søster Cathrine tjener hos Rektor.

Fjordvang har i 48—49 17 Elever. Olav Andersen, 41—42, er Førkarl, og Lis Petersen, 44, er Kokkepige.

*

NYT fra Lærerkredsen: Nye Lærere er Thyra Nellemann fra Danebod paa Als, og Boye Andersen fra Nordborg Ungdomsskole.

Svensk Lærerinde er Birgitta Thermænius, Lidingö, og norsk Lærer Olav Sel fra Aal i Hallingdal. Bibliothekar er stud. mag. Inger K. Rasmussen, Saunte, og Sygeplejerske Petra Johansen. Musikmedhjælper er Gunhild Jensen, Vorbasse, Anders Jensens Datter.

Emil underviser paa Kommuneskolen i Hillerød og paa Teknisk Skole, og de bor Engsvinget 12, Hillerød. — Anton Mariegaard er Lærer paa Handelshøjskolen, Kbhvn. Han bor Nørresøgade 25 B. Erik og Elin studerer videre i Kbhvn., Havnegade 21. Edith Gormsen er i Vinter Elev paa Folkakademiet og Folkehøjskolen i Borgå, og Edith Mikkelsen Gymnastiklærerinde paa Sund Folkehøjskole, Saks-haug. — Eva er i Vinter Husholdningslærerinde i Hurup, Thy.

Bent Jacobsen har med »Dorthe« været paa Studierejse i Nederlandene og Schweiz. — Grethe Søndergaard var i Sommer i Norge, hos Martin Birkeland paa Fana, hos Berete og Dyrvik paa Voss og hos Leida og Olav Akerli i Oslo. — Pip og C. P. O. har været i Finland og Sverige i September—Oktober. — Jacob Christian har giftet sig med Ruth Nielsen, Esbjerg (1946—47 og 47), begge arbejder ved »Jyllandsposten«, Aarhus. — Jens Carl har været paa en 10 Maaneders Jordomsejling med »Manchuria«, Ø. K., som Kammerdreng.

NYT om de gamle nordiske Lærere. Albert Haugsand har overtaget Sund Folkehøjskole Sakshaug i Trøndelagen. — Mathias og Kirsti Skrede, f. Haugsøen, er blevet Lærerfolk paa Ringsaker, Mjøsa, hos Faste Forfang. — Lars Englund er blevet Lærer paa Vindeln F. H., Vindeln St. — Else Lindberg Gymnasielærerinde i Pargas v. Åbo. — Olav Akerlie studerer i Oslo. Adr.: Menighedsfakultetet Oslo.

*

GAMLE ELEVER. Aksel og Karen Nielsen har faaet egen Ungdomsskole, Gudenaadalens U.skole, Ulstrup St. — Bergliot (Norddal) og Svend Haugaard, Evas Broder, overtog i Efteraaret Store Restrup Husmandsskole. — Irene Visti er Lærerinde paa Vestbirk. — Anna Stenbæk blev 5.-12. optaget som Prøve-Søster paa Diakonissestiftelsen. Tillykke og Velsignelse.

*

FREDERIK Begtrups Indsats i Plantebeskyttelsesarbejdet skildres af Holger Schröder i »Ingeniøren« 2.-10.-48. Især hans Fremstilling af Derrispulveret, D. D. T.-Pudderet og Blaasyrepræparatet »Cyana«. Frederik blev derfor Formand for den paagældende faglige Sammenslutning og Medlem af det pædagogiske Udvalg.

*

VILHELM Nielsens store Kronik om Oplevelser i Sydslesvig findes i Information af 6. August 1948, og den hedder »Sydslesvig tre Aar efter«.

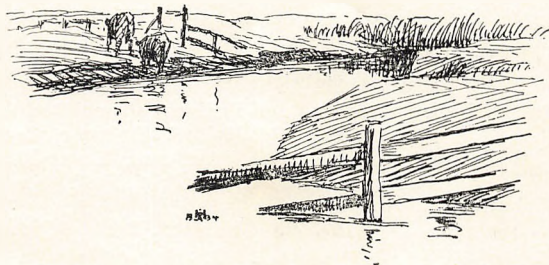
*

GAVER: Vi takker for mange og store Gaver til Skolen og til vore Indsamlinger i Aarets Løb. Først og fremmest for Sankelmarkgaven, saa for Gaver til sydslesvigske Lærerkandidater. Tak bl. a. for 200 Kr. fra »Sydjydsk Frederiksborgkreds« og for 30 Kr. fra Vandrebogen »Højskolebogen«.

Tak for de 7000 Kr., der kom ind til »Hedegaard og Hustrus Mindelegat«. — Husk, at Billedsalget fortsætter ved Elevfesten og Efteraarsmødet 1949. Vi takker for Gaver til Bibliotheket bl. a. for Bøger fra vor første Elev fra 1895, Rydbert, og for 30 Kr. fra Grosserer Tingleff og Frue, og Carin og Carl for finlandske Valgplakater.

*

ELEVFEJSTEN holdes altid 2. Søndag i Juli fra Lørdag Eftermiddag til Mandag Middag. Tag Tæpper med og meld jer om muligt i Forvejen.

ELEVER PAA GRUNDTVIGS HØJSKOLE

ELEVER, SOMMEREN 1948

Adrian, Alice, Falkerslev, Horbelev, Ma. A.	Ebbesen, Ruth, Føvling, Ri. A.
Andersen, Anna Margr., Grubbehus, Faaborg, Sv. A.	Eriksen, Anne Lise, Skaarup, Sv. A.
— , Annelise, Dianalund, Ters- løsevej, So. A.	— , Karen, Stouby, Ve. A.
— , Astrid, Vejen, Ri. A.	— , Lilly, Skaarup, Sv. A.
— , Karen, Tjæreborg, Harn- drup, As. A.	Erlandsen, Bodil, Palleshave, Peder- strup, Sv. A.
Andreasen, Gerda, Mejsling, Ve. A.	Fabricius, Marie, Stevnstrup, Vi. A.
Andresen, Gerda, Viuf, Ve. A.	Gjødertsen, Jutta, Alrø, Horsens, Aar. A.
Albrektsen, Inga, Skærlund, Blaahøj, Ve. A.	Gleerup, Gerda, Voldby, Ra. A.
Alleslev, Inger, Ejby, L. Skensved, Ro. A.	Grotkjær, Karen Spandet, Alrø, Hor- sens, Aar. A.
Balling, Ruth, Seest, Kolding, Ve. A.	Grøndal, Petra, Dørslund, Brande, Ve. A.
Bang, Mary, Husby, Ejby, As. A.	Hansen, Birgit, Lunderskov, Ri. A.
— , Sigrid A., Husby, Ejby, As. A.	— , Else Junker, Terpling, Glej- bjerg, Ri. A.
Bech, Grethe, Løjenkjær, Assedrup, Aar. A.	— , Elisabeth, Faustrup, Fjelstrup, Ha. A.
Bentzen, Else, Tvingstrup, Sk. A.	— , Gertrud, Helnæs, Ebberup, O. A.
Bjørnbæk, Aase, Odden, Ho. A.	— , Gunhild, Skovvejen, St. Hed- dinge, Pr. A.
Bollestad, Ingrid, Ullernveien 33, Bestun, Norge.	— , Hanne Hedegaard, V. Saaby, Hvalsø, Ro. A.
Bredsted, Valborg, Ø. Jølby, Th. A.	— , Inger, Kollekolle, Vig, Ho. A.
Brendstrup, Elin, Hinnerup, Aar. A.	— , Irma, Holsted By, Ri. A.
Christensen, Agnes, Hansted, Horsens, Sk. A.	— , Kamma Houlberg, V. Nebel, Esbjerg, Ri. A.
— , Inga Britta, Voldum, Ra. A.	— , Karen, Fandrup, Aal. A.
— , Inger, Haarby Linie, As. A.	— , Poula, »Hanbjerre«, Aale, Sk. A.
— , Karen Marie, Demstrup, Sjørslev, Vi. A.	— , Rigmor Lerche, Breth, Barrit, Ve. A.
— , Karen Nygaard, Løvel, Vi. A.	Hedeager, Karen M., Møhlholm, Brørup, Ri. A.
— , Rigmor, Vadsted, Ham- mel, Sk. A.	Heilsvig, Anna Bodil, Brenderup, As. A.
Christiansen, Ady, Tjørnehoved, Al- lerslev, Pr. A.	Heltoft, Dagmar, Outrup, Ri. A.
Christoffersen, Johanne, V. Aaby, Sv. A.	Henriksen, Tove, Femø, Ma. A.
Dalgaard, Astrid, Galtrup, Th. A.	Hesselvig, Ruth, Snejbjerg, Herning, Ri. A.
Duedahl, Esther, Ulkind, Filskov, Ve. A.	Horsted, Doris, Museumsg. 49, Herning, Ri. A.
	Husum, Synnøve, Hvam, Vi. A.

- Iversen, Helga, Vedersø, Ulfborg, Rk. A.
 — , Mary, Vedersø, Ulfborg, Rk. A.
- Jacobsen, Hildur, Kalbak, Thorshavn, Færø.
 — , Edith Ida, Haraldsgade 86, Kbhvn.
- Jensen, Anna, Overlund, Vi. A.
 — , Annelise, Terp, Østerlindet, Ha. A.
 — , Anne-Lise, Billitze, Rødby, Ma. A.
 — , Edel Skovgaard, Tranget, Hj. A.
 — , Esther Marie, Gedling, Mundsrup, Aar. A.
 — , Gudrun, Serridslev, Tvingstrup, Aar. A.
 — , Helga, Roushøje, Varde, Ri. A.
 — , Inga, Ribberholm, Uldum, Ve. A.
 — , Johanne Nørskov, Graaskov, Kjellerup, Vi. A.
 — , Margrethe Mølgaard, Trebjerre, Flemming, Sk. A.
 — , (Mar)iane, Als, Østj., Aal. A.
 — , Rigmor, Stenlille, Ho. A.
 — , Tilde, Fjellerup, Sv. A.
- Johansen, Karen, Egtved, Ve. A.
- Jürgensen, Antonie, Flensborg, Sydsl.
- Jørgensen, Ane Marie, Junget, Roslev, Vi. A.
 — , Dagny, Storøhage, Faarevejle, Ho. A.
 — , Grete, Tofte, Bogense, O. A.
 — , Inger Marie, Københoved, Skodborg, Ha. A.
- Knudsen, Rita, Vellev, Ulstrup, Vi. A.
- Kristensen, Frida, Ølsted, Aar. A.
- Kristiansen, Tove, Brund, Horsens, Ve. A.
- Kyed, Else, Viuf, Ve. A.
- Larsen, Alice, Kr.-Saaby, Ro. A.
 — , Birgit, Pilevang, Vipperød, Ho. A.
 — , Ellen, Nr. Holsted, Ri. A.
 — , Inga, Johanne, Svallerup, Kalundborg, Ho. A.
 — , Paula, Svindinge, Sv. A.
 — , Vera Nørskov, Sejling, Skægkær, Vi. A.
- Lauesen, Karen, Aabølling, Føvling, Ri. A.
- Liboriussen, Aase, Alrø, Horsens, Aar. A.
 — , (Karen Mar)grethe, Alrø, Horsens, Aar. A.
- Lund, Thyra Barkholt, Vallekilde, Ho. A.
- Madsen, Birgit Alice, Rørbæk, Aal. A.
 — , Birtha Hellegaard, Ejby, As. A.
 — , Kathrine, Sjørslev, Vi. A.
- Michelsen, Marie, Hedeager, Jejsing, Tø. A.
- Mikkelsen, Anna, Graaskov, Kjellerup, Vi. A.
 — , Eva, Junget, Roslev, Vi. A.
- Møller, Esther, Gammelby, Stouby, Ve. A.
 — , Kirsten Dan, Egedesminde, Grønl.
- Nielsen, Agnes, Brundsm. Vnigsted, Ve. A.
 — , Agnete, Trøjborg, Pandrup, Hj. A.
 — , Astrid Saaby, Velling, Rk. A.
 — , Elna, Johannesberg, Langaa, Vi. A.
 — , Elsebeth Juul, Vesterager, Klakring, Ve. A.
 — , Esther Dollerup, Højager, Holstedbro, Rk. A.
 — , Grethe Olav, Lillering, Aar. A.
 — , Hanne M., Understed, Sæby, Hj. A.
 — , Helga Elisabeth, Ørridslev, Hovedgaard, Sk. A.
 — , Ingeborg, Veddelev M., Ro. A.
 — , Ingrid, Gerdrup, R. A.
 — , Irene, Over Barrit, Ve. A.
 — , Sigrid, Gerdrup, Ro. A.
- Nissen, Karen Bruun, Kristrup, Øsby, Ha. A.
- Næsselund, Inger Johanne, Bøjden, Horne, Sv. A.
- Nørkjær, Anna, Vinding, Sørvad, Rk. A.
- Olsen, Edith Hovmand, Egebjerg, Stenstrup, Sv. A.
 — , Ingrid, Nr. Asmindrup, Ho. A.
- Palle, Karen, Nr. Alslev, Ma. A.
- Paulsen, Amalie, Klaksvig, Færø.
- Pedersen, Aase, Ejby L., Guldbjerg, O. A.
 — , Annie C., Virum, Kbh. A.
 — , Dora A., Kristianshede, Rk. A.
 — , Edel, Højholt, Bjerringbro, Vi. A.
 — , Else M., Egtved, Ve. A.
 — , Ingrid, Idom, Holstedbro, Rk. A.
 — , Margrethe, Mygind, Ra. A.
 — , Poula Erboe, Grønderup, Pejrup, Sv. A.
 — , Thyra Lyng, St. Lyngby, F. A.
- Petersen, Rosa, Haastrup, Fredericia, Ve. A.

- Petersen, Tilla, Branderup, Ha. A.
 Rodewald, Heinke, Flensborg, Sydsl.
 Rossing, Nora, Skærbæk, Fredericia,
 Ve. A.
 Saak, Mette M., Jejsing, Tø. A.
 Saikkonen, Aira, Helsinki, Finl.
 Sardal, Marie, Esholte, Slagelse, So. A.
 Schelde, Katrine, Vellerup, Branderup,
 Ha. A.
 Schlüter, Lia, Slesvig, Sydsl.
 Schmidt, Silke, Kappel, Sydsl.
 Skov, Petra, Hoptrup, Ha. A.
 Spedtsberg, Lillian, Starup, Aagaard,
 Ve. A.
 Storm, Christine, Helnæs, Ebberup,
 As. A.
 Stærkær, Ingrid, Geding, Mundelstrup,
 Aar. A.
 Sydow, Agnete v., Svaløf, Sverige.
- Sørensen, Bodil, Arnborg, Herning,
 Rk. A.
 — , Ellen Grann, Ørslevvester,
 Fjenneslev, So. A.
 — , Helene, Yderby, Odden,
 Ho. A.
 — , Nanna, Vonge, Ve. A.
 Thomsen, Sybilla, Klaksvig, Færø.
 Thøgersen, Mariane, Kløv, Hundstrup,
 Th. A.
 Vigsø, Anna, Graderup, Harndrup,
 As. A.
 Vilsbøll, Betty, V. Vandet, Th. A.
 Øland, Anna, Velling, Rk. A.
 Ørum, Elly, Brandholt, Bogense, O. A.
- Ialt 156 Elever, deraf 5 Sydslesvigere,
 3 Færingere, 1 norsk, 1 Svensker,
 1 Finne.*

ELEVER, VINTEREN 1948-49

- Alfatsen, Lars, Skibby, F. A.
 Andersen, Anders, Roager, T. A.
 — , Hans Brylleg., Knarreborg,
 O. A.
 — , Jørgen Aamand, Lilballe,
 Bramdrupdam, Ve. A.
 — , Poul, Skamstrup, Mørkøv,
 Ho. A.
 — , Poul A. Rattenborg, Ellehus,
 Jejsing, T. A.
 Andersson, Karl-Erik, Dalavagen 4,
 Växjö, Sv.
 Andresen, Søren, Hyllerup, Flensb. A.
 Antonisen, Mogens P., Stokkemærke,
 M. A.
 Bak, Svend, Bleld, Tvingstrup, Sk. A.
 Bay, Jens, Bøggøgaard, Kappel, M. A.
 Bech, Kresten, Nr. Felding, Rk. A.
 Bjørksten, Ole, Nybro, Mörskom, Finl.
 Boisen, Ejner, Keldet, Vonsbæk, Ha. A.
 Bonefeld, Bent, O.-Tandslet, Sø. A.
 — , Hans, Skovbyballe, Skovby,
 Sø. A.
 Bonnesen, Knud, Nr. Broby, Sv. A.
 Brødbæk, Frede, Borbjerg, Holstebro,
 Rk. A.
 Bystrup, Niels, Fandrup, Aal. A.
 Carstensen, Hans F., Stege, Pr. A.
 Christensen, Hans Aas, Lervad, Tistrup,
 Ri. A.
 — , Svend Aage, Nørg. 9,
 Jebjerg, Vi. A.
 Christiansen, Andreas, Lervadskær,
 Herning, Rk. A.
 — , Laust Sanggaard, Tra-
 bjerg, Holstebro, Rk. A.
- Clausen, Hans Chr., Ullerup, Avnbøl,
 Sø. A.
 — , Holger Dahl, Hoptrup, Ha. A.
 Dahl, Frederik, Holmskov, Nordborg,
 Sø. A.
 Djurhuus, Johannes, Gjøgv, Føroyar.
 Duerlund, Børge, Vormark, Hesselager,
 Sv. A.
 Ehrismann, W., Oberrieden, Z.ch., Schw.
 Elbæk, Arne, Gammelby, Vejen, Ri. A.
 Enevoldsen, Niels, Rimmerslund, He-
 densted, Ve. A.
 Fabricius, Ejner, Bonnet, Lomborg,
 Rk. A.
 — , Gunner, Bonnet, Lomborg,
 Rk. A.
 Faurholm, Asmus, Blans, Avnbøl, Sø. A.
 Frederiksen, Aage Bjerrum, Kollemor-
 ten, Ve. A.
 Freudendahl, Christian, Rejsby, T. A.
 Gammelgaard, Jens, Aalykkegade 19,
 Kolding, Ve. A.
 Gintberg, Gunni, Lem, Rk. A.
 Granholm, Axel, Ø. Malax, Vasa, Finl.
 Hald, Laurits, Mejrup, Holstebro,
 Rk. A.
 Hansen, Erik, Asbo, Bække, Ri. A.
 — , Karl, Fandrup, Aal. A.
 — , Ove, Torp M., Krogstrup,
 F. A.
 — , Svend Ove, Bjørnø, Faaborg,
 Sv. A.
 Henningsen, Poul, Hillested, Maribo,
 M. A.
 Hoë, Johan, Endelave, Horsens, Sk. A.
 Holm, Jacob, Pillemark, Samsø, Ho. A.

- Holm, Knud Gylling, Madebjergg.,
Samsø, Ho. A.
 Hviid, Peter, Timesg., Ebberup, As. A.
 Iversen, Laurids N., Rindby, Fanø,
Ri. A.
 Jacobsen, Frede Klim Kær, Klim,
Th. A.
 Jensen, Anders Kr., Dalagerg., Grind-
sted, Ri. A.
 — , Egun, Tirsbjergg., Hoven,
Tarm, Rk. A.
 — , Henning Kamp, Sdr. Nissum,
Ulfborg, Rk. A.
 — , Jens Arne, Søby Landet B,
Taasinge, Sv. A.
 — , Jørgen Esbjerg, Hvidelykkeg.,
Sj. Odde, Ho. A.
 — , Niels Karl, Paaby Præsteg.,
Kolding, Ve. A.
 — , Niels Poul, Stærkinde, Hede-
husene, Ro. A.
 — , Poul Kjær, Gammelby, Vejen,
Ri. A.
 — , Søren Thorup, Vammen, Vi-
borg, Vi. A.
 Jepsen, Laurits L., Østermark, Dun-
kær, Sv. A.
 Jessen, Anthon, Marieg., Kolstrup,
Stepping, Ha. A.
 Juhl, Jørgen Martin, Sdr. Vilstrup,
Ha. A.
 Jørgensen, Erling, Asp, Tistrup, Ri. A.
 — , Niels, »Sølyst«, Nibe,
Aal. A.
 Jürgensen, Hans Fr., Moltkestrasz 17,
Flensb.
 Kalf-Hansen, Olaf, St. Klintg., Lob-
bæk, B. A.
 Kamper, Kaj, Hammer, Lov, Pr. A.
 Kiel-Larsen, Poul Aage, H. Vilsbæks-
minde, Brovst, Hj. A.
 Kjær, Hans P. Andersen, Kastrup,
Gram, Ha. A.
 Klaaborg, Chresten J., Stepping, Ha. A.
 Knudsen, Andreas, L. Barsbøl, Jels,
Ha. A.
 Koefoed, Thor, Bækkelund, Aakirkeby,
B. A.
 Kristoffersen, Rasmus, Nr. Søby, O. A.
 Kusk, Kresten, Erslev, Mors, Th. A.
 Larsen, Ernst Agergaard, Iglemoseg.,
Gislev, Sv. A.
 — , James, Box III, Radville, Sask,
Canada.
 — , Peter, Røddinge, Stege, Pr. A.
 — , Viggo, Stengaarden, Dunkær,
Sv. A.
 Laursen, Ernst, Tinghøj, Varde, Ri. A.
 Leuchsenring, Helmuth, Chemnitzer-
strasz 51, Slesvig.
 Lildholdt, Falle, Røde Kro, Aab. A.
 Lindboe-Olsen, Bent, Ebbelykke,
Lumsaas, Ho. A.
 Laasholdt, Julius, Østby, Ha. A.
 Madsen, Peder Elbæk, Aatte, Føvling,
Ri. A.
 — , Karl Høj, V. Damg., Klov-
borg, Aa. A.
 — , Peder Høj, V. Damg., Klov-
borg, Aa. A.
 Marker, Bjarne, »Petersdal«, Kølberg,
B. A.
 Mathiesen, Esben, Engg., O. Tanslet,
Sø. A.
 Matthiesen, Nis, Bylderup, Bylderup
Bov, T. A.
 Mortensen, Verner, Hornum, Rask
Mølle, Sk. A.
 Møller, Vagn, Sevel, Vinderup, Rk. A.
 Nielsen, Gudmund B., Mortingeg.,
Rø., B. A.
 — , Jørgen Dines, Bognæsg., Ros-
kilde, Ro. A.
 — , Niels Horsbøl, Horne, Tistrup,
Ri. A.
 — , Ole Demant, Lavø, Helsinge,
F. A.
 — , Svend Aage, Tømmerby,
Bramminge, Ri. A.
 — , Villy Holtet, Vrønding, Sk. A.
 Nissen, Bende, Lovrup, Døstrup, T. A.
 — , Gynter, Junkerhulvej 23,
Flensb.
 Nørgaard, Ernst Dueholm, Sevel, Vin-
derup, Rk. A.
 Overby, Niels, Klausholm, Rødkærs-
bro, Vi. A.
 Paulsen, Allan, Ambæk, Præstø, Pr. A.
 — , Anton, Daler Østerby, T. A.
 Pedersen, Niels Sevelsted, Jebjerg,
Vi. A.
 — , Peter Dahl, Keldet, Vons-
bæk, Ha. A.
 Pejtersen, Egon, Christensminde, Rød-
vig, Pr. A.
 Petersen, Oluf, Bjergsted, Jyderup,
Ho. A.
 — , Peter Harry, St. Kløvtoft
Jels, Ha. A.
 Rasmussen, Børge, Koholt, Bandholm,
Ma. A.
 — , Henning, Kettinge, M. A.
 — , Jørgen, Bovenso, Ullerslev,
Sv. A.
 Rönnbäck, Åke, Pålång, Sverige.
 Schütz, Gunnar, Wilkensvej 62,
Kbhvn., F.
 Simonsen, Børge, Bederslev, Kappen-
drup, O. A.

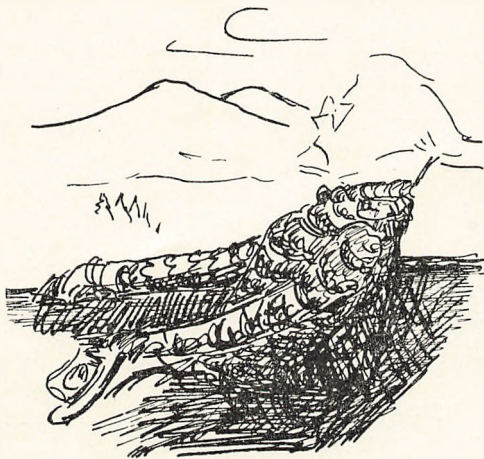
Speck, Karl-Aug., Am Ostseebad 3,
Flensb.
Straarup, Henning, »Skødebjerg«, Vor-
basse, Ri. A.
Svansø, Verner, Hindborg, Hem, Vi. A.
Sørensen, Kristian, Gunderup, Horne,
Tistrup, Ri. A.
— , Svend Erik, Allerup, Højby,
O. A.
Thulesen, Jørgen Peder, Aunslev,
Hjulby, Sv. A.
Trabjerglund, Niels, Trabjerg, Holste-
bro, Rk. A.
Vogel, Fritz, Hofmatte Ins, Bern, Sw.
Winther, Hans, Lindbjerg, Randers,
Ra. A.

PIGER

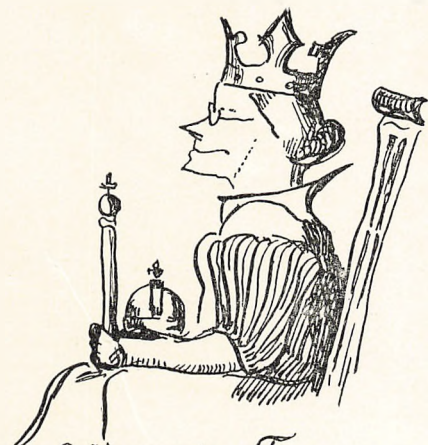
Andersen, Karen Aamand, Kringg.,
Børkop, Ve. A.
— , Andersen, Bodil Rostgaard,
Lysholtg., Jordrup, Ri. A.
Hansen, Clara M., Aunslev, Hjulby,
Sv. A.
— , Ingeborg, Hejlsgaard, Hejls,
Ve. A.
— , Aase, St. Karleby, Kr. Hyllin-
ge, Ro. A.
Højgaard, Else, Bakkeg., Taulov,
Ve. A.
Isovaara, Ellen, Sidsjøn, Sjh. Sunds-
vall, Sv.
Jensen, Edith Amdrup, Velle, Ul-
strup, Vi. A.
— , Gunhild, Østerg., Vorbasse,
Ri. A.
— , Lis, Lendum, Sindal, Hj. A.
— , Ursula, Mariegård 21, Flensb.

Johansen, Petra, Rødding, Spøttrup,
Vi. A.
Jørgensen, Esther, Ryslinge, Sv. A.
Klingstedt, Gun-Britt, Dalehorva,
Ishult, Sv.
Larsen, Randi, Ørsted, Havdrup, Ro. A.
Lauritzen, Margrethe, Aaskov, Ullers-
lev, Sv. A.
Madsen, Anne, Ny Hesselg., Rinkenæs,
Aab. A.
Myrset, Gunnhild, Bodalen, Nordmøre,
Norge.
Nederby, Else, Aadum, Tarm, Rk. A.
Nordentoft, Vivian, Vonsild, Ve. A.
Nyberg, Gunnel, Raseborg, Gebbelby,
Finland.
Olesen, Anna Margr., Lindved, Ve. A.
Petersen, Kristine Marie, Enslev, Ul-
strup, Vi. A.
Philipsen, Signe, Kongstedg., Hejls,
Ve. A.
Rasmussen, Inger Kaae, Saunte, F. A.
Skjoldemose, Vålberg, Kivsmose,
Knarreborg, O. A.
Skou, Ellen, Selde, Roslev, Vi. A.
Smed, Inger Marie, Fristrup, Hobro,
Vi. A.
Svendsen, Solvejg Starbæk, Froug.,
Mølby, Ri. A.
Sørensen, Jona Lind, Viderejde, Færø.
Theilgaard, Marie, Nustrup, Ha. A.
Tordhol, Reidunn, Ø. Gausdal, Norge.
Winther, Ellen, Flemming, Sk. A.

Ialt 158 Elever. Deraf 5 Sydslesvigere,
2 Færingere, 2 norske, 4 svenske, 3 fin-
landssvenske, 2 Schweizere, 1 Kanadier

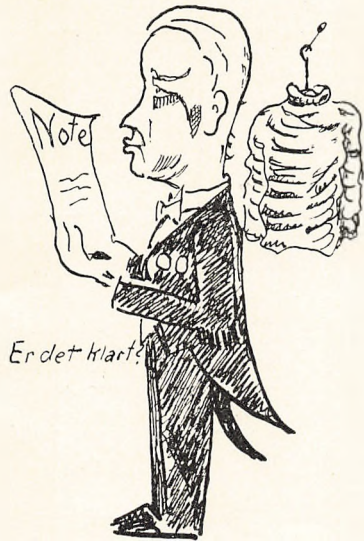

• Undrer mig paa hvad jeg
faar at se •

- fuldmægtig Frue
og Husbonde -

Gustav d. 3.

Er det klart?

„Lille Mand-
hvad nu?“

INDSAMLINGEN TIL HØJSKOLEN VED SANKELMARK

	Kr.	
Indgaaet paa Giro.....	3.600,50	Kr.
Indsamlet v. Møder paa Højskolen.....	924,00	»
Indsamlet blandt Eleverne.....	90,00	»
Indsamlet ved Elevmødet 1948.....	1.796,00	»
Institutionen Grundtvigs Højskoles Gave.....	1.000,00	»
Elevforeningens Gave.....	1.000,00	»
Renter.....	30,55	»
		8.441,05
Udgifter til Frimærker, Indbetalingskort m. m.....		431,00
		8.010,05

ELEVFORENINGENS REGNSKAB

1. JULI 1947 – 30. JUNI 1948

<i>Indtægt.</i>		<i>Udgift.</i>	
	Kr.		Kr.
Kassebeholdning 1. Juli 1947....	7.324,77	Aarsskriftets Fremstilling.....	3.462,00
Medlemsbidrag.....	7.125,50	Aarsskriftets Forsendelse.....	1.818,30
Renter.....	185,05	Elevunderstøttelser.....	600,00
		Fre.borg-Kredsen i Kbhvn.....	50,00
		Lærernes Rejsegodtgørelser.....	100,00
		Bestyrelsesmedl.s Rejsegodtgør. .	120,55
		Formandens Udlæg.....	15,50
		Sekretærens Løn.....	350,00
		Kartotekskort, Brevkort.....	54,15
		Andre Udgifter.....	6,76
		Indbetalingskort.....	70,00
		Kassebeholdning d. 1. Juli 1947	7.987,76
Ialt..	14.635,32	Ialt..	14.635,32

Helsingø, den 30. Juni 1948.

Guldborg W. Nielsen.

Regnskabet er gennemgaaet og fundet i Overensstemmelse med Bøger, Bilag og Kassebeholdning.

1. Juli 1948.

Jacob Nielsen,   Emil Petersen,
Revisorer.

Det slaar med Uvejr, det ler med Sol,
det er Danmark —
frit bølger Kornet mod aabne Strande,
frit løfter Havet sin hvide Pande,
ja, syng om Frihed fra Kongestol
til fattigst Bonde paa arvet Bol,
I vilde Svaner i Danmark.

Og blev vi lagt i den stride Blæst
her i Danmark,
og maa vi bo her for aabne Døre,
hvor Storm i Følge paa Storme køre:
nu vel, det tændte den Glød paa Kind,
det rejste i os det Blæstens Sind,
der gør os frie i Danmark.

Og I, som kommer med Vold og Tvang
her til Danmark,
det lover vi jer, det skal I mærke,
om I er aldrig saa kry og stærke:
kan frit ej drages vort Aandefang,
vil før vi løfte vor Svanesang
og vække Verden fra Danmark.

Kaj Munk.

Dette Digt sendte Kaj Munk os i det første Krigsjaar. Det var i de følgende Aar vor Opmuntring og vor Kendingssang. Det har ikke før været trykt. Vi sætter det derfor paa sidste Side for at de, der har Lyst, kan klippe det ud og sætte det ind i Sangbogen.

C. P. O. C.

INDHOLD

	S.
FREDERIK LANGE BEGTRUP af C. P. O. C.	3
LIVSANGST OG FREMTIDSHAAB af C. P. O. C.	6
SPURVEN OG LYKKEN af Vilhelm Nielsen	9
HØJSKOLEAANDEN BAG FÆNGSELSMURE af O. Højstrup Jensen og E. Juhre	13
JENS HEDEGAARD af Anders Uhrskov	20
INGER OG EMIL af Margrethe Christiansen	25
UNDERLIGT OG UNDERFULDT af Inger og Emil Petersen	26
VORE FEM BEDSTE BØGER af C. P. O. C., O. H. J. og E. P.	28
HILSEN FRA KUNGÄLV af G. H. og C. P.	31
SANKELMARK HØJSKOLE af Jørgen Jessen	34
FRA UNGDOMSFRONTEN	42
UD SKAL VI, UD —	45
SKOLEAARET 1947—48	55
FREDERIKSBOR GKREDSE	68
SMAA MEDDELELSER	70
ELEVLISTER	72
REGNSKABER	78

BILLEDFORTEGNELSE

Forsidebillede af *Niels Skovgaard*. — Friser og Vignetter S. 6, 24, 34, 40 (efter Galen Kalela) af *J. Hedegaard*. — Fotografier S. 4, 25, 55 af *Holt og Madsen*. — S. 44 Schweizerlöven i Luzern af *Thorvaldsen*. — S. 68 Viggo Pedersens Maleri i Gymnastiksalen. — Skolebillederne efter Fotografier af *P. Bostrøm* og *Sebbelin Larsen*. — Clichéerne er udført af Presse-Illustrations-Bureau, Købmagergade 9, København.

